

Een andere kijk op armoede

Armoede- en schuldenbeleid gemeente Velsen 2020 -2024

Domein Samenleving
Armoedevisie
24 september 2020

Inhoud

Voorwoord	4
Samenvatting.....	5
1. Inleiding	9
1.1 De opdracht voor een armoedevisie	9
1.2 Hoe is deze visie tot stand gekomen?	9
1.2 Leeswijzer	10
2. Missie, visie en doelen	11
2.1 Algemeen.....	11
2.2 Missie.....	11
2.3 Visie	11
2.4 Vijf doelen	14
3. Kaders: Landelijk, regionaal en lokaal perspectief	21
3.1 Algemene beschouwing	21
3.2 Landelijk.....	22
3.3 Ontwikkelingen armoede en schuldenaanpak	23
3.4 Regionaal perspectief.....	25
3.5 Lokaal perspectief	26
4. Armoede in Velsen	29
4.1 Armoedemonitor	29
4.2 Inkomenseffectrapportage.....	35
4.3 Aanvullend onderzoek.....	36
4.4 Huiskamergesprekken	37
5. Huidig beleid voor armoede en schuldhulpverlening	38
5.1 Armoedebestrijding.....	38
5.2 Schuldhulpverlening Velsen	38
5.3 Sociale Wijk Teams Velsen	38
5.4 Een terugblik in cijfers	39
6. Algemene conclusies en aanbevelingen.....	47
6.1 Armoede.....	47
6.2 Aanpak schulden	49
6.3 Rapporteren en monitoren	50
7. Begroting en planning	53
7.1 Begroting	53
7.2 Autonome ontwikkelingen	53
8. Verantwoording en Monitoring	54

8.1	Borging kwaliteit schuldhulpverlening	54
8.2	Monitoring & verantwoording	54
Bijlage 1	Uitvoeringsprogramma armoedevisie 2020- 2024	56
	Doel 1: Effectiever schuldhulp verlenen	56
1.1	Wat doen we nu?	56
1.2	Wat gaan we nog meer doen, anders of beter doen?	57
1.3	Monitoring: Resultaten, effecten	59
	Doel 2: Meer inwoners vroegtijdig in beeld, minder Velsenaren raken in schulden	60
1.4	Wat doen we nu?	60
1.5	Wat gaan we nog meer doen, anders of beter doen?	61
1.6	Monitoring: Resultaten, effecten	64
	Doel 3: De inwoners van Velsen financieel weerbaar door ondersteuning op maat	64
1.7	Wat doen we nu?	64
1.8	Wat gaan we nog meer doen, anders of beter doen?	65
1.9	Monitoring: Resultaten, effecten	68
	Doel 4: Alle kinderen gelijke kansen	68
1.10	Wat doen we nu?	68
1.11	Wat gaan we nog meer doen, anders of beter doen?	69
1.12	Monitoring: Resultaten, effecten	69
	Doel 5: Versterken samenwerking voor effectieve armoedebestrijding	70
1.13	Wat doen we nu?	70
1.14	Wat gaan we nog meer doen, anders of beter doen?	70
1.15	Monitoring: Resultaten, effecten	72
	Algemene maatregelen	72
Bijlage 2	Verslag Seminar	73
Bijlage 3	Relatie tussen armoede en gezondheid	77
Bijlage 4	Voorbeeld Casus paar met kinderen	78
Bijlage 5	Acties aanpak kinderarmoede (2018)	79
Bijlage 6	Toelichting op de voorgestelde maatregelen.....	80
Bijlage 7	Bijstandsgerechtigden en bronheffing	83
Bijlage 8	Missie en belofte Alliantie Kinderarmoede	84
Bijlage 9	Schema schuldhulpverlening.....	85
Bijlage 10	Inzetten energiecoaches	86
Bijlage 11	Begroting en planning	88
Bijlage 12	Begrippenlijst.....	94

Voorwoord

Toen mij de vraag werd gesteld 'waar denk je aan bij het woord armoede?' werd het mij duidelijk. Ja, wat betekent armoede nu eigenlijk echt? Als vanzelf dacht ik aan: niet mee kunnen doen. Kinderen die niet kunnen meedoen met leeftijdgenootjes aan sport of aan een verjaardagsfeestje en als ouder niet kunnen meedoen aan de samenleving en jezelf het liefst terugtrekken. Geen mogelijkheden hebben om jezelf te ontwikkelen, je verbonden voelen met anderen en kunnen zijn wie je bent. Dit zijn basisbehoeften van elk mens. En dat is wat armoede met je doet; het raakt je basisbehoeften.

Nu ik dit voorwoord schrijf, zitten we midden in de crisis van het coronavirus. Het virus dat onze samenleving ontwricht. We moeten letterlijk afstand houden van elkaar. Samenkomen voor sociale activiteiten of sporten is niet mogelijk. De gevolgen zijn nog niet te overzien, maar het is mij wel duidelijk dat deze crisis zijn sporen in onze samenleving zal achterlaten. Veel Velsenaren krijgen te maken met de gevolgen van deze crisis; het is van invloed op je gezondheid wanneer je ziek bent geworden van het virus, een eigen bedrijf wat het financieel zwaar te voortduren heeft gehad of je bent je baan verloren. Meer dan voorheen is armoede- en schuldenbeleid van belang en willen we als gemeente onze inwoners steunen.

Langdurige geldzorgen doen iets met je! Het zorgt voor veel stress waardoor je minder goed functioneert. Het kost moeite om vat te krijgen op de (financiële) situatie, lasten die doorlopen, regelingen en toeslagen die je moet aanvragen, instanties die van alles van je willen. Het is moeilijk om dit zonder hulp op te lossen. Vaak ontstaan er dan ook allerlei andere knelpunten zoals problemen met je gezondheid en het niet goed kunnen uitvoeren van je werk.

Het kan iedereen overkomen! Het overlijden van een partner, een traumatische ervaring, een ziekte of het verlies van een baan, het zijn stuk voor stuk gebeurtenissen waarbij niet als eerste aan de financiën wordt gedacht. Maar dit zijn wel gebeurtenissen die grote financiële consequenties kunnen hebben. In de praktijk zien we dat juist dan de eerste problemen ontstaan.

Ik geloof in de eigen kracht van mensen. Als het door omstandigheden even wat minder met je gaat heb je mensen om je heen nodig die je steunen. Als gemeente geven ook wij steun om de kracht weer terug te vinden voor een financieel fit leven. We willen dat inwoners zich vrij voelen om snel aan de bel te trekken als er iets mis dreigt te gaan, zodat we tijdig ondersteuning kunnen bieden.

Met veel verschillende partijen hebben we gesproken over hoe we armoede en schulden in Velsen kunnen aanpakken. Hoe we dat samen gaan doen leest u in dit plan. Het is mijn missie om iedereen dezelfde kansen te geven, zich verbonden te voelen met de samenleving en te kunnen zijn wie je wilt zijn. Kortom, om volwaardig mee te kunnen doen.

We hebben elkaar nodig om een sociaal Velsen te zijn.

Samen krijgen we dat voor elkaar.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Velsen,
namens dezen,
de portefeuillehouder,

Marianne Steijn

Samenvatting

A. Waarom een armoedevisie?

Een grote groep Velsenaren leeft in armoede en het is de afgelopen jaren niet gelukt om dit op te lossen. In 2019 is de armoedemonitor voor Velsen uitgebracht en daaruit blijkt dat ruim 5.000 inwoners, waaronder zo'n 1.200 kinderen in Velsen in armoede leven. Zij doen een groot beroep op voorzieningen zoals jeugdhulp en Wmo. Ruim twee derde van de minimahuishoudens leeft zelfs langdurig in armoede. Het armoedepercentage voor Velsen ligt met 7,4 procent onder het landelijk gemiddelde. De wijken Zee- en Duinwijk, IJmuiden en Velsen-Noord hebben een hoger armoedepercentage dan het landelijke gemiddelde. In deze wijken groeien ook veel kinderen op in armoede. Het percentage kinderarmoede ligt in een aantal wijken ver boven het landelijk gemiddelde.

Het werkelijk aantal mensen dat in armoede leeft, ligt waarschijnlijk nog hoger. Werkende armen zijn een groeiende groep die maar moeilijk in beeld is te brengen. Zij hebben betaald werk, maar hebben onvoldoende van de economische groei (tot voor COVID-19) kunnen profiteren en worstelen om het hoofd boven water te houden. Dit met de almaar stijgende (vaste) lasten en het ontbreken van financiële buffers (en als gevolg van de Coronacrisis raakt deze groep inwoners nog verder achterop).

Verder blijkt dat we een uitgebreid pakket aan inkomensondersteunende maatregelen hebben, maar dat het gebruik hiervan kan verbeteren. Ook kunnen de regelingen beter afgestemd worden op de behoeften van onze inwoners om uit armoede te komen.

Hoofdconclusie: Met de huidige aanpak zijn goede stappen gezet, maar is nog onvoldoende duurzaam resultaat behaald.

Terugkijkend kunnen we onze aanpak van armoede en schulden van de afgelopen jaren omschrijven als symptoombestrijding. De inzet was gericht op het pakket inkomensondersteunende maatregelen en het beheersen van de kosten. De uitgaven voor bijzondere bijstand zijn met deze maatregelen redelijk stabiel gebleven, maar de armoede is niet bestreden.

Met de huidige aanpak worden inwoners ondersteund, maar wordt onvoldoende duurzaam resultaat behaald (geen structurele uitstroom). Bij ruim twee derde van de minimahuishoudens is sprake van langdurige minima en in een aantal wijken is het aantal inwoners dat in armoede leeft bovengemiddeld hoog. In deze wijken groeien veel kinderen op in armoede en zij hebben beperkte kansen om daaraan te ontsnappen. Doordat we niet aan de voorkant van problemen komen en armoede dus niet structureel aanpakken, is het risico op het overerven van armoede aanzienlijk. En daarmee houden we armoede in stand en bestaat de kans dat het probleem groter wordt. De focus moet meer liggen op het voorkómen van armoede en schulden en het centraal stellen van onze inwoners (en niet de regelingen). Alleen daarmee kan meer resultaat worden behaald. Er is niet één oplossing, maar er is maatwerk nodig waarbij verschillende instrumenten worden ingezet die elkaar versterken.

Hier komt in 2020 nog een crisissituatie bovenop waarbij veel sectoren worden geraakt en de economie ineens tot stilstand is gekomen. Veel laagbetaalde banen in de horeca en uitzendsector verdwijnen, zzp'ers zien hun opdrachten verdampen en onvermijdelijk zullen er bedrijven zijn die het niet redden. Er is alle reden om te verwachten dat hierdoor meer inwoners te maken krijgen met inkomensverlies en mogelijk schulden als gevolg.

B. De opdracht voor de visie

Gemeenten hebben van oudsher een taak in armoedebestrijding binnen onze verzorgingsstaat. De Participatiewet (Pw), de Wet op de gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) en de transitie in het Sociale Domein geven gemeenten handvatten om inwoners te laten meedoen aan de samenleving.

Op basis van de Wgs moeten gemeenten eens per vier jaar een plan voor schuldhulpverlening maken. Het huidige plan voor schuldhulpverlening loopt dit jaar af en moet een vervolg krijgen. Daarnaast is in het raadsakkoord 2018-2022 de opgave opgenomen voor het maken van een integrale aanpak van armoede en schulden. Beiden zijn aanleiding voor het maken van deze armoedevisie.

C. Missie, visie en doelen

Armoede en schulden (kunnen) leiden tot sociale uitsluiting en dat willen we voorkomen. Wij zien het daarom als onze missie om iedereen een perspectief te bieden om mee te kunnen doen aan de samenleving. We wachten niet af, maar gaan actief naar onze inwoners toe om hen te steunen.

Onze missie

'Alle Velsenaren gelijke kansen'

Onze visie

'Anders kijken naar armoede' was de titel van ons seminar in 2019.

Anders kijken.... omdat armoede vaak het gevolg is van een complex aan problemen en niet zozeer één oorzaak heeft. Problemen die elkaar ook nog eens versterken. Ergens ging het mis, inkomensverlies door het overlijden van de partner en het verdriet dat het met zich meebracht en daardoor onvoldoende aandacht hebben voor de financiën, baanverlies maar wel de vaste lasten die maandelijks terugkomen. Betalingsachterstanden kunnen snel ontstaan.

Anders kijken.... omdat vanuit de theorie van de schaarste bekend is dat schaarste van invloed is op het menselijk gedrag. (Geld) gebrek gaat gepaard met een focus op de korte termijn. Er ontstaat tunnelvisie; de aandacht voor zaken die op de lange termijn van belang zijn, worden verwaarloosd, onderschat of verdrongen. Te weinig geld leidt onontkoombaar tot verkeerde beslissingen die op de lange termijn gevolgen met zich meebrengen.

Anders kijken.... omdat het niet alleen een probleem is van de betrokkene zelf maar het raakt ons allemaal, de samenleving als geheel. Anders kijken naar armoede is onze visie waaraan we samen met onze partners en inwoners willen werken.

Anders kijken... is anders werken. Hiervoor is een kanteling van onze werkwijze nodig. We sluiten aan op het perspectief van de Velsenaar. Dat doen we door onze inwoners centraal te stellen en uit te gaan van een realistische verwachting. Daarbij stellen we ons telkens de vraag: Is het 'doenlijk' voor onze inwoners?

De pijlers voor onze visie:

- a. Armoede is meer dan een financieel probleem;
- b. Het accent ligt op preventie en vroegsignalering;
- c. De menselijke maat in dienstverlening;
- d. Integrale werkwijze voor beleid en uitvoering;
- e. Perspectief bieden.

Deze pijlers zijn uitgewerkt in vijf hoofddoelen. In het uitvoeringsprogramma worden per doel de lopende en nieuwe acties beschreven. Het uitvoeringsprogramma is in bijlage 1 opgenomen.

De vijf hoofddoelen:

1. Effectiever schuldhulp verlenen;
2. Meer mensen vroegtijdig in beeld, minder Velsenaren raken in schulden;
3. De inwoners van Velsen financieel weerbaar door ondersteuning op maat;
4. Alle kinderen gelijke kansen;
5. Versterken samenwerking voor effectieve armoedebestrijding.

Wat willen we bereiken?

De aanpak heeft betrekking op verschillende beleidsterreinen en maakt daar integraal onderdeel van uit. Zoals schuldhulpverlening, onderwijs, gezondheid, sport, cultuur, werken en wonen en deels moeten wettelijke taken uitgevoerd worden. De effecten van de aanpak hebben betrekking op verschillende levensterreinen. Inwoners worden sneller, eerder en duurzaam geholpen. Het vermindert de noodzaak om een beroep te doen op minima-regelingen en Participatiewet, maar ook op jeugdhulp, Wmo en zorg. Ook onze samenwerkingspartners zullen de effecten van onze gezamenlijke aanpak ervaren. En de samenleving als geheel heeft er baat bij; minder beroep op gezondheidszorg, betere schoolprestaties van kinderen, minder criminaliteit, aan het werk komen en werk behouden et cetera.

De beoogde effecten:

- Een structurele oplossing bieden aan inwoners door ook de achterliggende oorzaak in beeld te brengen (duurzaam investeren);
- De zelfredzaamheid van inwoners verbeteren op een manier die bij hun persoonlijke situatie aansluit (maatwerk leveren).
- De vernieuwde aanpak helpt de inwoner met een duurzame gedragsverandering en verkleint daarmee de kans op terugval (preventief werken).
- Problematische schulden voorkomen doordat inwoners met financiële knelpunten eerder in beeld zijn zodat eerder hulp geboden kan worden (preventief werken).
- Terugval in inkomen voorkomen door financiële ondersteuning te bieden voor deelname aan de samenleving (werk boven uitkering).
- Participeren aan de samenleving waardoor de kans op uitstroom uit armoede wordt vergroot (duurzaam investeren).
- Minder Velsenaren die in armoede leven.
- Kinderen in achterstandsituaties gelijke kansen met andere kinderen bieden zodat iedereen een goede start in het leven krijgt (overerving van armoede tegengaan).
- Een gezamenlijke en sluitende aanpak van armoede en schulden (integrale aanpak).

D. Participatietraject

Voor het maken van deze visie is een participatietraject doorlopen. Met verschillende in- en externe partners is gesproken over het thema armoede en schulden en er is een seminar voor alle betrokken professionals georganiseerd. Er is onderzoek gedaan en we spraken een groep inwoners tijdens huiskamergesprekken. Ook is in verschillende sessies met de gemeenteraad gesproken.

Feiten en cijfers

Diverse rapportages, jaarverslagen zijn betrokken bij de aanpak. Een onderzoeksbureau bracht de situatie in Velsen in beeld in een armoedemonitor en een inkomenseffectrapportage.

Kennis en inzicht

De theorie van de schaarste, Mullainathan en Sharif (Scarcity, why having too little means so much)

Armoede wordt vaak gezien als een persoonlijk falen, maar onderzoekers toonden aan dat het mogelijk eerder andersom werkt. Schaarste is van invloed op het menselijk gedrag.

Of het nu gaat over schaarste aan voedsel, tijd of geld. (Geld)gebrek gaat gepaard met een focus op de korte termijn. Er ontstaat tunnelvisie; de aandacht voor andere zaken, die wellicht voor de lange termijn van belang zijn, worden verwaarloosd, onderschat of verdrongen. Langdurige schaarste haalt de rek eruit bij mensen om in actie te komen. Mensen lijken daardoor ook ongemotiveerd over te komen, maar dat is vaak niet het geval.

Weten is nog geen doen, Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid

De Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR) stelt dat er te hoge verwachtingen zijn over de mate van zelfredzaamheid van mensen. Dit gaat op voor iedereen, niet alleen voor kwetsbare mensen. Ingrijpende gebeurtenissen, zoals een scheiding of baanverlies zijn van invloed op de zelfredzaamheid. Het zogenaamde 'doenvermogen' werkt in die situatie niet (meer) optimaal.

Persoonskenmerken: Cognitief, zoals intelligentie en cognitieve vaardigheden hangt samen met het niet-cognitieve, zoals temperament, zelfcontrole en overtuiging. Mensen verschillen in de mate waarin ze over beide aspecten beschikken welke deels is aangeleerd en deels erfelijk is bepaald. Weten (cognitief) betekent niet altijd doen (niet-cognitief). Dit betekent dat dus niet iedereen gelijke kansen heeft op zelfredzaamheid. De WRR adviseert om bij het maken van beleid meer uit te gaan van een realistisch perspectief in plaats van een rationeel perspectief.

Mobility Mentoring®

Mobility Mentoring® combineert het onderwerp armoede met de inzichten vanuit de hersenwetenschap over de effecten van schaarste en armoede en de ontwikkelbaarheid van hersenfuncties. Deze nieuwe aanpak helpt mensen bij de aanpak van hun financiële en sociale problemen. De aanpak is gebaseerd op een bredere theoretische basis over schaarste dan alleen de schaarste-theorie.

Stress sensitieve dienstverlening

Stress sensitieve dienstverlening is bedoeld om mensen te begeleiden naar economische zelfredzaamheid (meer in staat zijn om het zelf te doen). Het is een bejegeningwijze om mensen, die leven in een dynamiek van chronische stress, te ondersteunen in het bereiken van hun doelen. De aanpak houdt rekening met eigen verantwoordelijkheid en (mate van) zelfredzaamheid en tegelijkertijd worden mensen met chronische stress geholpen.

Alle kinderen kansrijk, Kinderombudsman

Armoede belemmert kinderen en jongeren op alle levensgebieden in hun ontwikkeling. Ze lopen schade op en hebben geen gelijke kansen. Voorzieningen van gemeenten sluiten onvoldoende aan, zijn niet integraal en zijn ook te weinig gericht op de thuissituatie. Gemeenten moeten de aanpak richten op een stabiele en veilige thuissituatie waarbij inkomensondersteunende maatregelen nodig zijn maar niet de oplossing zijn.

E. Uitvoeringsstrategie en - programma

In bijlage 1 van deze visie is het uitvoeringsprogramma opgenomen. Het programma beschrijft een integrale aanpak van maatregelen die elkaar versterken en elkaar nodig hebben. Per doel worden de maatregelen uitgewerkt en gefaseerd. Hierbij is gekeken naar een logische opvolging van maatregelen zodat ze elkaar versterken.

Prioriteit wordt gegeven aan de kanteling van onze werkwijze door de andere kijk op armoede vorm te geven, omdat dit de basis is voor onze nieuwe aanpak en waarop andere maatregelen volgen. In het uitvoeringsprogramma is de planning van maatregelen en de monitoring opgenomen. Het uitvoeringsprogramma is dynamisch. Dat wil zeggen dat we in de loop van de jaren het programma kunnen bijsturen en nieuwe ontwikkelingen kunnen meenemen als dit een verbetering is voor de uitvoering van onze missie en visie.

1. Inleiding

1.1 De opdracht voor een armoedevisie

In het raadsakkoord 2018-2022 staat de opdracht voor een integrale aanpak van armoede en schulden. Deze opgave is opgenomen in de Beleidsagenda Participatiewet 2019-2022: het opstellen van een armoedevisie. Verder loopt het beleidsplan voor schuldhulpverlening op een einde waarvoor (wettelijk gezien) voor de komende vier jaar nieuw beleid moet worden vastgesteld. In de gedachte van het raadsakkoord en omdat het beleidsplan schuldhulpverlening afloopt, is een integrale aanpak voor armoede- en schuldenbeleid uitgewerkt in deze armoedevisie.

1.2 Hoe is deze visie tot stand gekomen?

Voor de totstandkoming van deze visie is een participatief proces doorlopen waarbij we via verschillende activiteiten informatie ophaalden en deelden.

In gesprek met partners

We spraken met veel samenwerkingspartners zoals woningcorporaties, welzijnsorganisaties, huisartsen, scholen, vrijwilligersorganisaties en financiële instellingen. Zij zijn meegenomen in de nieuwe ontwikkelingen bij de aanpak van armoede en schulden zoals 'de schaarste theorie', 'stress sensitieve dienstverlening' en wetenschappelijk onderzoek. Ook is de Participatieraad Velsen betrokken bij het participatietraject. Interne beleidsadviseurs, consultants en managers van de gemeente werkten mee aan de totstandkoming van dit document. In de gesprekken is informatie gedeeld, input voor de visie opgehaald en is de basis voor een gezamenlijke aanpak gelegd.

In gesprek met inwoners

In januari 2020 spraken we met inwoners, die met een minimum inkomen moeten rondkomen, tijdens huiskamergesprekken. In deze gesprekken werd duidelijk dat er behoefte is aan een nabije gemeente. Een gemeente waarbij de menselijke maat centraal staat; die vriendelijk en begripvol is en waarbij er persoonlijk contact is. Maar ook een actieve gemeente die duidelijk en actief communiceert. Er werd een oproep aan de samenleving als geheel gedaan om niet te snel te oordelen over mensen en wat meer begrip te tonen.

De feiten en cijfers

De situatie in Velsen brachten we in beeld met een armoedemonitor en een inkomenseffectrapportage. Daarbij zijn het bereik en gebruik van onze minimaregelingen in beeld gebracht. De armoedemonitor beschrijft de omvang en de samenstelling van onze minimahuishoudens. Verder betrokken we relevant onderzoek, (jaar-) verslagen en studiemateriaal bij de uitwerking.

Seminar 'Anders kijken naar armoede'

Op 19 oktober 2019 organiseerden we het seminar 'Anders kijken naar armoede'. Tijdens dit seminar zijn nieuwe ontwikkelingen en de cijfers voor armoede en schulden besproken. Hoogleraar psychologie, Victor Lamme, gaf tijdens het seminar een indrukwekkend betoog over de werking van ons brein. Ruim honderd verschillende partners namen deel aan het seminar. Het doel was om zoveel mogelijk partners bijeen te brengen en hen te informeren over de ontwikkelingen die er spelen én om hen te inspireren voor een gezamenlijke aanpak. Tijdens het seminar bleek er een groot draagvlak te bestaan voor een gezamenlijke aanpak. Het verslag treft u aan in bijlage 2.

In gesprek met de gemeenteraad

Op 27 mei 2019 spraken we tijdens een informatieve sessie met de gemeenteraad over de Participatiewet 'In beleid en praktijk' waarbij ook over het thema armoede is gesproken.

Tijdens deze sessie informeerden we de raad over trends en ontwikkelingen op het gebied van armoede en schulden. Vervolgens heeft de raad op 14 november 2019 tijdens een interactieve sessie met elkaar gesproken over het armoedeonderzoek en zijn uitwerkrichtingen voor beleid verkend. Via deze sessie kreeg het college de opdracht mee om de inzichten over de effecten van geldstress en de schaarste theorie bij de uitwerking van de visie te betrekken. Verder is bijzondere aandacht gevraagd voor de aanpak van kinderarmoede, de ondersteuning van werkende armen en het voorkomen van de armoedeval.

De concept-armoedevisie is op 10 juni 2020 besproken in een sessie met de Raad. Missie, visie en doelen werden door de deelnemers aan de sessie onderschreven en er werd geconcludeerd dat met deze visie de ongelijkheid in de Velsense samenleving wordt bestreden.

1.2 Leeswijzer

Het document dat voor u ligt, beschrijft onze aanpak van armoede en schulden. Onze missie, visie en doelen voor de aanpak van armoede en schulden in Velsen voor de jaren 2020 – 2024 beschrijven we in hoofdstuk twee. In de hoofdstukken drie, vier en vijf treft u de achtergronden aan van onze visie. Hierin schetsen we trends en ontwikkelingen, geven we de kaders voor de aanpak en de feiten en cijfers weer. Hoofdstuk vijf beschrijft de huidige stand van zaken en in hoofdstuk zes staan conclusies en aanbevelingen die volgen op de voorgaande hoofdstukken. Een overzicht van de kosten voor de uitvoering van het programma treft u aan in hoofdstuk zeven. In het laatste hoofdstuk beschrijven we hoe de uitvoering van het programma wordt gemonitord.

Het uitvoeringsprogramma armoede en schulden is als eerste bijlage bij de visie opgenomen. Hierin worden alle maatregelen per doel uitgewerkt. In bijlage 11 treft u overzicht aan van de kosten en planning per doel, per activiteit.

2. Missie, visie en doelen

2.1 Algemeen

De aanpak van armoede en schulden is complex, een eenduidige oplossing is er niet. Met de inzet van de afgelopen jaren hebben we onze inwoners gesteund, maar is het probleem nog niet opgelost. Met een vernieuwde werkwijze, betere dienstverlening en het in balans brengen van het inkomensondersteunende pakket verwachten we inwoners beter te ondersteunen naar een financieel weerbaar leven.

De ervaringsverhalen, de gesprekken die we hebben gevoerd en het seminar 'Anders kijken naar armoede' hebben ons geïnspireerd voor een vernieuwende en duurzame aanpak.

2.2 Missie

We gaan het anders doen, we gaan het nog beter doen! We willen dat alle inwoners gelijke kansen krijgen om mee te doen aan onze samenleving. Armoede en schulden (kunnen) leiden tot sociale uitsluiting en dat willen we voorkomen. Wij zien het daarom als onze missie om iedereen een perspectief te bieden om mee te kunnen doen aan de samenleving. We wachten niet af, maar gaan actief naar onze inwoners toe om hen te steunen.

Missie: *'Alle Velsenaren gelijke kansen'*

2.3 Visie

'Anders kijken naar armoede' dat was de titel van ons seminar in 2019.

Anders kijken.... omdat armoede vaak het gevolg is van een complex aan problemen en niet zozeer één oorzaak heeft. Problemen die elkaar ook nog eens versterken. Ergens ging het mis, inkomensverlies door het overlijden van de partner en het verdriet dat het met zich meebracht, baanverlies maar wel de vaste lasten die maandelijks terugkomen, en zo ontstaan betalingsachterstanden snel omdat de aandacht naar andere zaken uitgaat.

Anders kijken.... omdat vanuit de theorie van de schaarste bekend is dat schaarste van invloed is op het menselijk gedrag. (Geld) gebrek gaat gepaard met een focus op de korte termijn. Er ontstaat tunnelvisie; de aandacht voor zaken die op de lange termijn van belang zijn, worden verwaarloosd, onderschat of verdrongen. Te weinig geld leidt onontkoombaar tot verkeerde beslissingen die op de lange termijn gevolgen met zich meebrengen.

Anders kijken..... omdat het niet alleen een probleem is van de betrokkene zelf maar het raakt ons allemaal, de samenleving als geheel. Anders kijken naar armoede is onze visie die we met onze partners en inwoners willen uitwerken.

Anders kijken... is anders werken. Hiervoor is een kanteling van onze werkwijze nodig. We sluiten aan op het perspectief van de burger¹. Dat doen we door onze inwoners centraal te stellen en uit te gaan van een realistische verwachting. Daarbij stellen we ons telkens de vraag: Is het 'doenlijk' voor onze inwoners? Een meer persoonlijke en mensgerichte aanpak waarbij we de tijd nemen voor de cliënt en rekening houden met de persoonlijke situatie en de mate van zelfredzaamheid.

---

¹ Realistisch perspectief, WRR, Weten is nog geen doen.

Hoe belastbaar is de cliënt, kan hij of zij de situatie nog overzien of is er simpelweg teveel stress om nog zelf in actie te komen?

Wat goed is blijft

We beginnen niet bij nul en wat goed is blijft behouden. Waar dat mogelijk is brengen we verbetering aan. Inkomensondersteunende maatregelen blijven nodig en ook hier passen we (meer) maatwerk toe.

Visie: *'Anders kijken naar armoede'*

De pijlers voor onze visie:

- f. Armoede is meer dan een financieel probleem;
- g. Het accent ligt op preventie en vroegsignalering;
- h. De menselijke maat in dienstverlening;
- i. Integrale werkwijze voor beleid en uitvoering;
- j. Perspectief bieden.

[Ad. a. Armoede is meer dan een financieel probleem](#)

Armoede is meer dan alleen een financieel probleem. Wij gaan uit van een breed perspectief; armoede is een gebrek aan welzijn in de breedste zin van het woord. De geldzorgen spelen een cruciale rol bij ons handelen. Geldzorgen beïnvloeden de mentale toestand van mensen en vaak lukt werken of het behouden van werk überhaupt niet meer als gevolg van stress en gezondheidsklachten. Betaald werk is belangrijk, maar zien wij niet langer als enige ontsnappingsroute uit armoede, dat is ook maatschappelijke participatie. Tenminste een derde van de minimahuishoudens bestaat uit werkenden². Hun bestaanszekerheid staat onder druk. Onzekere inkomsten, stijgende vaste lasten, te weinig financiële buffers, complexe toeslagen en een flexibilisering van de arbeidsmarkt maken dat ook een grote groep werkenden in financiële problemen komt.

[Ad. b. Het accent ligt op preventie en vroegsignalering](#)

Gezond financieel gedrag voorkomt veel problemen en daarom zetten wij in op preventie. Er zijn situaties en omstandigheden die gezond financieel gedrag nadelig beïnvloeden. Een scheiding, verlies van baan of partner hebben bijvoorbeeld financiële consequenties en noodzaken tot een ander bestedingspatroon. De praktijk is dat mensen juist in die situaties niet (meer) voldoende aandacht hebben voor de financiën. Juist dan ontstaan financiële problemen; het bestedingspatroon verandert of er bestaat onvoldoende inzicht in de totale financiën (als gevolg van een levensgebeurtenis). Bij preventie zetten wij in het bijzonder in op levensgebeurtenissen die van invloed zijn op de financiën.

Signalen van financiële knelpunten bij onze inwoners zoeken we actief op en daarbij is samenwerking met onze partners cruciaal. Waar privacy het uitwisselen van gegevens in de weg staat gaan we op zoek naar oplossingen met als doel mensen vooruit te helpen naar een gezond financieel leven. Met preventie en vroegsignalering voorkomen we een beroep op (duurdere) curatieve schuldhulpverlening. Maar ook woningontruimingen, afsluitingen bij nutsbedrijven, inclusief alle daarbij behorende maatschappelijke kosten. Besparing op uitkeringskosten Pw en WW en bijvoorbeeld het beroep op jeugdhulp. Er is ook rendement op de lange termijn, maar wat minder zichtbaar, zoals lagere criminaliteit, voorkomen ziekmeldingen (als gevolg van geldstress), versterken eigenwaarde, verbeteringskansen op werk en een financieel stabiele situatie. Er is weinig studiemateriaal beschikbaar over wat preventie en vroegsignalering precies oplevert.

---

² Armoedemonitor Velsen 2018, ander inkomen in 2018 32 procent. CBS Monitor Brede Welvaart, mei 2019.

In 2014 heeft Panteria in opdracht van het ministerie van VWS onderzoek gedaan naar de opbrengst van vroegsignalering en preventie van schulden in Amsterdam. Uit dit onderzoek bleek dat met name vroegsignalering ook op de langere termijn maatschappelijke baten oplevert. Voor de gemeente levert elke geïnvesteerde euro € 1,65 op. Voor de maatschappij ligt die verhouding op € 1: € 2,46³. Voor de nieuwe wet vroegsignalering wordt een landelijke monitor ontwikkeld en voor Velsen werken we een businesscase vroegsignalering uit⁴.

Ad. c. De menselijke maat in dienstverlening

Gedrag speelt een belangrijke rol bij de kans op het ontstaan van financiële problemen. Aanhoudende schaarste, zoals financiële problemen, kan leiden tot een andere dynamiek en het verdwijnen van het lange termijnperspectief (beperken van de bandbreedte). Daarnaast leven we in een steeds complexer wordende samenleving met veel regelingen en uitzonderingen waardoor mensen afhaken. Ook zijn de kosten van levensonderhoud sterk gestegen⁵. Met de traditionele benadering van cliënten bereiken we onvoldoende resultaat. Een duurzame aanpak van armoede en schulden waarbij wordt ingezet op het economisch zelfstandig maken van inwoners, vereist een andere dienstverlening. Het vereist een vorm van dienstverlening waarbij de consultant naast de cliënt gaat staan (mentoring) en meer de cliënt zelf centraal stelt en stressfactoren⁶ wegneemt.

De theorie van de schaarste (de impact van geldstress op gedrag) en stress sensitieve dienstverlening spelen een belangrijke rol bij een duurzame oplossing van financiële problemen. Onze dienstverlening stemmen we af op de bandbreedte van onze cliënten; wat kan de cliënt op dat moment aan vanuit zijn of haar perspectief. De dienstverlening is gericht op zelfredzaamheid in de mate die past, zodat inwoners zelf op den duur een financieel gezond leven kunnen leiden. Concreet kan dit betekenen dat in een enkele situatie (permanente) steun nodig blijft.

Ad. d Integrale werkwijze voor beleid en uitvoering

Armoede is een complex van achterstanden die elkaar onderling versterken en een kloof slaat naar de rest van de samenleving. Een integrale aanpak is daarom een must. Bij het gezondheidsbeleid, maar ook de beleidsthema's jeugd, taal, sport en wonen is armoede een punt van aandacht en moeten beleid en actie met elkaar in samenhang zijn. In onze dienstverlening werken we integraal en steken we de hand uit naar hen die het nodig hebben (outreaching).

Armoede en schulden kruisen het sociaal domein en zijn van invloed op het beroep dat mensen doen op de Jeugdwet, Wmo en Pw. Vooruitgang in de financiële situatie c.q. inkomenspositie hebben effecten op andere levensterreinen. Zonder verbetering van de inkomenspositie van een huishoudens zijn structurele resultaten op andere terreinen beperkt.

De aanpak van armoede en schulden maakt in Velsen integraal onderdeel uit van het persoonlijk perspectiefplan voor de cliënt. Het persoonlijk perspectief plan is een plan waarin samen met de cliënt het perspectief voor de toekomst wordt beschreven. Een duurzaam en toekomstgericht plan is alleen succesvol wanneer ook de armoede c.q. schuldensituatie wordt aangepakt.

---

³ NVVK september 2018, Leidraad vroegsignalering schulden. Onderzoek in opdracht van het ministerie SZW naar businesscases vroegsignalering en preventie van schulden in Amsterdam, door Panteria, april 2014.

⁴ Ondersteuningsprogramma Schouders Eronder, draaiboek businesscase vroegsignalering.

⁵ Het NIBUD heeft vastgesteld dat de 3 belangrijkste oorzaken voor betalingsachterstanden achtereenvolgens zijn: te hoge vaste lasten (27 procent), inkomensdaling (26 procent), te hoge zorgkosten (22 procent).

⁶ De inrichting en aankleding van de klantbalies, de ontvangst etc.

Ad. e Perspectief bieden

Het hebben van een perspectief is van belang om uit armoede of schulden te komen. Werken is de beste weg uit armoede. Anderzijds is een betaalde baan geen garantie op een financieel zorgeloos bestaan. Er is sprake van een groter wordende groep werkende armen (zie ook onder punt a. hiervoor).

We zorgen ervoor dat onze inwoners bij stijging van het inkomen (ten opzichte van Wsm) door een betaalde baan er niet op achteruit gaan of er maar beperkt op vooruit gaan. De zogenoemde armoedeval moet voorkomen worden. We zorgen ervoor dat iedereen de kans krijgt om te participeren in de samenleving. Gebrek aan perspectief kan nadelige effecten op de fysieke en mentale gezondheid hebben waardoor het vinden of behouden van werk onder druk staat. Dat willen we voorkomen. Er wordt daarom ingezet op het begeleiden naar werk en om werk te behouden waarbij ook naar een aanpak of oplossing wordt gekeken buiten de gebaande paden.

2.4 Vijf doelen

De speerpunten van de visie werken we hieronder uit in vijf hoofddoelen. In bijlage 1 van deze visie is het uitvoeringsprogramma opgenomen met lopende en nieuwe maatregelen die per doel worden toegelicht.

Wat willen we bereiken?

1. Effectiever schuldhulp verlenen;
2. Meer mensen vroegtijdig in beeld, minder Velsenaren raken in schulden;
3. De inwoners van Velsen financieel fit door ondersteuning op maat;
4. Alle kinderen gelijke kansen;
5. Versterken samenwerking voor effectieve armoedebestrijding.

Doel 1: Effectiever schuldhulp verlenen

In de afgelopen 5 tot 10 jaar is steeds meer het besef gekomen dat armoede en schulden niet altijd een keuze zijn. Zelden ontstaan schulden door één gebeurtenis alleen. Naast gedrag als belangrijke factor, spelen ook de complexer wordende samenleving en stijgende kosten van levensonderhoud een rol. Ook heeft onderzoek aangetoond dat de (mate van) zelfredzaamheid van mensen, in het bijzonder in stresssituaties zoals armoede en schulden, wordt overschat.

Effectieve schuldhulpverlening moet al deze factoren in ogenschouw nemen. In Velsen verschuift de focus van symptoombestrijding, naar het daadwerkelijk op zoek gaan naar de oorzaken van het gedrag en deze aan te pakken. Op zoek naar de sleutel(s) om de situatie structureel te veranderen. Onze werkwijze moet daarvoor kantelen en hiervoor is een andere 'mindset' en 'sense of urgency' nodig want de huidige aanpak heeft armoede niet structureel opgelost, maar in stand gehouden. Onderzocht wordt welke aanpak het beste aansluit bij de wensen en de behoeften van onze inwoners. We kijken daarbij naar werkwijzen die elders worden beproefd zoals de ervaringen met Mobility Mentoring⁷ en stress sensitieve dienstverlening.

Schuldhulpverlening is een wettelijke taak van gemeente. De uitgangspunten die we hiervoor hanteren zijn:

- Schuldhulpverlening is toegankelijk voor alle inwoners van Velsen;
- Inwoners dragen verantwoordelijkheid in het voorkomen en oplossen van schulden:
  - In schuldhulpverlening houden we rekening met de wijze waarop gebrek aan geld het gedrag beïnvloedt, of kan beïnvloeden;

---

⁷ Bijvoorbeeld in de gemeente Zaanstad en Alphen aan de Rijn.

- Niet iedereen is in dezelfde mate zelfredzaam. We streven naar balans tussen zelfredzaamheid (aan de ene kant) en (aan de andere kant) de inzet die we als gemeente voor deze persoon plegen.
- Schuldhulpverlening wordt integraal uitgevoerd. De Participatiewet (Pw), minimaregelingen e.d. worden integraal meegenomen. Maatwerk is hierbij het adagium.
- Nazorg is een belangrijk onderdeel om terugval te voorkomen en een duurzaam resultaat van de schuldhulpverlening te bereiken.

Doel 1 Effectiever schuldhulp verlenen			
Effecten			
<ul style="list-style-type: none"> ● Een structurele oplossing bieden aan inwoners door ook achterliggende oorzaak in beeld te brengen. ● De zelfredzaamheid van inwoners verbeteren op een manier die bij hun persoonlijke situatie aansluit. ● De vernieuwende aanpak helpt de inwoner met een duurzame gedragsverandering en verkleint de kans op terugval. 			
<i>In dit schema worden de maatregelen bij de doelstelling kort weergegeven. Voor een toelichting per maatregel wordt verwezen naar Bijlage 1 Uitvoeringsprogramma.</i>			
Resultaten	Indicatoren	Maatregelen	Planning
<ul style="list-style-type: none"> ● Meer zicht op achterliggende problemen van armoede/ schulden om aan te pakken. ● De andere werkwijze helpt consulenten cliënten beter te begeleiden naar een financieel gezond leven. ● Minder stress bij hulp/ schuldhulptrajecten waardoor doelen gerealiseerd worden. ● Minder complexe schuldhulpverleningstrajecten. ● Meer laagdrempelige ondersteuning gericht op zelfredzaamheid. ● Jongeren in schulden kunnen eerder werken aan hun toekomst. 	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal bereikte (nieuwe) cliënten per maatregel; - Aantal trajecten shv, budgetbeheer, new future; - Doorlooptijd per traject shv, budgetbeheer, new future; - Aantal mensen dat zich melden bij de gemeente of andere hulpinstanties met financiële vragen en/of schulden; - Hoogte gemiddeld schuldenbedrag 	Lopende aanpak:	
		Schuldhulpverlening (wettelijke taak).	Doorlopend
		Budgetbeheer.	Doorlopend
		155-Help-een-bedrijf.	Doorlopend
		Nieuw, anders, beter:	
		Kantelen dienstverlening: Een onderzoek naar stress sensitive aanpak en invoering.	Start plan van aanpak Q4 2020, Implementatie 2021/2022
		Nazorg bij schuldhulpverlening.	Start 2020
		Herfinanciering van schulden:	
		- New Future	Start 2020
		- Sociaal Leenfonds	2022
Vergroten financiële zelfredzaamheid na bewindvoering.	2020		
ZZP'ers en inwoners met een eigen bedrijf (onderzoek).	2023		
Huizenbezitters en inwoners zonder inkomen (onderzoek).	2023		

Tabel 1- Doel 1

Doel 2: Meer inwoners vroegtijdig in beeld, minder Velsenaren raken in schulden

De armoedemonitor laat zien dat ruim vijfduizend inwoners leven in een huishouden met een laag inkomen. Niet iedereen met een laag inkomen kan met dit onderzoek in beeld worden gebracht, het werkelijke aantal ligt waarschijnlijk hoger. Bekend is ook dat inwoners pas laat aan de bel trekken bij schuldhulpverlening, de gemiddelde schuld bedraagt dan al € 43.000 met gemiddeld veertien schuldeisers.

Meer dan voorheen richten we onze inzet op het eerder in beeld krijgen van financiële belemmeringen om erger te voorkomen. In de huidige aanpak wachten we het initiatief van inwoners af om hulp te zoeken. Onbekendheid met hulp, niet beschikken over vaardigheden om hulp te zoeken/te vragen of schaamte spelen een rol bij het stellen van de hulpvraag. Ook weten we vanuit de wetenschap, dat de executieve functie (het gedeelte van de hersenen dat nodig is voor het stellen van doelen en om in actie komen) van mensen onder druk staat waardoor zij moeilijk zelf de eerste stap naar hulp zetten.

Daarom gaan we actief naar inwoners toe om hulp en steun te bieden, verstevigen we het aanbod met laagdrempelige hulp en zetten we in om het taboe op armoede te doorbreken (onder andere uitwerken in een communicatieplan).

Doel 2 Meer inwoners vroegtijdig in beeld, minder Velsenaren in schulden			
Effecten			
<ul style="list-style-type: none"> • Problematische schulden voorkomen doordat inwoners met financiële knelpunten eerder in beeld zijn zodat eerder hulp geboden kan worden. 			
<i>In dit schema worden de maatregelen bij de doelstelling kort weergegeven. Voor een toelichting per maatregel wordt verwezen naar Bijlage 1 Uitvoeringsprogramma.</i>			
Resultaten	Indicatoren	Maatregelen	Planning
<ul style="list-style-type: none"> • Meer mensen met beginnende schulden in beeld om ondersteuning te kunnen bieden. • Meer inzicht in ondersteuningsbehoeften van minimahuishoudens. • Voorkomen huisuitzettingen, afsluitingen water/energie, bronheffing zorgpremie • Met samenwerkingspartners een (sluitende) wijkaanpak ontwikkelen. • Met communicatie (middelen) vergroten van het bereik en het taboe op armoede en schulden doorbreken. 	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal nieuwe cliënten SHV; - Instroom minima; - Hoogte gemiddelde schuldbedrag; - Aantal mensen die zich melden bij de gemeente of andere hulpinstanties met financiële vragen/schulden; - Aantal huisuitzettingen, afsluiting energie, zorg, water; - Aantal voorkomen afsluitingen/uitzettingen (huur, energie, zorg, water); - Aantal en soort en soort hulpvragen (bij Socius, schuld-hulpmaatje, vroegsignalering, taalhuis); - Aantal reacties op persberichten, social media. <p>Kwantitatief:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klanttevredenheid bij maatregelen. <p>Monitoring:</p> <p>Armoedemonitor Benchmark armoede en schulden</p>	<p>Lopende aanpak:</p> <p>Preventie en voorlichting (folder, cursus e.d.).</p>	Doorlopend
		Voorkomen huisuitzettingen (convenant).	Doorlopend
		Vroegsignalering betalingsachterstanden (samenwerking wijkteams).	Doorlopend
		Formulierenbrigade (Socius).	Subsidierelatie/doorlopend
		Financiële Thuisadministratie (Socius).	Subsidierelatie/doorlopend
		Schuldhulpmaatje (ondersteuning aan huis).	Subsidierelatie/doorlopend
		Taalhuis Velsen (maatjes).	Doorlopend
		Nieuw, anders, beter:	
		Doorontwikkeling vroegsignalering (inclusief wetswijziging per 2021).	Najaar 2020, implementatie 2021
		Integraal communicatieplan.	2021
		Wijkaanpak IJmuiden, Velsen-Noord.	2021
		Verkennen mogelijkheden financieel café.	Verkenning 2021
		Beter in beeld door samenwerking (Sociale wijkteams).	Doorlopend
		Inzet ervaringsdeskundigen.	2022
		Inzet sleutelfiguren.	2022
		Naar inwoners toe (experiment outreachende aanpak). Volgt op gekantelde aanpak.	2022
Gratis bellen voor cliënten met hulpverlening (in aansluiting op gekantelde aanpak).	2023		
Aandacht voor doelgroepen bij financiële ondersteuning.	Doorlopend		

Tabel 2 - Doel 2

Doel 3: De inwoners van Velsen financieel weerbaar door ondersteuning op maat

Het begrip maatwerk is hét sleutelbegrip in de aanpak van armoede en schulden. Maatwerk omschrijven we als de oplossing die passend is binnen de specifieke context van de inwoner.

Het inzetten van inkomensondersteunende maatregelen is maatwerk. De uitgangspunten voor inkomensondersteuning zijn:

- Gelijkheidsbeginsel; gelijke gevallen gelijk behandelen en ongelijke gevallen ongelijk naar de mate van ongelijkheid;
- Maatschappelijke winst staat centraal: er is een toegevoegde waarde voor de cliënt en de samenleving;
- Inkomensondersteuning moet zo tijdelijk mogelijk zijn en staat daarom in het teken van financiële weerbaarheid;
- Handelen in de geest van de wet (niet naar de letter);
- De eigen verantwoordelijkheid van de cliënt en passend bij zijn/haar situatie.

We hanteren hierbij het eerdergenoemde realistische perspectief. Heel concreet kan dit in enkele situaties bijvoorbeeld ook betekenen dat inkomensondersteuning niet tijdelijk is.

De aanpak van armoede vraagt om maatwerk. Geen enkele situatie is hetzelfde en zodoende is er ook niet één eenvoudige oplossing. Er gelden vele (algemene) regels die soms niet precies de maatwerkoplossing kunnen bieden of helemaal geen soelaas bieden. Creativiteit, innovatie en het denken buiten de gebaande paden is daarom van belang in het vinden van de oplossing. Wij willen een klimaat creëren waarin professionals, in- en extern, ruimte hebben en voelen om naar passende oplossingen te zoeken. Ook als dat soms betekent dat grenzen opgezocht moeten worden. Dit is te rechtvaardigen door het belang van de cliënt centraal te stellen en waarbij een duurzame oplossing wordt nagestreefd.

Velsen heeft een uitgebreid pakket aan inkomensondersteunende maatregelen maar het gebruik ervan kan verbeteren. De regelingen kunnen beter afgestemd worden op de behoeften van onze inwoners om uit armoede te komen en daarom wordt het pakket in zijn geheel bekeken en in balans gebracht.

Doel 3 Inwoners financieel weerbaar door ondersteuning op maat			
Effecten			
<ul style="list-style-type: none"> • Terugval inkomen voorkomen door financiële ondersteuning te bieden voor deelname aan de samenleving (werk boven uitkering). • Participeren aan de samenleving waardoor de kansen op uitstroom uit armoede wordt vergroot. • Minder Velsenaren die in armoede leven. 			
<i>In dit schema worden de maatregelen bij de doelstelling kort weergegeven. Voor een toelichting per maatregel wordt verwezen naar Bijlage 1 Uitvoeringsprogramma.</i>			
Resultaten	Indicatoren	Maatregelen	Planning
<ul style="list-style-type: none"> • Groter bereik minimaregelingen. • Meer inwoners kunnen participeren in de samenleving (sport, cultuur). • Meer inwoners financieel zelfredzaam. • Inwoners kunnen eenvoudiger gebruik maken van minimaregelingen. • Boetes en 	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal uitkeringen; - Aantal re-integratietrajecten IJmond Werkt! en met welk resultaat (uitstroom of niet); - Gebruik en bereik minimaregelingen; - Aantal minima gezinnen waarmee contact is; - Aantal uitgegeven boetes en strafkortingen; 	Lopende aanpak:	
		Huidige minimaregelingen (tabel 20).	Doorlopend
		Re-integratie.	Doorlopend
		Nieuw, anders, beter:	
		Optimaliseren pakket inkomensondersteuning .	Uitwerken beleid 2022, uitvoeren 2023
		Verbeteren dienstverlening (formulieren, e.d.). Deels al in uitvoering via digitale dienstverlening.	2020, 2021
		Onderzoek stads- of minimapas (initiatief portefeuille cultuur).	2021
Terugvordering en verhaal (beleid: maatwerk toepassen/werkwijze).	2022		

strafkortingen worden voorkomen (maatschappelijk effect voorop).	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal mensen dat terugvalt in de schulden; - Bereik/gebruik (stads) pas; - Mate waarin mensen in staat zijn zelfstandig om te gaan met financiën (kwalitatief). <p>Kwalitatief:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klanttevredenheid. <p>Monitoring:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Armoedemonitor - Benchmark armoede en schulden - Benchmark W&I 	Aanpak bronheffing (met zorgverzekeraar).	2021
		Armoede en gezondheid (pilot).	Uitwerken pilot met GGD 2020. Uitvoeren 2021 e.v.
		Inzetten energiecoach.	Gestart in 2020

Tabel 3 - Doel 3

Doel 4: Alle kinderen gelijke kansen

Kinderen die in een huishouden opgroeien met (langdurig) beperkte financiële middelen hebben geen gelijke kansen. Zij lopen een risico op financieel ongezond gedrag in de toekomst, maar ook op de korte termijn lopen zij achterstanden op. Denk aan de leerprestaties op school, risico's om gepest te worden, criminaliteit, sociale uitsluiting doordat ze niet kunnen deelnemen aan schoolreisjes, sport of niet kunnen trakteren bij hun verjaardag. Kinderen hebben geen invloed op de (financiële) situatie van hun ouders en mogen daarvan ook niet de dupe worden.

Het doel is alle kinderen in Velsen gelijke kansen te bieden om gelijkwaardig mee te kunnen doen, zich te kunnen ontwikkelen en om overerving van armoede tegen te gaan. Kinderen worden gesteund door (tijdelijke) inkomensondersteunende maatregelen voor hun ouders ten behoeve van het kind of de kinderen. We gaan het pakket kind-regelingen verbeteren door een hogere inkomensgrens te hanteren en het aanbod te optimaliseren. Hiermee vergroten we de doelgroep en kunnen kinderen gebruik blijven maken van de regeling ook wanneer het inkomen van de ouders iets stijgt. Ook worden de regelingen meer toegankelijk; vereenvoudigen aanvragen, laagdrempelig en mogelijk digitaliseren. We streven naar een (minima- of stads-) pas waarop alle kind-regelingen staan. Daarnaast wordt de aanpak van armoede, waarbij kinderen zijn betrokken, vanuit de gezinssituatie duurzaam aangepakt. De totale gezinssituatie betrekken we bij de aanpak. We zullen vindingrijk moeten zijn om structurele oplossingen te vinden.

Doel 4 Alle kinderen gelijke kansen			
Effecten			
<ul style="list-style-type: none"> • Kinderen in achterstandssituaties gelijke kansen met andere kinderen bieden zodat iedereen een goede start in het leven krijgt (overerving van armoede tegengaan). 			
<i>In dit schema worden de maatregelen bij de doelstelling kort weergegeven. Voor een toelichting per maatregel wordt verwezen naar Bijlage 1 Uitvoeringsprogramma.</i>			
Resultaten	Indicatoren	Maatregelen	Planning
<ul style="list-style-type: none"> • Bereik/gebruik kind-regelingen stijgt. • Kinderen krijgen meer mogelijkheden om aan sociaal culturele en sportieve activiteiten mee te doen. • Intermediairs krijgen 	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal kinderen (in armoede) dat bereikt wordt via de pilot(s) - Aantal scholen waar financiële educatie wordt verzorgd en het bereik van het aantal kinderen/jongeren. 	Lopende aanpak:	
		Plan van aanpak kinderarmoede (2018).	Uitvoering is in 2018 gestart.
		Kind-regelingen.	Doorlopend
		Informatie en educatie.	Doorlopend
		Nieuw, anders, beter:	
Pilot kinderarmoede.	Plan aanpak 2020, uitvoering		

meer mogelijkheden om in contact te komen met het gezin en om hulp te bieden. <ul style="list-style-type: none"> • Meer scholen verzorgen financiële educatie zodat kinderen op jonge leeftijd verstandig omgaan met geld wordt geleerd. • Meer samenwerkingspartners werken mee aan een integrale aanpak kinderarmoede. • Meer minima gezinnen beeld (ook werkende in armen). 	<ul style="list-style-type: none"> - Gebruik en bereik kind-regelingen; - Deelname kinderen aan sociaal-culturele/ sportactiviteiten; - Aantal minimagezinnen waar contact mee is; - Aantal betrokken samenwerkingspartners; 		2021,2022,2023
		Optimaliseren kind-regelingen.	Uitwerken 2022, uitvoeren 2023
		Educatie op scholen (intensiveren).	2021

Tabel 4 - Doel 4

Doel 5: Versterken samenwerking voor effectieve armoedebestrijding

Armoede en schulden kan de gemeente niet alleen oplossen. We hebben onze samenwerkingspartners, cliënten en inwoners nodig om een effectieve aanpak van armoede en schulden te kunnen ontwikkelen. Dit vraagt om intensivering van de huidige (samenwerkings-) verbanden zowel intern als extern en vraagt om inzet en betrokkenheid van iedereen. We zetten voor de duur van twee jaar een armoederegisseur in die dit proces aanjaagt.

We verstevigen de samenwerking met lokale en regionale partners voor werk en re-integratie. Dit draagt bij aan het steunen van onze inwoners naar een betaalde baan en om deze ook te behouden. Samen proberen we de route naar werk om uit armoede te komen aantrekkelijk te maken (goede arbeidsvoorwaarden, steun vanuit minimeerregelingen e.d.). Het is een gezamenlijke missie om armoede en schulden aan te pakken. Idealiter sluiten we met verschillende samenwerkingspartners één pact tegen armoede in Velsen en ligt het initiatief daarvoor bij één van onze partners.

Doel 5 Versterken samenwerking voor effectieve armoedebestrijding				
Effecten				
<ul style="list-style-type: none"> • Een gezamenlijke en sluitende aanpak van armoede en schulden (integrale aanpak). 				
<i>In dit schema worden de maatregelen bij de doelstelling kort weergegeven. Voor een toelichting per maatregel wordt verwezen naar Bijlage 1 Uitvoeringsprogramma .</i>				
Resultaten	Indicatoren	Maatregelen	Planning	
<ul style="list-style-type: none"> • Een meer integrale aanpak van armoede en schulden. • Meer partijen zijn betrokken bij de aanpak van armoede en schulden. • Meer inzicht door het delen van kennis en informatie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Aantal samenwerkingspartners; - Integraliteit (aantal verschillende partners uit verschillende velden/ sectoren). 	Lopende aanpak:		
		Stichting Fonds Urgente Noden	Subsidierelatie/ doorlopend	
		Socius (FAT, Sociaal Raadslieden, Formulierenbrigade)	Subsidierelatie/ doorlopend	
		Schuldhulpmaatje	Subsidierelatie/ doorlopend	
		Samenwerking maatschappelijke- en welzijnsorganisaties	Doorlopend	
		Nieuw, anders, beter:		
		Regisseur armoedevisie (aanjager) voor twee jaar.	Q4 2020,	
		Alliantie tegen armoede. Starten met verkenning.	Q4 2020	

		Samenwerking versterken met partners (huisartsen, werkgevers, voorveld én anderen).	Activeren 2021 en doorlopend
		Alliantie Kinderarmoede (aanmelden als deelnemer).	Q4 2020

Tabel 5 - Doel 5

Algemene maatregelen

Doel Rapporteren, monitoren en bijsturen			
Effecten			
<ul style="list-style-type: none"> Inzicht in effecten van de aanpak. Inzicht in investering van de aanpak en de opbrengsten. 			
Resultaat	Activiteit	Wie voert het uit?	Planning
- Zicht op de uitvoering van de maatregelen en kunnen bijsturen. - Monitoren uitvoering van de visie.	1-meting armoedemonitor (Kwiz)	Beleidsadviseur	Opstarten 2023, rapport 2024
	Benchmark armoede en schulden (Divosa)	Armoederegisseur/ Beleidsadviseur	Jaarlijks
	Benchmark werk en inkomen (Divosa)	Armoederegisseur/ Beleidsadviseur	Periodiek
	Rapportages (subsidie)relaties	Beleidsadviseur	Jaarlijks
	Onderzoeken mogelijkheden voor (nieuwe) armoede en schuldenmonitor Velsen.	Armoederegisseur/ onderzoek & statistiek Velsen	Start Q4 2020
	Uitwerken kwalitatief onderzoek. Onder andere met klanttevredenheid, mate financiële zelfredzaamheid en enquêtes (voor schuldhelpverlening). In opdracht met samenwerkingspartners kan klanttevredenheidsonderzoek worden opgenomen.	Armoederegisseur/ beleidsadviseur/ onderzoek en statistiek Velsen	2020
	Tussentijdse evaluatie	Beleidsadviseur	2022
	Eindevaluatie	Beleidsadviseur	2024

Tabel 6 - Algemene maatregelen

3. Kaders: Landelijk, regionaal en lokaal perspectief

3.1 Algemene beschouwing

We leven in een periode van grote maatschappelijke verandering. De maatschappij is meer veeleisend en versnelt in haar ontwikkeling. Naast een groter beroep op onze zelfredzaamheid kenmerkt de periode waarin we leven zich ook door globalisering, digitalisering en door flexibilisering van de arbeidsmarkt. De industriële samenleving wordt een kennissamenleving. De welvaart in ons land neemt toe, steeds meer mensen komen aan het werk, maar tegelijkertijd profiteert een grote groep mensen onvoldoende van de economische groei en worstelt om het hoofd boven water te houden: de werkende armen⁸.

Armoede en schulden grijpen diep in op het leven van mensen⁹. Het is niet alleen een financieel probleem, maar een complex van problemen die elkaar versterken. Er ontstaan achterstanden bij gezondheid, werk, wonen, deelname aan de samenleving en schoolprestaties van kinderen. Mensen met geldstress lopen de kans op sociale uitsluiting omdat zij geestelijk en lichamelijk gegijzeld zijn door die stress. Daarnaast kost het de gehele samenleving veel geld, volgens het Nibud ongeveer 11 miljard euro per jaar¹⁰.

Ook in Nederland is sprake van armoede¹¹:

- 1 op de 5 huishoudens heeft risicovolle schulden;
- 1,2 miljoen huishoudens met schulden krijgt geen formele schuldhulpverlening;
- 584.000 van de bijna 7,4 miljoen huishoudens moet in 2018 rondkomen van een laag inkomen. Net zoveel als de voorgaande jaren;
- 232.000 huishoudens moeten al vier jaar achtereen rondkomen van een laag inkomen;
- 264.000 minderjarige kinderen groeien op in een gezin met een laag inkomen;
- 8,1 procent van de kinderen loopt het risico om in armoede op te groeien, dit percentage is niet veranderd 2017;
- 850.000 mensen hebben te weinig geld om in hun basisbehoeften te voorzien;
- 13.000 euro per jaar kost een werknemer met financiële problemen. 62 procent van de werkgevers heeft te maken met personeel met financiële problemen¹²;
- 5 miljoen mensen hebben geen spaargeld. Zij kunnen geen tegenslag opvangen of investeren in belangrijke zaken voor de toekomst¹³.

In 2020 komt hier een crisissituatie bovenop waarbij veel sectoren worden geraakt en de economie ineens tot stilstand is gekomen. Veel laagbetaalde banen in bijvoorbeeld de horeca en uitzendsector verdwijnen, zzp'ers zien hun opdrachten verdampen en onvermijdelijk zullen er bedrijven zijn die het niet redden. Ondanks de steunmaatregelen van de overheid zal de economische schade enorm zijn. Er is alle reden om te verwachten dat hierdoor meer inwoners te maken krijgen met inkomensverlies en mogelijk schulden als gevolg.

---

⁸ CBS Monitor Brede Welvaart, mei 2019.

⁹ Zie armoedegrens paragraaf 1.4 van dit rapport.

¹⁰ Nibud. Overkoepelende blik op de omvang en preventie van schulden in Nederland, Tamara Madern oktober 2014.

¹¹ Divosa, Armoede en schulden in Nederland, feiten & cijfers 2013-2017, 2018. CBS Armoede en sociale uitsluiting 2019.

¹² Nibud, Kostenscan personeel met schulden, 2017.

¹³ Geld achter de hand makkelijker maken, Nibud 2017.

Langdurig laag inkomen en laaggeletterdheid

Het aantal huishoudens dat langdurig moet rondkomen van een laag inkomen is de afgelopen vier jaar onveranderd. Zij lopen het risico op schrijnende armoede. Door het ontbreken van buffers zijn zij extra kwetsbaar. Laaggeletterden hebben een grotere kans om arm te zijn en armen hebben een grotere kans om laaggeletterd te zijn. Laaggeletterden leven ruim twee keer zo vaak onder de armoedegrens, zijn twee tot drie keer vaker langdurig arm, hebben een lager inkomen en banen met een lagere beroepsstatus dan niet laaggeletterden.

Laaggeletterdheid is vaak een belemmering om zelfredzaam te zijn en andersom vergroot armoede de kans op laaggeletterdheid. In Nederland heeft ongeveer 1 op de 6 mensen moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Vaak hebben zij ook beperkte digitale vaardigheden.

De relatie tussen armoede en gezondheid

De situatie van mensen die in armoede leven wijkt in veel opzichten af van mensen die welvarender zijn. Volwassenen die leven met geldzorgen, schulden of armoede hebben vaak te maken met chronische stress, ongezonde leefstijl, chronische ziekten als diabetes mellitus type 2 en hart- en vaatziekten, maar ook psychosociale problemen of opvoedproblematiek kunnen een gevolg zijn¹⁴. Factoren die een rol spelen worden in bijlage 3 toegelicht.

Verskil in levensverwachting; laagopgeleide vrouwen leven gemiddeld 5,4 jaar korter dan hoogopgeleide vrouwen, terwijl het verschil bij mannen zelfs 6,5 jaar bedraagt. Het verschil in (te verwachte) gezonde levensjaren (bij mannen 14,2 jaar en bij vrouwen 15,5 jaar) is nog veel groter¹⁵. Kinderen en jongeren die in armoede leven hebben meer lichamelijke en psychische klachten dan hun meer welvarende leeftijdgenoten. Daarnaast hebben zij vaker overgewicht, voelen ze zich minder gelukkig, hebben ze vaker hechtingsproblemen met hun ouders en zijn ze negatiever over hun leven en toekomst¹⁶.

Regie bij de aanpak van multiproblematiek

Achter personen die een strafbaar feit plegen blijkt vaak een opeenstapeling van problemen schuil te gaan. Werkloosheid, schulden, huiselijk geweld, een licht verstandelijke beperking, psychiatrische problemen, verslaving aan alcohol of drugs. Ongeveer vijf procent van de samenleving heeft te maken met gestapelde problematiek. Omdat deze groep veel vaker dan gemiddeld te maken krijgt met politie of justitie, loopt het aandeel van personen met multiproblematiek binnen de strafrechtketen zelfs op tot 65 procent. Twee derde van de populatie in de justitiële inrichtingen heeft te maken met (een combinatie van) problemen als verslaving, werkloosheid, een psychiatrische stoornis of schulden. Zij krijgen te maken met een scala aan hulpverleners en instanties uit verschillende domeinen – de strafrechtketen, de zorg en het sociale domein maar een gestructureerde aanpak ontbreekt. Regie ontbreekt vaak waardoor alle (losse) inspanningen onvoldoende soelaas bieden met als gevolg dat zij voortdurend opnieuw voor overlast en criminaliteit zorgen, niet zelden zelfs van generatie op generatie. Dit pleit voor een integrale aanpak.

3.2 Landelijk

Het Rijk vindt dat de aanpak van armoede en schuldhulpverlening een verantwoordelijkheid van gemeenten moet blijven. Tegelijkertijd vindt het Rijk ook dat de aanpak kan verbeteren en daarom is in het regeerakkoord van 2017 aandacht besteed aan deze thema's.

---

¹⁴ <https://www.loketgezondleven.nl/gezonde-gemeente/themadossiers/armoede-schulden-en-gezondheid/relatie-armoede-en-gezondheid>

¹⁵ CBS Centraal Bureau voor de Statistiek, 2019.

¹⁶ NJI Nederlands Jeugdinstituut, 2018.

Kansen voor alle kinderen

In het plan 'Kansen voor alle kinderen' stelde het Kabinet in 2017 structureel 100 miljoen euro extra beschikbaar – bedoeld voor voorzieningen in natura – zoals een abonnement voor een sportclub, een fiets, schoolbenodigdheden of een verjaardagsfeest zodat het geld direct ten goede komt aan kinderen. Gemeenten ontvangen daarvan jaarlijks 85 miljoen euro, verdeeld naar rato van het aantal kinderen dat in de gemeente in een gezin met een laag inkomen opgroeit.

Brede schuldenaanpak

In 2018 heeft staatssecretaris Van Ark het actieplan voor een 'Brede aanpak schulden' gelanceerd. In dit plan staan 40 actiepunten en daarnaast neemt het Kabinet een aantal spoedmaatregelen zoals de vereenvoudiging beslagvrije voet.

Een van de actiepunten gaat over vroegsignalering waarvoor de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening wordt aangepast¹⁷. Gemeenten krijgen de (wettelijke) taak om sneller hulp te bieden en woningcorporaties, energieleveranciers en dergelijke mogen gemeenten sneller waarschuwen wanneer klanten rekeningen niet kunnen betalen. De verwachting is dat deze wet begin 2021 in werking treedt. Het wetsvoorstel Herziening van het beslag- en executierecht regelt het bestaansminimum van schuldenaren en vereenvoudigd beslaglegging en executie. De wet treedt 2020 in werking¹⁸.

3.3 Ontwikkelingen armoede en schuldenaanpak

Weten is nog geen doen

De Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (WRR) onderzocht de zelfredzaamheid van mensen¹⁹. De overheid, maar ook de samenleving als geheel verwacht veel van mensen. De conclusie van de WRR is dat er te hoge verwachtingen zijn over de mate van zelfredzaamheid van mensen. Dat geldt niet alleen voor kwetsbare mensen, maar ook mensen die het maatschappelijk gezien goed doen, kunnen in de problemen komen. Dat kan bijvoorbeeld gebeuren na ingrijpende gebeurtenissen, zoals een scheiding of baanverlies. Het zogenaamde 'doenvermogen' werkt in die situatie niet (meer) optimaal²⁰.

Persoonskenmerken: Cognitieve kenmerken, zoals intelligentie en cognitieve vaardigheden, hangt samen met niet-cognitieve kenmerken, zoals temperament, zelfcontrole en overtuiging. Mensen verschillen in de mate waarin ze over beide aspecten beschikken welke deels zijn aangeleerd en deels erfelijk zijn bepaald. Weten (cognitief) betekent niet altijd doen (niet-cognitief). Dit betekent dat niet iedereen gelijke kansen heeft op redzaamheid. Het advies van de WRR is om bij het maken van beleid meer uit te gaan van een realistisch perspectief in plaats van een rationeel perspectief. Uitgaan van een rationeel perspectief loopt, volgens de WRR, bij voorbaat uit op een teleurstelling (cliënten zullen er niet allemaal aan kunnen voldoen).

---

¹⁷ 5 maart 2020 heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel aangenomen.

¹⁸ December 2019 naar de Tweede Kamer gezonden voor behandeling.

¹⁹ WRR, 2016, 'Eigen Schuld?', Een gedragswetenschappelijk perspectief op problematische schulden en WRR 2017 'Weten is nog geen doen', Een realistisch perspectief op zelfredzaamheid.

²⁰ Het doenvermogen kent drie persoonseigenschappen: zelfbeheersing, temperament en overtuiging. In het kort: wie zichzelf voldoende in de hand heeft, weet zijn behoeftebevrediging uit te stellen, afhankelijk van zijn temperament is een mens geneigd om dingen meteen aan te pakken of terug te deinken. Ten slotte hebben positief denkende mensen vaak een 'can do' mentaliteit. Zij redden zichzelf beter dan mensen die pessimistisch denken 'het wordt toch nooit wat'

De theorie of psychologie van de schaarste

Armoede wordt vaak gezien als een persoonlijk falen, maar twee Amerikaanse onderzoekers hebben aangetoond dat het mogelijk eerder andersom werkt²¹. Schaarste is van invloed op het menselijk gedrag en in het meest verregaande geval kaapt het je gedachten.

Wanneer je te weinig geld hebt om van te leven ben je daar continu mee bezig; uitzoeken waar je het beste levensmiddelen kan inkopen, bonnen sparen en acties nalopen. Zij leven van dag tot dag. Het gevolg is dat zij niet meer in staat zijn om doelgericht en probleemoplossend te handelen. Te weinig geld leidt onontkoombaar tot verkeerde beslissingen die op de lange termijn gevolgen met zich meebrengen.

(Geld)gebrek gaat gepaard met een focus op de korte termijn. Er ontstaat tunnelvisie; de aandacht voor andere zaken, die wellicht voor de lange termijn van belang zijn, wordt verwaarloosd, onderschat of verdrongen. Langdurige schaarste haalt de rek eruit bij mensen om in actie te komen. Mensen lijken daardoor ook ongemotiveerd over te komen, maar dat is vaak niet het geval. Daarnaast ontstaan vaak knelpunten op andere levensterreinen zoals de gezondheid en raakt men steeds meer in een isolement.

Mobility Mentoring®²²

Mobility Mentoring® combineert het onderwerp armoede met de inzichten vanuit de hersenwetenschap over de effecten van schaarste en armoede en de ontwikkelbaarheid van hersenfuncties. Deze nieuwe aanpak helpt mensen bij de aanpak van hun financiële en sociale problemen. De aanpak is gebaseerd op een veel bredere theoretische basis over schaarste dan alleen de schaarste-theorie²³. Lector Nadja Jungmann van de Hogeschool van Utrecht nam deze aanpak mee uit de Verenigde Staten²⁴ en vertaalde deze naar de Nederlandse situatie en in het bijzonder naar de Nederlandse schuldhulpverlening. De aanpak heeft als doel om mensen te begeleiden naar economische zelfredzaamheid. Platform 31 is in Nederland als enige organisatie geautoriseerd om met deze methodiek te werken.

De aanpak is uitgewerkt met instrumenten en de wijze waarop deze worden ingezet, de begeleiding (mentoring) en de stress-reducerende dienstverleningsprincipes. De belangrijkste instrumenten die worden ingezet zijn de Brug naar zelfredzaamheid, doelactieplannen met beloning. Kenmerkend voor mentoring is dat de professional nadrukkelijk een positie naast de cliënt kiest (een gelijkwaardige positie). De professional duidt improductief gedrag van een cliënt als gevolg van (chronische) stress en niet van onwil. De mentoring is erop gericht om mensen (cliënten) te laten nadenken welke doelen zij op lange termijn willen bereiken en welke stappen zij daarvoor moeten zetten. De dienstverleningsprincipes bieden handvatten om de dienstverlening zo te organiseren dat de cliënt zo min mogelijk stress ervaart.

Stress-sensitief werken

De ontwikkeling van stress-sensitief werken of stress-sensitieve dienstverlening heeft sinds de kennismaking met de schaarste theorie (zie hiervoor) en Mobility Mentoring® een vlucht genomen. In het boek 'Stress-sensitief werken in het sociaal domein' wordt het omschreven als²⁵:

---

²¹ Sendhill Mullainathan Eldar Shafir (2013) 'De theorie van de schaarste', Schaarste. Oorspronkelijk, 'Scarcity, why having too little means so much'.

²² Nadja Jungmann en Peter Wesdorp. In samenwerking met de Hogeschool van Utrecht en Platform 31 (2017), *Mobility mentoring, 'Hoe inzichten uit de hersenwetenschap leiden tot een betere aanpak van armoede en schulden'*.

²³ Van onder meer Sandhill Mullainathan en Eldar Shafir (2013). 'Scarcity, why having too little means so much', Schaarste.

²⁴ E.D. Babcock (2014), Using brain science to design new pathways out of poverty, EMPATH.

²⁵ Nadja Jungmann, Peter Wesdorp, Tamara Madern (2020) Stress sensitief werken in het sociaal domein, Inzichten en praktische handvatten voor hulp- en dienstverleners.

'Een bejegeningwijze waarin mensen die leven in een dynamiek van chronische stress compensatie en ondersteuning krijgen op de geringe(re) beschikbaarheid van hun executieve functies zodat zij hun kansen vergroten om hun doelen te bereiken.'

Stress-sensitief werken kan een antwoord zijn op de spagaat waarin enerzijds de wens leeft om eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid als uitgangspunt van het sociaal beleid te nemen, maar waarin er tegelijkertijd een context wordt geboden die mensen met chronische stress helpt toch succesvol te zijn. De aanpak onderscheidt drie ambitieniveaus; bewust, geïnformeerd en getransformeerd. Bij bewustwording voorzien organisaties hun professionals van kennis. Bij het geïnformeerde niveau gaat het over de verdere verspreiding van de kennis, medewerkers opleiding/coachen en dergelijke. Het getransformeerde niveau gaat verder. Het zijn dan organisatiedoelen met daarbij het besef dat er vaak meer nodig is dan alleen toeleiding naar betaald werk of het oplossen van schulden. Het biedt cliënten ondersteuning die nodig is voor het duurzaam transformeren van hun leven²⁶.

Stress-sensitief werken werkt met bouwstenen die naar eigen inzicht en in combinatie ingezet kunnen worden: instrumenten (onder andere brug naar zelfredzaamheid), coaching van executieve vaardigheden, psycho-educatie, beloning et cetera. Volgens Jungmann is de basis voor elke bouwsteen dat professionals, vrijwilligers en andere betrokkenen goed zijn voorgelicht zijn over doorwerking van chronische stress op het gedrag²⁷.

Alle kinderen kansrijk

De impact van armoede op het leven en de ontwikkeling van kinderen is groot. Thuis is er vaker sprake van een materiële en emotionele achterstand en buitenshuis is vaker sprake van onveiligheid, uitsluiting en problemen op school. Het leven in armoede levert al op jonge leeftijd stress op en het zet de ouder-kindrelatie onder druk.

De Kinderombudsman²⁸ stelt dat kinderen en jongeren die in armoede opgroeien op alle levensgebieden worden belemmerd in hun ontwikkeling, ze lopen schade op en hebben dus geen gelijke kansen. Voorzieningen van gemeenten sluiten onvoldoende aan, zijn niet integraal en zijn ook te weinig gericht op de thuissituatie. De Kinderombudsman adviseert daarom meer in te zetten op een stabiele en veilige thuissituatie. Inkomensondersteunende maatregelen zijn welkom, maar het biedt aan deze kinderen geen duurzame oplossing.

3.4 Regionaal perspectief

IJmondiaal beleidsplan schuldhulpverlening

Het beleid voor schuldhulpverlening is samen met IJmondgemeenten uitgewerkt in het 'IJmondiaal Beleidsplan Schuldhulpverlening 2017-2020'²⁹. Het streven is om van curatief beleid naar meer preventie te gaan. Daarbij wordt ingezet op:

- Voorlichting;
- Vroegsignalering;
- Een laagdrempelige toegang en algemene hulp;
- Nazorg en een sluitende aanpak (informele en formele zorg).

De gezamenlijk gestelde doelen worden per gemeente uitgewerkt. In hoofdstuk 5 staat de aanpak voor Velsen beschreven.

²⁶ Jungmann e.a., Stress sensitief werken in het sociaal domein (2020), pag. 8.

²⁷ Jungmann e.a., Stress sensitief werken in het sociaal domein, (2020), pag. 10.

²⁸ Kinderombudsman, december 2017. Alle kinderen kansrijk.

²⁹ De gemeenten Beverwijk, Heemskerk en Velsen.

3.5 Lokaal perspectief

Gemeentelijk armoede en schuldenbeleid

Gemeenten hebben van oudsher een taak in armoedebestrijding binnen onze verzorgingsstaat. De Participatiewet (Pw), de Wet op de gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) en de transitie in het Sociaal Domein geven gemeenten handvatten om inwoners te laten meedoen in de samenleving. Ook zijn vele (maatschappelijke) organisaties en vrijwilligers betrokken bij armoedebestrijding.

De Wgs geeft gemeenten een wettelijke zorgplicht en regierol voor hulpverlening aan mensen met (problematische) schulden. De dienstverlening van gemeenten is niet alleen gericht op het oplossen van financiële problemen, maar ook wordt aandacht besteed aan het oplossen van de oorzaken van de financiële problemen en de omstandigheden die verhinderen dat deze kunnen worden opgelost. Preventie en vroegsignalering zijn daarom belangrijke taken voor gemeenten. Gemeenten moeten daarbij zorgen voor een brede toegang tot schuldhulpverlening voor haar inwoners. De Wgs schrijft voor dat gemeenten eens in de vier jaar een beleidsplan opstellen.

De Participatiewet geldt als kader voor inkomensondersteuning. Binnen dit kader kunnen gemeenten draagkrachtige regels maken en armoedebeleid intensiveren door bijvoorbeeld de mogelijkheden voor individuele bijstand te verruimen (maatwerk). Het doel is de financiële zelfstandigheid te vergroten. Ook de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Jeugdwet en bijvoorbeeld gemeentelijk onderwijs-, gezondheids- en sportbeleid zijn van belang. De aanpak van armoede en schulden kan succesvol zijn wanneer al deze terreinen ontkokeren en er integraal wordt gewerkt.

Hoe definieer je armoede?

Armoede kent meerdere definities. In de enge zin gaat het om een tekort aan financiële middelen. In de breedste zin van het woord gaat het ook om sociale uitsluiting. Denk aan mensen die geen geld hebben voor activiteiten, geen opleiding hebben, vaak in een minder goed geïsoleerd huis wonen en vaker gezondheidsproblemen hebben. Deze mensen kunnen zich vaak moeizaam zelf redden.

Hieronder worden de meest gebruikte richtlijnen voor armoede aangehaald; CBS en CPB. In diverse publicaties en onderzoeksrapporten komen de verschillende richtlijnen terug en daarom zijn cijfers niet altijd goed te vergelijken.

Centraal Bureau Statistiek (CBS)³⁰

In Nederland is armoede door het sociale vangnet geen kwestie van fysiek overleven. Iedereen heeft in beginsel een dak boven zijn hoofd, hoeft geen honger te lijden, kan zich deugdelijk kleden en heeft toegang tot medische zorg en onderwijs. Armoede staat meer in relatie tot het algemeen welvaartsniveau van de samenleving. Armoede, of beter gezegd inkomensarmoede komt dan neer op het hebben van onvoldoende geld (inkomen) om een bepaald consumptieniveau te realiseren dat in Nederland als minimaal noodzakelijk wordt geacht³¹.

Sociaal Cultureel Planbureau (CPB)³²

Het CPB hanteert twee referentiebudgetten. Deze budgetten zijn grotendeels gebaseerd op gegevens van het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting³³.

³⁰ CBS Armoede en sociale uitsluiting 2019.

³¹ CBS Armoede en sociale uitsluiting, 2019. De grenzen die het CBS hanteerde voor een laag inkomen in 2018. Netto bedragen per maand: alleenstaande € 1060 euro, eenoudergezin met twee minderjarige kinderen € 1600 euro, een paar € 1460 euro, een paar met twee minderjarige kinderen € 2000 euro.

³² CPB, Armoede in kaart, 2018.

- Het *basisbehoeftebudget*: de minimale uitgaven van een zelfstandig huishouden aan onvermijdbare, basale zaken als voedsel, kleding en wonen. Ook de uitgaven aan andere moeilijk te vermijden posten, zoals verzekeringen en persoonlijke verzorging, zijn meegeteld.
- Het *niet-veel-maar-toereikendbudget*. Dit budget houdt ook rekening met de minimale kosten van ontspanning en sociale participatie, bijvoorbeeld een korte vakantie of het lidmaatschap van een sport- of hobbyclub. Deze uitgaven zijn niet strikt noodzakelijk, maar veel mensen beschouwen ze wel als zeer wenselijk. Het niet-veel-maar-toereikendbudget is nog steeds bescheiden. Luxegoederen, zoals een auto, ontbreken³⁴.

Gemeente Velsen

Het gemeentelijk armoedebeleid van Velsen gaat uit van 110 procent van het Wsm voor individuele bijzondere bijstand en voor de meeste minimaregelingen zoals indirecte schoolkosten en de regeling voor sociaal culturele activiteiten. Bij de individuele inkomenstoelage hanteert Velsen de norm van 100 procent Wsm en voor de collectieve zorgverzekering geldt 130 procent Wsm.

Beleidsagenda Participatiewet 2019-2022

De ambitie van het college is om zoveel mogelijk inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt te ondersteunen naar een betaalde baan. De beleidsagenda geeft richting aan dit beleid en speelt in op de actuele situatie op de arbeidsmarkt. Velsen werkt volgens twee actielijnen:

1. Zoveel mogelijk Velsenaren aan het werk, door:
  - Inwoner met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (bijstand, GGZ) te ondersteunen;
  - Velsen benut ontwikkelingen op de arbeidsmarkt optimaal. Bijvoorbeeld via het Werkgevers Service Punt (WSP) en Zorgpoort (zorgopleiding met baangarantie);
  - Actieve rol gemeente voor een werkend Velsen (door onder andere Social Return On Investment);
  - Zorgen voor doorgaande lijn van school naar werk.
2. Ondersteuning kwetsbare inwoners met een laag inkomen, door:
  - Armoede binnen Velsen wordt aangepakt (armoedevisie);
  - Kinderen in armoede krijgen structurele aandacht;
  - Grip op inzet bijstand aan mensen die het nodig hebben;
  - Velsen biedt een preventief hulpverleningsaanbod.

Raadsakkoord 2018-2022

Het raadsakkoord vormt het kader waarbinnen het college de maatschappelijke opgaven inhoudelijk uitwerkt. De raad benoemt tien maatschappelijke opgaven. Veel opgaven raken het thema armoede zoals wonen, werk en inkomen, vitaal en sociaal, onderwijs et cetera. Bij de maatschappelijke opgave voor werk en inkomen wordt armoede expliciet genoemd:

‘Er is een verband tussen armoede en sociale uitsluiting. Niet meedoen heeft een negatief effect op gedrag, gezondheid en (school)prestaties en vergroot de kans op armoede in de toekomst. We zoeken meer samenhang in de schuldhulpverlening en werken aan een perspectief en ondersteunend armoedebeleid.’

³³ Het Nibud houdt bijvoorbeeld rekening met inzichten uit WoonOnderzoek Nederland 2015 en het Voedingscentrum over ‘gezond eten’.

³⁴ Het niet-veel-maar-toereikendbudget per maand: alleenwonende € 1135, paar zonder kinderen € 1555, paar met 1 kind € 1850, paar met 2 kind € 2100, paar met 3 kinderen € 2315, eenoudergezin met 1 kind € 1464, eenoudergezin met 2 kinderen € 1691, eenoudergezin met 3 kinderen € 1964.

De raad verwacht dat het college zorgdraagt voor een integrale aanpak van schulden. Dat betekent voor de raad dat, naast het oplossen van het financiële knelpunt, ook aandacht besteed moet worden aan de persoonlijke situatie, zoals psychosociale problemen, gezinssituatie, wonen, gezondheid et cetera.

Onderdeel uit de raadsmissie:

De gemeenteraad van Velsen stelt de inwoners van de gemeente centraal. De raad staat voor een laagdrempelige en toegankelijke overheid die dichtbij de samenleving staat en voelt wat er speelt. Gelijkwaardigheid, duidelijkheid en respect zijn belangrijke uitgangspunten voor de raad.

Via motie 30 van 2019 heeft de raad bijzondere aandacht gevraagd voor kinderen van werkende armen om dit in beleid op te nemen³⁵.

Collegeprogramma 2018 - 2022

De samenleving staat voor het college centraal en volgt daarin het uitgangspunt van de gemeenteraad. Het college heeft samen met betrokken partners het raadsakkoord vertaald in vijf bewegingen:

- Vergroten van de kwaliteit van de publieke dienstverlening;
- Vernieuwen van werkwijze van de gemeente;
- Naar een Duurzaam Velsen;
- Versterken ondernemersklimaat, leefomgeving en leefbaarheid;
- Zorgen dat iedereen meedoet.

Door samenwerking kunnen de doelen bereikt worden. Samenwerken met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, bedrijven en regionale partners. Het college staat voor samenspel voor het uitwerken van de gezamenlijke ambities.

---

³⁵ Motie 30 van 2019, 4 juli 2019 bij agendapunt 5 Perspectiefnota 2020 – 2013.

4. Armoede in Velsen

4.1 Armoedemonitor

De armoedemonitor is een onderzoek naar de grootte en samenstelling van de minimapopulatie en geeft de stand van zaken weer per 31 december 2018. Het is een nulmeting en laat (nog) geen ontwikkelingen over jaren zien, dat gebeurt bij een herhaling van het onderzoek. Het instrument brengt armoede in beeld en kan bij beleidsvorming gebruikt worden. Het instrument heeft echter een beperking omdat alleen gekeken wordt naar het inkomen en niet naar deelname in de samenleving. Daar komt bij dat de armoedeproblematiek van huishoudens die op dat moment gebruik maken van een of meer armoederegelingen van de gemeente in kaart wordt gebracht. Deze monitor geeft dus per definitie een onderschatting van de armoedeproblematiek, maar kan wel als basis gebruikt worden voor beleid.

Minimahuishoudens naar inkomenspercentage

Op 31 december 2018 had gemeente Velsen 31.207 huishoudens met daarin 68.347 inwoners. In totaal hebben 2.328 huishoudens een inkomen tot 110 procent Wettelijk sociaal minimum (hierna: Wsm), dat is 7,4 procent van het totaal aantal huishoudens en ongeveer 5.122 inwoners³⁶. Het landelijke percentage ligt op 10 procent³⁷. Het gemiddeld percentage voor Velsen geeft echter een vertekend beeld omdat er grote verschillen zijn in de gebieden binnen de gemeente Velsen.

Inkomenspercentage t.o.v. Wsm	Huishoudens	procent
Tot 100 procent	2.008	6,4 %
Tot 110 procent	2.328	7,4 %
Tot 120 procent	3.200	10,2 %
Tot 130 procent	3.900	12,5 %

Tabel 7 Inkomenspercentages minimahuishoudens

Geografische spreiding minimahuishoudens

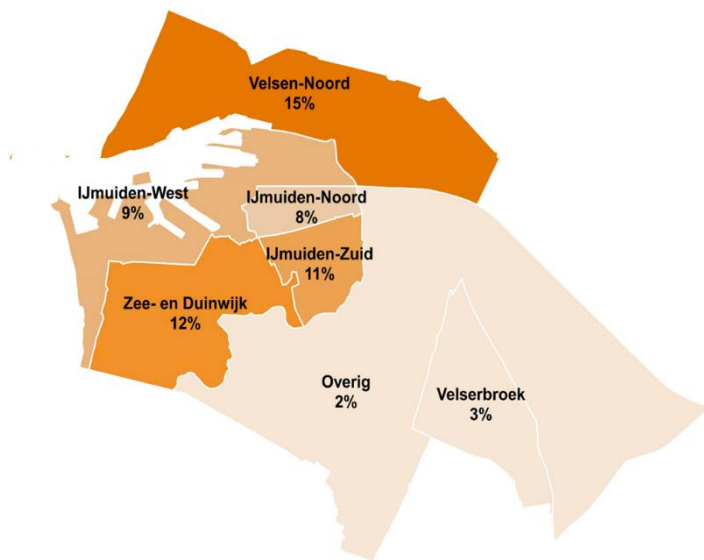
In drie wijken in Velsen is het armoedepercentage hoger dan het landelijke gemiddelde voor huishoudens tot 110 procent Wsm:

- Velsen-Noord (15 procent)
- IJmuiden-Zuid (11 procent)
- Zee- en Duinwijk (12 procent)

IJmuiden-West (9 procent) en IJmuiden-Noord (8 procent) liggen onder het landelijk gemiddelde, maar komen boven het gemiddelde van Velsen uit. In de overige gebieden van Velsen is het armoedepercentage laag, gemiddeld 2,5 procent.

³⁶ In het KWIZ onderzoek wordt uitgegaan van 2,2 personen per huishouden.

³⁷ KWIZ armoederapportage gaat uit van het landelijke cijfer van 10 procent. In CBS, Armoede en sociale uitsluiting 2019 staat dat in 2018 volgens de nieuwe voorlopige inkomensgegevens 584 duizend van de bijna 7,4 miljoen huishoudens een inkomen heeft onder de lage-inkomengrens, wat overeen komt met een aandeel van 7,9 procent. Daarmee bleef het percentage huishoudens met een laag inkomen voor het derde jaar op rij onveranderd.

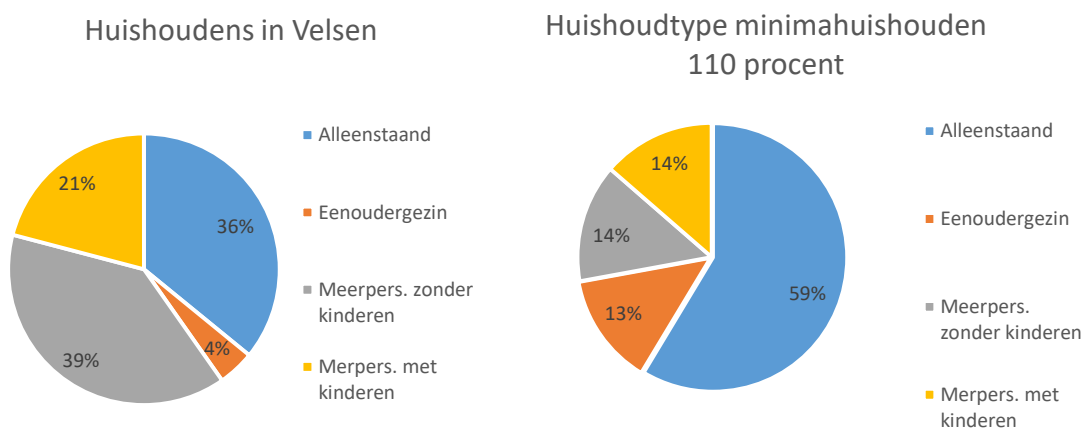

Figuur 1 Geografische spreiding minimahuishoudens (KWIZ)

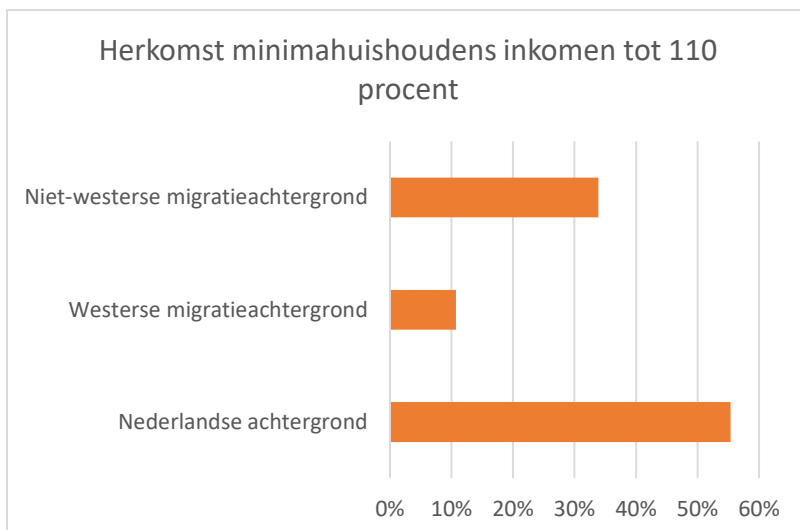
Inkomstenbronnen

De hoogte van het inkomen is in beeld gebracht aan de hand van drie componenten; de Participatiewet (Pw), AOW, en ander inkomen. Bij Pw gaat het in hoofdzaak om een bijstandsuitkering. Bij een ander inkomen gaat het om inkomen uit arbeid (al dan niet als zzp'er), maar het kan ook gaan om een WW of WIA uitkering, of een combinatie hiervan. Meer dan de helft van de minimahuishoudens in Velsen (1.213 huishoudens) maakt gebruik van een sociale voorziening Pw. Dit percentage is hoger dan gemiddeld bij anderen gemeenten. Een derde (749 huishoudens) heeft een ander inkomen en dit percentage is iets lager dan landelijk. 366 huishoudens hebben een AOW als inkomstenbron (dat is 16 procent van het totaal aantal minimahuishoudens).

Samenstelling (en herkomst) minimahuishoudens

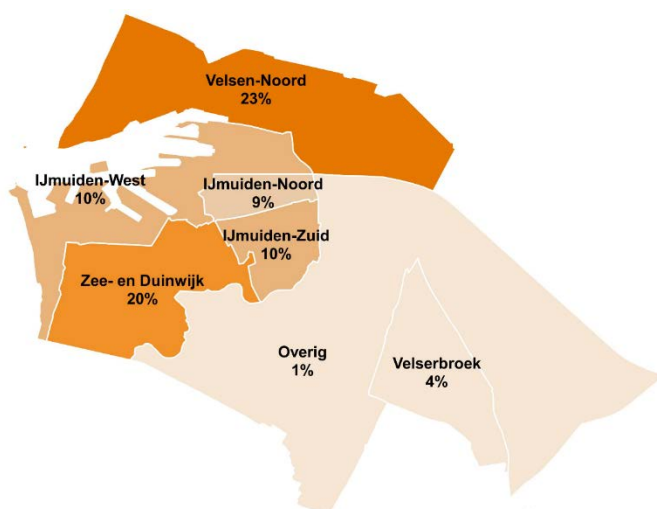
Van het totaal aantal minimahuishoudens in Velsen zijn alleenstaanden minima oververtegenwoordigd. Ruim een kwart van de minimahuishoudens heeft thuiswonende kinderen. Vergeleken met heel Velsen, heeft ongeveer een kwart van alle eenoudergezinnen een inkomen tot 110 procent Wsm. Eenoudergezinnen en huishoudens jonger dan 27 jaar hebben in Velsen vaker dan gemiddeld een inkomen tot 110 procent Wsm.

Tabel 9

Kinderarmoede

In totaal wonen er 13.404 kinderen in Velsen. 1.189 kinderen leven in 2018 in een huishouden met een inkomen tot 110 procent Wsm, dat is 9 procent van het aantal kinderen in de gemeente Velsen. Dit is boven het landelijke aantal dat volgens het CBS ligt op 8,5 procent³⁸. Dit gemiddelde voor Velsen geeft ook hier een vertekend beeld want er is een flink verschil in de mate van armoede over de wijken heen. Kinderen in Velsen-Noord (23 procent) en Zee- en Duinwijk (20 procent) groeien vaker op in een minimahuishouden dan kinderen in andere wijken. Maar ook in de wijken in IJmuiden ligt het percentage kinderen dat in armoede opgroeit hoger dan het landelijk gemiddelde.

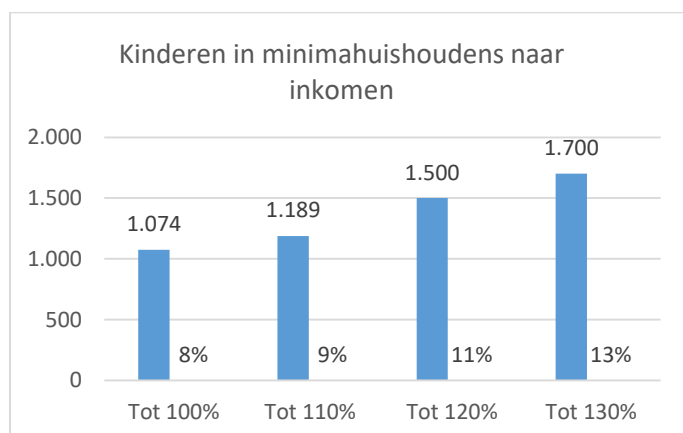

Figuur 2 Geografische spreiding minimakinderen per wijk (KWIZ)

Het aantal kinderen dat in armoede leeft is ook hoger dan het totaal aantal minimahuishoudens (7,4 procent). Dat betekent dat er relatief veel minimahuishoudens met kinderen zijn. Verder blijkt dat kinderen in een eenoudergezin ruim vier keer zo vaak opgroeien in een minimahuishouden als kinderen in een gezin met twee ouders. Ook kinderen met een niet-westerse migratieachtergrond groeien vaker dan gemiddeld op in een minimahuishouden (35 procent) en onder kinderen met een Nederlandse achtergrond is dat 4 procent.

³⁸ Cijfers over 2017 8,5 procent van de kinderen leeft in armoede en 3,5 procent leeft langdurig in armoede. CBS Welvaart in Nederland 2019.

Twee derde van de kinderen (782) groeit op in een gezin met een Participatiewet inkomen (voornamelijk een bijstandsuitkering) en voor een derde is dat een ander inkomen³⁹.

Tabel 10

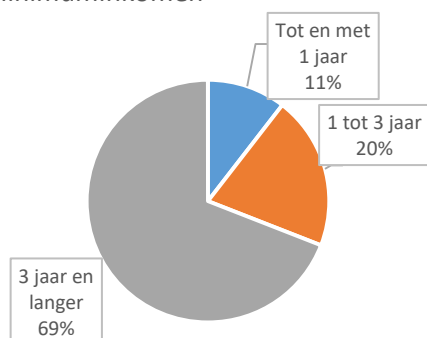
Ouderen

Van het totaal aantal minimahuishoudens tot 110 procent Wsm vallen 366 huishoudens in de leeftijdscategorie AOW (16 procent). Van het totaal aantal langdurige minima heeft 20 procent (329 huishoudens) een AOW als inkomensbron.

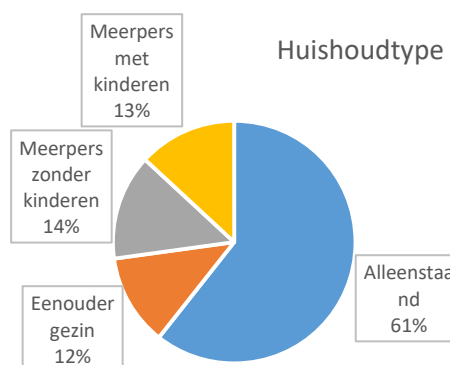
Langdurige minima

Van langdurige minima is sprake wanneer iemand langer dan drie jaar leeft van inkomen tot 110 procent Wsm. In Velsen vallen 1.608 minimahuishoudens (69 procent van alle minimahuishoudens) onder de langdurige minima. Ruim de helft van de langdurige minimahuishoudens ontvangt een bijstandsuitkering en 61 procent is alleenstaand. AOW'ers, minima zonder kinderen en minima met een westerse migratieachtergrond zijn vaker dan gemiddeld aangewezen op een minimuminkomen.

Duur minimuminkomen

Huishoudtype

³⁹ Bij een ander inkomen gaat het om inkomen uit arbeid (al dan niet als zzp-er), maar het kan ook gaan om een WW of WIA uitkering, of een combinatie hiervan.

Beroep op voorzieningen

Jeugdhulp

In 2018 kregen 1.617 kinderen in Velsen tot 18 jaar hulp vanuit de Jeugdwet, bijvoorbeeld hulp bij dyslexie of begeleiding. Van dit aantal wonen 208 kinderen in een minimagezin, dit is 13 procent van alle kinderen met hulp vanuit de Jeugdwet. Dat komt overeen met andere gemeenten. Minimakinderen krijgen vaker hulp vanuit de Jeugdwet dan andere kinderen; 17 procent van alle minimakinderen tot 18 jaar krijgt dergelijke hulp, tegenover 12 procent van de niet-minima.

De 208 minimakinderen in de Jeugdwet wonen in 181 huishoudens. Dat betekent dat van alle minimahuishoudens met kinderen, 29 procent hulp vanuit de Jeugdwet krijgt. In de huishoudens waar een of meerdere kinderen hulp krijgt vanuit de Jeugdwet, zijn vaak huishoudens waar twee, drie of vier personen wonen. Dit zijn dus gezinnen met een gemiddelde huishoudgrootte.

Bijna 60 procent van de minimakinderen met een indicatie voor de Jeugdwet woont in een gezin met een bijstandsuitkering, twee derde woont in een eenoudergezin en een derde heeft een niet-westerse migratieachtergrond.

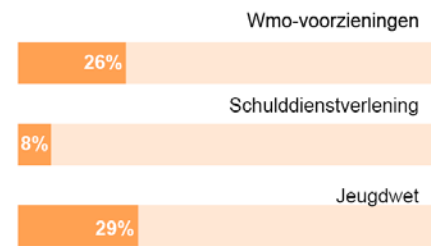
Wmo

12 procent (3.777 huishoudens) van alle huishoudens in Velsen maakt gebruik van een of meerdere Wmo-voorzieningen. Ruim een kwart (26 procent) van alle minimahuishoudens heeft een Wmo-voorziening en dat komt overeen met het landelijke beeld. Gemiddeld gezien maken minima vaker gebruik van de Wmo dan inwoners met een hoger inkomen; 11 procent van de huishoudens met een hoger inkomen maakt gebruik van de Wmo.

Schuldhelpverlening

Schuldhelpverlening (SHV) is er voor inwoners die zelf hun problematische schulden niet meer kunnen oplossen. Het belangrijkste onderdeel van schulddienstverlening betreft een minnelijke schuldregeling uitgevoerd door PLANgroep. Wanneer een minnelijk traject niet mogelijk is kan een aanvraag worden gedaan voor toelating tot de WSNP (het wettelijk traject). In 2018 kregen 286 huishoudens een vorm van schulddienstverlening. Dit is 1 procent van alle huishoudens in de gemeente Velsen. Twee derde van de huishoudens heeft een inkomen tot 110 procent Wsm. Afgezet tegen alle minima betekent dit dat 8,3 procent van de minimahuishoudens een vorm van schulddienstverlening kreeg. Bij andere gemeenten loopt dat aandeel uiteen van 10 tot 20 procent. De helft van de minima, die een beroep doet op SHV, ontvangt een bijstandsuitkering en de andere helft valt onder overig inkomen.

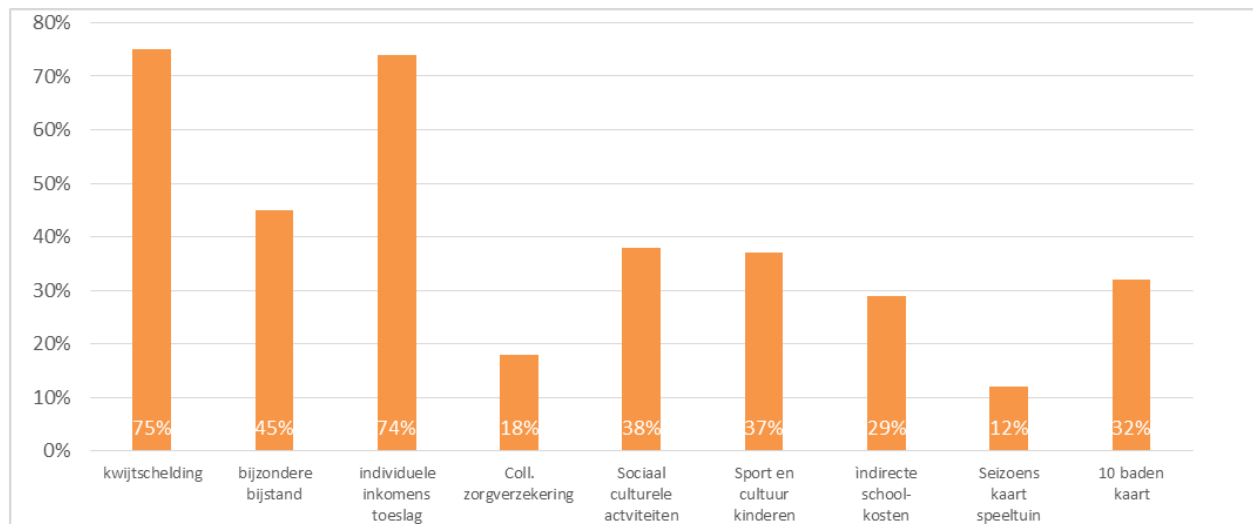
Minimaproblematiek

Tabel 11

Gebruik minimaregelingen

In onderstaand figuur staat het bereik per regeling in 2018. Dit is het gebruik van de regeling, afgezet tegen de doelgroep.

Tabel 12

Over het algemeen kan het bereik van de minimaregelingen verbeteren. Minima met een bijstandsuitkering, meerpersoonshuishoudens met thuiswonende kinderen en minima met een niet-westerse migratieachtergrond maken gemiddeld vaker gebruik van regelingen dan andere huishoudens.

Uit het overzicht blijkt:

- Het aantal huishoudens dat gebruik maakt van kwijtscheldingen ligt in de lijn met vergelijkbare gemeenten;
- In vergelijking met andere gemeenten is het gebruik van de bijzondere bijstand en de Individuele inkomens toeslag (lit) flink hoger. Voor de lit kan de vereenvoudigde aanvraagprocedure een mogelijke verklaring zijn;
- Vanaf 2018 is bijzondere bijstand voor duurzame gebruiksgoederen aangepast. De verstrekking vindt sindsdien plaats in de vorm van een lening en daarmee is het beroep op deze bijzondere bijstand afgenomen
- In 2019 is een groter beroep gedaan op de collectieve zorgverzekering. Vanaf januari 2019 werkt de gemeente samen met Univé en is hiervoor aandacht gegeneerd. 1.237 personen zijn in 2019 bereikt bij een geschatte doelgroep van ongeveer 3.900 personen⁴⁰;
- Het bereik van de regelingen voor sociaal culturele activiteiten voor volwassenen, de regeling voor sport- en cultuur voor kinderen en de indirecte schoolkosten is lager dan in vergelijking met andere gemeenten. Ook het gebruik van de computer- en fietsregeling, het speeltuinabonnement en de 10-badenkaart kan verbeteren;
- De tegemoetkoming meerkosten Wmo is per 1 januari 2019 afgeschaft. Het gebruik van de regeling was laag. Dit was de reden om de regeling te vervangen door de collectieve zorgverzekering. De collectieve zorgverzekering biedt uitgebreide dekking voor mensen met hoge zorgkosten, zoals mensen met een chronische ziekte of andere beperking.

⁴⁰ Armoedemonitor pagina 8, doelgroep tot 130 procent Wsm.

4.2 Inkomenseffectrapportage

De inkomenseffectrapportage is een onderzoek naar de effecten van het armoedebeleid op de inkomenspositie van minimahuishoudens in Velsen.

Financieel effect

Het bedrag dat minima aan toeslagen ontvangen van het Rijk is veel hoger dan het bedrag dat ze aan lokale regelingen kunnen ontvangen. De financiële invloed van de gemeente is daarom kleiner dan van het Rijk. Het bedrag aan landelijke toeslagen neemt voor de meeste huishoudens geleidelijk af bij een hoger inkomen. Het recht op de meeste miniregelingen vervalt in Velsen bij een inkomen boven 110 procent Wsm. Doordat huishoudens met kinderen van meer regelingen gebruik kunnen maken, geldt voor hen dat de gemeentelijke bijdrage harder afloopt als het inkomen boven 110 procent Wsm komt.

Alle minimahuishoudens houden door gemeentelijke regelingen (meer) geld over voor het doen van vrije bestedingen. Dat zijn uitgaven voor bijvoorbeeld een lidmaatschap bij een (sport)vereniging, bibliotheek, dagje weg en zakgeld. Per huishoudtype verschilt het bedrag dat wordt overgehouden aanzienlijk. Het budget voor paren met twee kinderen is lager dan de Nibudnorm (bij 120 procent Wsm € 86,- en bij 130 procent Wsm € 59,- *minder* dan de norm)⁴¹. AOW'ers houden het meeste over ten opzicht van de Nibudnorm (voor paren bij 120 procent van de Wsm € 303,- en bij 130 procent Wsm € 418,- *meer* dan de norm)⁴².

Maandelijkse inkomenspositie en effecten van miniregelingen

Tabel 6 laat de effecten van het landelijke en lokale beleid zien op de inkomens van minima⁴³. Voor vier huishoudtypen is in beeld gebracht hoe de inkomenspositie zich ontwikkelt wanneer vanuit bijstand (of een inkomen op bijstandsniveau) een hoger inkomen wordt verworven (tot 130 procent). Het totale inkomen bestaat uit netto-inkomen, vakantietoeslag, landelijke toeslagen en gemeentelijke regelingen (zie tabel 18).

Huishoudtype	Netto inkomen incl. VT	Bijdrage Rijk ⁴⁴	Bijdrage gemeente	Totaal inkomen	Vershil t.o.v. 100 % Wsm (€)	Vershil t.o.v. 100 % Wsm (procent)
Alleenstaande						
100 % Wsm	1.026	341	77	1.443		
110 % Wsm	1.128	341	29	1.498	+ 54	+ 4 %
120 % Wsm	1.231	341	22	1.594	+ 151	+ 10 %
130 % Wsm	1.333	311	22	1.666	+ 223	+ 15 %
Alleenstaande ouder, 2 kinderen						
100 % Wsm	1.026	1.038	162	2.225		
110 % Wsm	1.128	1.072	101	2.301	+ 76	+ 3 %
120 % Wsm	1.231	1.077	22	2.330	+ 105	+ 5 %
130 % Wsm	1.333	1.082	22	2.437	+ 212	+ 10 %
Paar zonder kinderen						
100 % Wsm	1.465	476	118	2.059		
110 % Wsm	1.612	467	57	2.136	+ 77	+ 4 %
120 % Wsm	1.758	372	45	2.175	+ 116	+ 6 %
130 % Wsm	1.905	270	45	2.219	+ 160	+ 8 %

⁴¹ Inkomenseffectrapportage 2019, pag.21.

⁴² Inkomenseffectrapportage 2019, pag. 23.

⁴³ In het onderzoek wordt uitgegaan van het maximale gebruik van alle regelingen. In de praktijk is dit niet altijd het geval.

⁴⁴ Bijdragen Rijk: huurtoeslag, zorgtoeslag, combinatiekorting, kinderbijslag, kindgebondenbudget.

Paar, 2 kinderen						
100 % Wsm	1.465	869	190	2.524		
110 % Wsm	1.612	858	130	2.599	+ 75	+ 3 %
120 % Wsm	1.758	745	45	2.547	+ 23	+ 1 %
130 % Wsm	1.905	626	45	2.575	+ 51	+ 2 %

Tabel 13 overzicht totale inkomen.

Uit de vergelijking blijkt dat alle huishoudens er op vooruitgaan wanneer er meer inkomen wordt verworven. Werken loont in Velsen. Dat wil overigens niet zeggen dat alle huishoudens er evenredig op vooruitgaan. De verschillen:

- Alleenstaanden gaan er bij ieder inkomen relatief gezien het meest op vooruit;
- Ook de alleenstaande ouder gaat er bij een hoger loon (iets) op vooruit;
- Een paar met kinderen gaat er ten opzichte van 110 procent Wsm er op achteruit wanneer het inkomen stijgt naar 120 of 130 procent. Dit komt doordat de landelijke toeslagen bij paren sneller teruglopen en zij een groter bedrag aan gemeentelijke regelingen verliezen. (zie financieel maandoorzicht paar met kinderen in bijlage 4).

4.3 Aanvullend onderzoek

GGD Kennemerland: Kindermonitor 2018 – Moeite met rondkomen

9 procent van de ouders in Velsen heeft moeite met rondkomen. Risicogroepen zijn volgens de Kindermonitor; ouders die niet bij elkaar wonen, laag opgeleide ouders, ouders die beiden niet werken en kinderen met een migratieachtergrond. De meeste kernresultaten uit de monitor zijn ongunstiger voor kinderen wiens ouders moeite hebben met rondkomen. Hierbij kan gedacht worden aan pesten, psychosociale problemen, niet regelmatig bewegen en ouders die opvoeding moeilijk vinden.

Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen (2016)

De gezondheidsmonitor van de GGD Kennemerland is een onderzoek onder inwoners vanaf 19 jaar naar gezondheid en leefstijl. Het onderzoek wordt eens per vier jaar uitgevoerd. In 2016 zijn 6.901 vragenlijsten (willekeurig) in Velsen uitgezet. 2.406 inwoners (35 procent) hebben de vragenlijst ingevuld.

Hoofdpunten uit het onderzoek:

- De ervaren gezondheid onder volwassenen is in 2016 *gedaald* ten op zicht van 2012 van 85 procent naar 79 procent.
- Het aantal inwoners van Velsen dat matig of hoog risico loopt op een angststoornis of depressie is *toegenomen* van 36 procent in 2012 naar 44 procent in 2016.
- 50 procent van de volwassenen in Velsen heeft matig of ernstig overgewicht. Dat is meer dan in Nederland met 46 procent van de volwassenen die overgewicht hebben.
- In Velsen voldoen meer volwassenen aan de beweegnorm dan landelijk, 64 procent versus 60 procent.
- In Velsen zijn meer volwassenen en ouderen die overmatig alcohol drinken dan landelijk, de zogenaamde gewoontedrinkers. 22 procent van de volwassenen in Velsen zijn gewoontedrinkers, in Nederland ligt dat percentage op 18 procent. Bij ouderen in Velsen ligt het percentage op 25 en landelijk is dat 21 procent.
- In Velsen is het aantal inwoners dat matig of ernstig eenzaam is, *toegenomen* van 35 procent in 2012 naar 41 procent in 2016. Het aantal ernstig eenzame inwoners is gestegen van 6 procent naar 10 procent. Beide stijgingen hebben betrekking op volwassenen, niet op ouderen.
- Het aantal inwoners dat enige of grote moeite heeft om rond te komen is in Velsen *gedaald* van 23 procent naar 19 procent in 2016.

Sociaal-economische gezondheidsverschillen

De systematische verschillen in gezondheid en sterfte tussen mensen met een lage en hoge SES⁴⁵ worden de 'sociaal-economische gezondheidsverschillen' (SEGV) genoemd. Het blijkt dat laag opgeleiden in Nederland zes jaar korter leven dan hoog opgeleiden.

Op verzoek van de gemeente Velsen is een verdiepende analyse gedaan naar de sociaal-economische gezondheidsverschillen. De kernresultaten zijn:

- In Velsen is sprake van ongelijkheid in gezondheid, leefstijl en welbevinden. negentienplussers met een lage SES⁴⁶ hebben vaker een slecht ervaren gezondheid, langdurige ziekten, een ongezonde leefstijl en psychosociale problemen dan inwoners met een hoge SES.
- De ongelijkheid speelt een rol bij opleiding, huishoudinkomen, moeite met rondkomen en de arbeidssituatie.
- Inwoners die moeite hebben met rondkomen hebben ruim zeventien keer vaker ernstige angst- en depressieklachten. Deze groep is vijf keer vaker ernstig eenzaam dan inwoners die goed kunnen rondkomen.
- De meeste inwoners met een lage SES wonen in IJmuiden en Velsen-Noord.

4.4 Huiskamergesprekken

In januari 2020 is met een aantal minimahuishoudens gesproken in een huiskamergesprek. Het huiskamergesprek is een informeel en vertrouwelijk groepsgesprek in een huiselijke setting. Wethouder Steijn en haar medewerker spraken acht mensen. In de gesprekken ging het over de vraag hoe het is om met een beperkt budget te moeten rondkomen. En waar krijg je in het dagelijks leven mee te maken? En hoe zou dat anders, beter kunnen?

De deelnemers van de huiskamergesprekken ervaren dat zij zelf veel moeten uitzoeken. Informatie over wat instanties of de gemeente voor hen kan doen bij financiële problemen is moeilijk te vinden. Daarbij komt dat men al veel aan hun hoofd heeft. Een van de deelnemers omschreef het schuldhulpverleningstraject als een voortdurend rouwproces, 'je raakt helemaal leeg'. Ook de angst dat een toeslag moet worden terugbetaald, speelt bij de deelnemers. Vrijwilligerswerk vindt men belangrijk en het helpt om de dagen door te komen, maar een betaalde baan is voor de meeste een wens maar niet altijd haalbaar door bijvoorbeeld ziekte. Het liefst ziet men één aanspreekpunt zodat niet telkens opnieuw het verhaal verteld hoeft te worden. De kostendelersnorm⁴⁷ kwam in de gesprekken naar voren als onevenredig zwaar. Bij de kostendelersnorm worden mensen gekort op de uitkering en dat gat in het budget moet het inwonende kind dan bijpassen. Een van de deelnemers vertelde dat haar dochter de boodschappen betaalt, wel € 600 in de maand, het kind kan mede hierdoor niet aan haar eigen toekomst werken. Ook werd een oproep gedaan aan de samenleving; heb niet zo snel een oordeel en handel met respect.

---

⁴⁵ SES Sociaal Economische Status. De SES wordt gemeten met opleiding, inkomen en/of arbeidssituatie.

⁴⁶ SES - Sociaal Economische Status.

⁴⁷ Bij de kostendelersnorm telt het aantal huisgenoten mee voor de hoogte van uw bijstandsuitkering. Hoe meer volwassen personen in uw huis wonen, hoe lager uw uitkering.

5. Huidig beleid voor armoede en schuldhulpverlening

5.1 Armoedebestrijding

5.1.1 Armoede in Velsen

Gemeente Velsen onderneemt verschillende activiteiten om armoede tegen te gaan en er zijn diverse regelingen voor kinderen en volwassenen om hen financieel te steunen. De aanpak van de afgelopen jaren was voornamelijk gericht op inkomensondersteunende maatregelen en het beheersen van de kosten. Hiermee zijn inwoners ondersteund, maar is beperkt vooruitgang geboekt in het voorkomen van armoede en schulden; er is onvoldoende duurzaam resultaat behaald. Er is een groeiende behoefte ontstaan aan een meer gestructureerde en integrale aanpak armoede. Én waarbij meer de focus komt op preventie.

5.1.2 De aanpak van kinderarmoede in Velsen

In april 2018 is de notitie 'Kinderen in armoede' vastgesteld. De notitie volgt uit de maatschappelijke opgave van de raad waarbij alle kinderen gelijke kansen moeten krijgen om mee te doen. En om de extra toegekende Rijksmiddelen voor de aanpak van kinderarmoede in te zetten. Kinderen zelf zijn bij de totstandkoming van de notitie betrokken. Met kinderen uit drie klassen van de basisscholen⁴⁸ is gesproken. In de notitie wordt een aantal acties beschreven voor de korte en lange termijn (zie hiervoor bijlage 5). Een aantal acties wordt al uitgevoerd en aan andere wordt nog gewerkt. De acties voor de lange termijn vragen om nader onderzoek waaraan precies behoefte is.

De activiteiten zijn:

- Instellen regeling indirecte schoolkosten voor basisschool;
- Huiswerkbegeleiding (basis- en voortgezet onderwijs);
- Aanpak gezonde school Velsen-Noord;
- Budget koken;
- Flyer voor kind-regelingen.

5.2 Schuldhulpverlening Velsen

Het beleid voor schuldhulpverlening is IJmondiaal vastgesteld en lokaal zijn beleidsregels schuldhulpverlening opgesteld. De uitvoering van schuldhulpverlening (voor het minnelijke schuldtraject) is sinds 2014 uitbesteed aan PLANgroep⁴⁹. Cliënten melden zich meestal zelf met een ondersteuningsvraag bij de gemeente. De consulenten schuldhulpverlening van de gemeente voeren een intakegesprek en daarna worden cliënten doorgaans verwezen naar Socius voor het op orde brengen van de administratie en het dossier. Vervolgens beslist de consulent van de gemeente of de klant doorverwezen kan worden naar PLANgroep voor het vervolgtraject schuldhulpverlening⁵⁰.

5.3 Sociale Wijk Teams Velsen

Sinds 2015 werkt Velsen met vijf Sociale Wijkteams (SWT). De SWT's werken samen met verschillende organisaties zoals Socius, Zorgspecialist, Welzijn, MEE & de Wering, Viva, Zorgbalans en de gemeente. In wisselende samenstelling bestaat het SWT uit een wijkverpleegkundige, een maatschappelijk werker, een welzijnsmedewerker, een sociaal raadsman en consulenten van de gemeente (zorg, bijstand e.d.).

---

⁴⁸ De Zefier, Het Technisch College en Plantaan.

⁴⁹ Op basis van een aanbestedingsprocedure is PLANgroep ingezet.

⁵⁰ Eind 2019 is een onderzoek gestart naar het vereenvoudigen van de procedure voor aanmelding. De verwachting is dat medio 2020 een verbeterde wijze kan worden geïmplementeerd.

De teams zijn verdeeld over:

- Velsen-Noord;
- Velsen Zuid, Santpoort Noord en Zuid, Driehuis, Spaarndammerpolder;
- Zee- en Duinwijk en IJmuiden West;
- IJmuiden Noord en Zuid;
- Velsbroek.

Het SWT is er voor alle inwoners en alle hulpvragen maar in de praktijk vooral gericht op preventie. Feitelijk gaat het om welzijnsactiviteiten en -voorzieningen waarvoor inwoners de wijkteams opzoeken. Ook in 2020 wordt de werkwijze van de wijkteams doorontwikkeld. Er wordt ingezet op vroegsignalering, outreachend werken en er wordt gewerkt aan het netwerk in de wijk.

5.4 Een terugblik in cijfers

In deze paragraaf wordt een beeld van de huidige situatie geschetst aan de hand van verschillende kostenposten voor minimabeleid en schuldhulpverlening en behaalde resultaten.

5.4.1 Bijzondere bijstand en minimaregelingen

Inkomensgrens

De bijzondere bijstand in Velsen is gericht op inwoners met een inkomen tot 110 procent Wsm die bijzondere noodzakelijke kosten hebben en deze niet zelf kunnen betalen. Er zijn twee uitzonderingen hierop; de individuele inkomensvoet (100 procent) en de collectieve ziektekostenverzekering (130 procent). Voor alle andere inkomensondersteunende regelingen geldt de inkomensgrens van 110 procent. Bij bijzondere bijstand wordt tevens rekening gehouden met het draagkrachtbeginsel gedurende een jaar⁵¹.

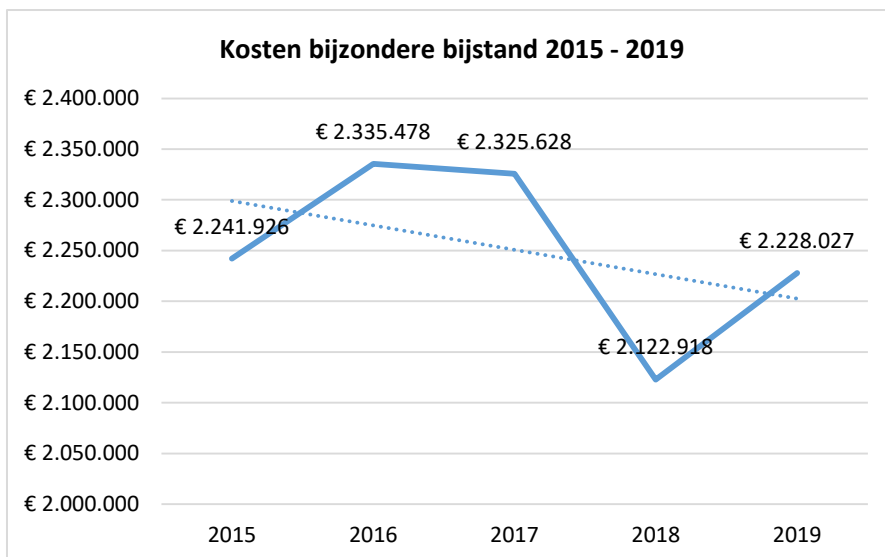
Bijzondere bijstand

De uitgaven voor bijzondere bijstand zijn afgelopen jaren redelijk stabiel en lopen sinds 2017 iets af. De kosten voor 'duurzame gebruiksgoederen' en 'inrichtingskosten huisraad' zijn afgenomen en de kosten voor bewindvoering zijn toegenomen.

In 2018 is het beleid voor de 'duurzame gebruiksgoederen' veranderd en dit had effect op de verstrekkingen; een afname. Sinds de beleidswijziging verstrekt Velsen duurzame gebruiksgoederen als een geldlening in plaats van een gift. In 2019 stijgt het gebruik van een aantal minimaregelingen mogelijk als gevolg van de extra aandacht (communicatie, brief) die hieraan is besteed. Dit is een verwachte en gewenste toename.

---

⁵¹ Niet van toepassing op de minimaregelingen, individuele inkomensvoet en studietoelage.

Vergelijking 1 Kosten bijzondere bijstand

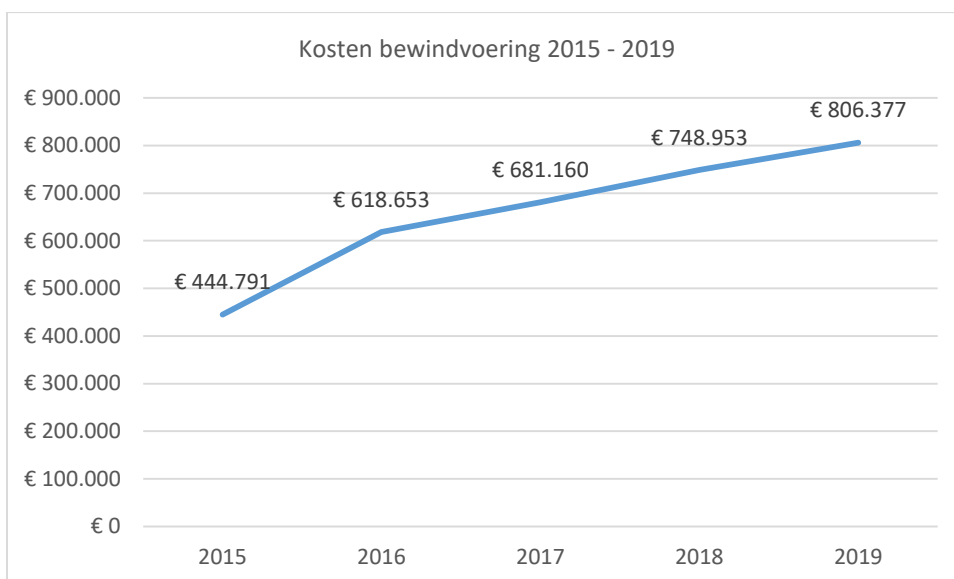
In het peiljaar 2018 voor het armoedeonderzoek (zie hiervoor hoofdstuk 4) ontvingen 1.039 huishoudens een verstrekking vanuit bijzondere bijstand. Hiervan hebben:

- 487 huishoudens een verstrekking (658) ontvangen voor bewindvoering (zie hieronder) en;
- 261 huishoudens hebben een verstrekking (304) ontvangen voor duurzame gebruiksgoederen.

De doelgroep voor bijzondere bijstand bestaat volgens het onderzoek uit 2.328 huishoudens en dat betekent dat minder dan de helft van de huishoudens in 2018 gebruikt heeft gemaakt van de bijzondere bijstand, terwijl zij tot de doelgroep behoren.

Kosten bewindvoering

De bewindvoeringskosten zijn sinds 2015 bijna verdubbeld en maken een belangrijk deel uit van de post bijzondere bijstand. Sinds 2014 is bewind ook mogelijk voor mensen met problematische schulden. Mogelijk houdt de stijging van de kosten bewindvoering hiermee verband⁵².

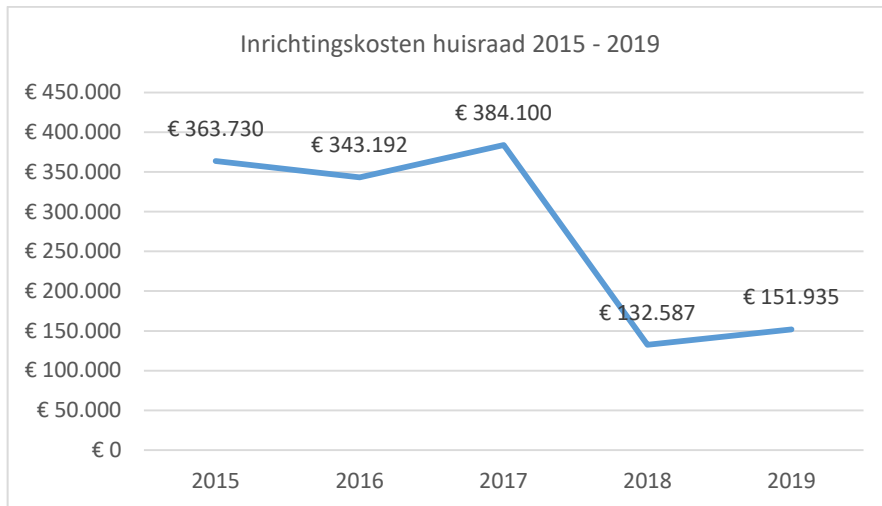
Vergelijking 2

⁵² In 2013 bedroeg deze kostenpost € 159.726,58.

Inrichtingskosten huisraad

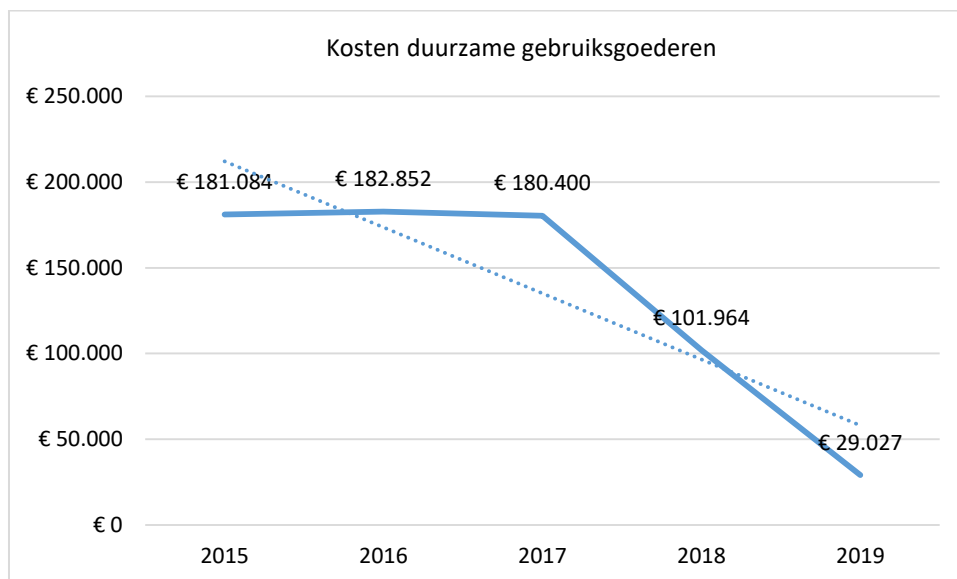
Landelijk zijn de kosten voor woninginrichting fors gestegen mede als gevolg van de verhoogde instroom van asielzoekers in Nederland. In Velsen zijn de kosten voor woninginrichting na 2017 meer dan gehalveerd. Sinds 2018 is de instroom van statushouders verminderd en gelden nieuwe beleidsregels voor inrichtingskosten. Volgens de nieuwe beleidsregels wordt de vergoeding voor inrichtingskosten verstrekt in de vorm van een lening en dit heeft mogelijk gevolg voor het beroep dat op deze vergoeding is gedaan. Door het aangaan van een lening ontstaat er een schuld bij de gemeente en dit weerhoudt sommige mensen om een beroep op inrichtingskosten te doen⁵³.

Vergelijking 3

Duurzame gebruiksgoederen

Tot en met 2017 werden duurzame gebruiksgoederen 'om niet' verstrekt. Vanaf 2018 is dit beleid aangepast om de uitgaven terug te dringen. Vanaf 2018 worden de kosten voor de duurzame gebruiksgoederen verstrekt in de vorm van een lening.

Tabel 14 Kosten duurzame gebruiksgoederen

⁵³ In bijzondere situaties kan de lening worden kwijtgescholden.

Kosten budgetbeheer en financieel beheer

Jaar	Bedrag
2015	€ 75.046
2016	€ 72.376
2017	€ 54.400
2018	€ 45.161
2019	€ 39.568

Tabel 15

De kosten voor financieel beheer bedragen € 716 (2019) en € 783 (2018).

Overzicht van inkomensondersteunende maatregelen

	Regelingen	2015	2016	2017	2018	2019
a	Individuele inkomensvoetstuk (lit)	€ 222.250	€ 275.941	343.749	€ 374.562	€ 438.912
b	Individuele studietoelag (Ist)	1.000	0	1.500	€ 3.000	€ 19.092
c	Indirecte schoolkosten basisonderwijs **	-	-	-	-	€ 18.780
d	Indirecte schoolkosten voortgezet onderwijs	€ 85.977	€ 71.820	66.080	€ 63.802	€ 77.536
e	Deelname sociaal culturele activiteiten (SCA) voorzieningen	€181.837	€188.525	€128.580	€139.456	€181.675
f	Deelname sport en cultuur 4-18 jaar	€76394	€77.073	€71.922	€69.437	€73.432
g	Seizoenkaart speeltuin	€4.750	€1.600	€1.920	€1.830	€ 2.110
h	Fiets kinderen 6 tot 18 jaar	€33.593	€28.588	€34.439	€17.482	€ 31.404
i	Computer (kinderen en volwassenen)	€47.243	€36.210	€14.576	€22.162	€19.932
J	Fiets volwassenen (vlg. statushouders)	-	-	€1.050	€10.933	€4.121
k	10-Badenkaart*	-	-	-	€ 7.739	€7.673
l	Collectieve zorgverzekering	-	€159.465	€119.112	€319.164	€542.132

Tabel 16 kosten inkomensondersteunende maatregelen

*Voorgaande jaren van de kosten voor de 10-badenkaart zijn niet nader in beeld gebracht voor deze nota.

** Per 2019 ingevoerd.

Ad a. Individuele inkomensvoetstuk

De individuele inkomensvoetstuk wordt verstrekt wanneer iemand minimaal drie jaar op een minimum niveau leeft en er geen (direct) perspectief is op inkomensverbetering. Dit geldt voor inkomens tot 100 procent Wsm. Uit de armoedemonitor blijkt dat bij 74 procent van de minimahuishoudens (792 huishoudens) langdurig rond moet komen van een minimuminkomen.

Ad. b Individuele studietoelag⁵⁴

De individuele studietoelag is bedoeld voor inwoners met een arbeidsbeperking die zelf niet in staat zijn tot het verdienen van het wettelijke minimumloon. De achterliggende gedachte is dat zij minder snel in staat zijn om tijdens hun studie iets bij te verdienen als gevolg van de beperking. Tot 2019 werd niet veel gebruik gemaakt van de regeling en werd maximaal € 500 toegekend. In 2019 is de Verordening Individuele Studietoelag Participatiewet 2019 vastgesteld en wordt maximaal een bedrag van € 2.699 uitgekeerd. Voor 2019 was dat maximaal € 500. De hogere uitgave in 2019 ten opzichte van 2018 kan worden verklaard uit de substantiële verhoging van de vergoeding.

Ad. c Indirecte schoolkosten basisonderwijs

Vanaf 2019 is er een regeling voor indirecte schoolkosten voor het basisonderwijs. Daarvoor was er alleen voor het voortgezet onderwijs een regeling voor ondersteuning. Voor het basisonderwijs is de maximale bijdrage € 50,-. Dit kan bijvoorbeeld gebruikt worden voor de ouderbijdrage, schoolspullen, schoolreis, workshop of werkweek.

⁵⁴ Verordening individuele studietoelag Participatiewet 2019 gemeente Velsen, 1 januari 2019.

Ad. d Indirecte schoolkosten voortgezet onderwijs

De bijdrage indirecte schoolkosten voortgezet onderwijs is maximaal € 270,-. In 2018 is door 153 deelnemers een beroep gedaan op deze regeling en dat is 29 procent van de doelgroep met een inkomen tot 110 procent Wsm.

Ad. e Deelname sociaal culturele activiteiten

De regeling voor sociaal- culturele voorzieningen is voor alle inwoners en de vergoeding is maximaal € 75,-. De bijdrage kan gebruikt worden voor een lidmaatschap van een sportclub, bezoek bioscoop, theater etcetera. In 2018 is door 877 huishoudens een beroep gedaan op deze regeling en daarmee ligt het bereik op 37 procent. In 2019 is de regeling meer onder de aandacht gebracht bij de doelgroep en dat verklaart mogelijk het groter beroep dat in 2019 op de regeling is gedaan.

Ad. f Deelname sport en cultuur 4 – 18 jaar

Kinderen kunnen een tegemoetkoming voor deelname aan sport aanvragen voor maximaal € 200,-. De regeling is bedoeld voor kinderen tussen de 4 en 18 jaar. Het bereik lag in 2018 op 37 procent van de doelgroep.

Ad. K Toegang tot het zwembad

In 2019 bestaan de kosten voor de 10-badenkaart uit: badenkaarten € 42,30 en kaartkosten € 8,-. Er zijn 157 aanvragen behandeld. Om gebruik te kunnen maken van de 10-badenkaart moet het kind een diploma hebben en/of zwemmen onder toezicht van een volwassene⁵⁵.

Ad. I Collectieve zorgverzekering

Per 2019 is de regeling ‘tegemoetkoming meerkosten Wmo’ vervangen door de collectieve zorgverzekering. Sinds 2019 is Univé de aanbieder van de collectieve zorgverzekering en is het gebruik toegenomen⁵⁶.

Schuldhelpverlening

Schuldhelpverlening PLANgroep⁵⁷

Omschrijving	2015	2016	2017	2018	2019
Dossiers op 1 januari	99	173	256	303	230
Nieuwe dossiers (aanmeldingen)	10	105	100	74	67
Afgesloten dossiers	34	22	53	108	69
Dossiers op 31 december	173	256	303	230	228

Tabel 17 dossiers schuldhelpverlening PLANgroep

Kenmerken van deelnemers schuldhelpverlening via PLANgroep⁵⁸:

- In 2018 is het merendeel man (55 procent) en dit percentage is gelijk gebleven aan 2017.
- Bij 59 procent van de gevallen zijn kinderen betrokken. Dit is gestegen in vergelijking met 2017 (42 procent).
- 88 procent van de huishoudens in 2018 is alleenstaand. Ten opzichte van voorgaande jaren is het aantal alleenstaanden flink toegenomen; respectievelijk 2016 59 procent en 2017 62 procent.
- De meeste deelnemers zitten in de leeftijdscategorie 25 -35 jaar (35 procent) en 35 – 45 jaar (26 procent). Dit is vergelijkbaar met het voorgaande jaar.

⁵⁵ In de praktijk blijkt dat kinderen met een 10-badenkaart bij het zwembad komen, maar hiervan geen gebruik kunnen maken omdat zij geen diploma hebben en er ook geen volwassene aanwezig is.

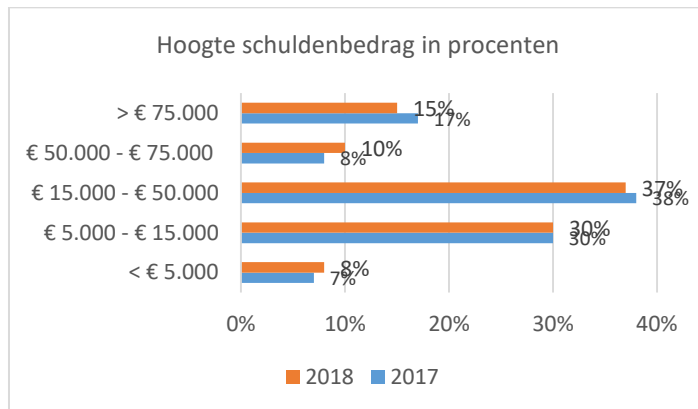
⁵⁶ Via een aanbesteding is Univé geselecteerd.

⁵⁷ Uit jaarverslag 2018 PLANgroep, pagina 2.

⁵⁸ Uit de jaarverslagen PLANgroep 2017 en 2018.

- Het inkomen bestaat voor 54 procent uit een uitkering en voor 46 procent uit loon. In 2017 lag deze verhouding rond 58 procent en 42 procent en in 2016 60 procent en 40 procent. `De verhouding lijkt geleidelijk te verschuiven.
- 87 procent heeft een inkomen onder modaal, 11 procent zit tussen modaal en twee keer modaal, 2 procent zit boven twee keer modaal.

In onderstaande vergelijking staat de hoogte van het schuldbedrag van cliënten die begeleid worden door PLANgroep over de jaren 2017 en 2018. De hoogte van het schuldbedrag blijft in deze jaren ongeveer gelijk.

Vergelijking 4

Benchmark Armoede en Schulden

De gemeente Velsen doet mee aan de benchmark Armoede en Schulden van Divosa. Volgens de benchmark 2018 is de gemiddelde schuld van inwoners die bekend zijn bij schuldhulpverlening € 30.000,-⁵⁹. Landelijk ligt dit aantal op € 43.300⁶⁰. Gemiddeld is in Velsen sprake van dertien schuldeisers en landelijk ligt dat aantal op gemiddeld veertien schuldeisers.

Zelfstandigen

155-Help-een-bedrijf Velsen

Sinds 2017 werkt Velsen samen met 155-Help-een-bedrijf. 155 Help-een-bedrijf adviseert ondernemers die financiële vragen hebben. Wanneer het nodig is wordt verwezen naar derden (waaronder regeling Bbz). De meeste vragen gaan over het aanvragen BBZ/IOAZ gevolgd door financiële en belastingvragen.

Jaar	Aantal aanmeldingen
2017	48
2018	57
2019	61

Bron: jaarverslagen 115-Help-een-bedrijf.

Tabel 18 Meldingen 115 Help-een-bedrijf.

⁵⁹ Divosa Benchmark Armoede & Schulden 2018.

⁶⁰ Gemiddelde schuld in 2018, uit het jaarverslag van het NVVK over 2018. Vooral de schulden van ondernemers zijn hoog: gemiddeld €105.000.

Voorkomen van huisuitzettingen

In 2015 hebben de woningcorporaties in Velsen, Socius en de gemeente Velsen afspraken gemaakt om huisuitzettingen te voorkomen. Deze afspraken zijn vastgelegd in een convenant. De aanpak is gericht op het voorkomen van ontruiming. Socius wordt door de woningcorporatie geïnformeerd over een dreigende huisuitzetting en binnen vijf werkdagen neemt Socius contact op met de huurder. Socius probeert met de huurder afspraken te maken en als dat lukt wordt de incassoprocedure opgeschort. Daarna bespreekt Socius met de schuldhulpverlener van de gemeente welke ondersteuning (nog meer) nodig is. De gemeente en de woningcorporatie betalen de kosten voor de interventie van Socius⁶¹. Er vindt geen registratie van de resultaten plaats.

Aanmeldingen huisuitzettingen⁶²

Aanmeldingen huisuitzettingen	2015	2016	2017	2018	2019
Bekend bij Socius	43	42	26	38	32

Tabel 19 Aantal meldingen preventieve huisuitzetting.

Vroegsignalering van betalingsachterstanden energie, gemeentelijke belastingen en zorgpremie

In 2015 is gestart met vroegsignalering van betalingsachterstanden energie. Nutsbedrijven waren in het verleden verplicht om in de wintermaanden betalingsachterstanden aan gemeenten te melden om afsluitingen te voorkomen. Deze wettelijke regeling geldt nu voor het hele jaar.

Velsen startte met het sturen van brieven aan inwoners die op de afsluitlijst voor energie stonden. Via deze brief werd gevraagd om contact met de gemeente op te nemen. Deze aanpak bleek niet succesvol. Medio 2016 is de gemeente voor de pilot Energie gaan samenwerken met een aantal wijkteams. Sindsdien wordt de inwoner schriftelijk in kennis gesteld over de informatie die de gemeente heeft ontvangen over betalingsachterstanden en wordt een huisbezoek afgelegd. Het huisbezoek wordt verzorgd door de Sociale Wijkteams. In 2018 is de aanpak uitgebreid met betalingsachterstanden voor de zorgpremie (zorgverzekering) en gemeentelijke belastingen.

De ervaringen van de Sociale Wijkteams zijn dat meer dan de helft van de bereikte inwoners niet bekend zijn bij hulpverlening. Landelijk ligt dit percentage met 70 procent zelfs nog hoger. Maar het succespercentage van de huisbezoeken ligt in Velsen lager dan het landelijke gemiddelde en dit willen we verbeteren. Het resultaat van de interventie wordt niet geregistreerd en dit is een aandachtspunten voor de doorontwikkeling van de vroegsignalering.

Formulierenbrigade

De Formulierenbrigade van Socius ondersteunt inwoners van Velsen bij het invullen van formulieren en kijkt of inwoners voor voorzieningen in aanmerking komen. Deze dienstverlening is gratis voor inwoners. De Formulierenbrigade bestaat uit een betaalde coördinator, een betaalde formulierenbrigadier en vrijwilligers. De vrijwilligers zijn uitkeringsgerechtigden die voor hun re-integratietraject als formulierenbrigadier werken.

Aantal cliënten	2017	2018	Eerste helft 2019*
Nieuw	117	137	147
Bestaand	215	232	278
Anoniem	2	1	5
Totaal	334	370	430

Bron: Haljaarverslag Socius 2019.

*De verwachting voor de tweede helft van 2019 is dat de groei doorzet.

⁶¹ In 2019 is de gemeentelijke bijdragen € 351,14 per traject.

⁶² Uit jaarverslag Socius 2017 en 2018.

Financiële administratie thuis (FAT)

Het FAT bestaat uit een team vrijwilligers en een professionele coördinator die inwoners helpen bij het op orde brengen en houden van de financiële (thuis)administratie. De ondersteuning is bedoeld als tijdelijke maatregel. In 2018 werkten tien vrijwilligers bij het FAT.

Pilot bewindvoering en FAT

In 2017 is gestart met de inzet van het FAT voor het begeleiden van cliënten met beschermingsbewind en die in een schuldsaneringstraject zitten. De bewindvoerder en de vrijwilligers van het FAT werken samen om de ondersteuning af te bouwen en daarmee de inwoner voor te bereiden op financiële zelfredzaamheid. Er zijn veel bewindvoerders gevraagd mee te werken, toch zijn er in 2018 maar twee aanmeldingen van bewindvoerders. In 2020 is de aanpak verbeterd.

Aanmeldingen	2018
Opgepakt in 2018	18
Toegelaten tot FAT	17
In 2019 opgepakt	7
Totaal aantal aanmeldingen	25

Bron: Jaarverslag Socius

Resultaten	2018
Zelfstandig voeren administratie	5
Zelfstandig met twijfel van begeleider	3
Beschermingsbewind	2
FAT afgerond met behulp van netwerk, AMW of SRL	3
Uitvallers	1
Totaal	14

Bron: Jaarverslag Socius

Schuldhulpmaatje

Schuldhulpmaatje is sinds 2015 in de gemeente Velsen actief. Deze vrijwilligersorganisatie biedt ondersteuning bij (dreigende) financiële problemen. Het doel is het bevorderen van de financiële zelfstandigheid van de inwoner. De maatjes (gekwalficeerde vrijwilligers) bieden sociale en praktische ondersteuning. De maatjes onderhouden persoonlijk contact met de inwoner. Vaak is er eens per week contact via een huisbezoek en dat zolang de hulpvraag loopt. Het maatje werkt samen met de professionele hulpverlener die de inwoner begeleidt. In 2018 zijn vijftien nieuwe cliënten in de IJmond begeleid en negentien begeleidingstrajecten afgesloten.

Voorlichting en informatie (globaal overzicht):

- Socius verzorgt de cursus 'Grip op je knip' en 'Omgaan met geld';
- Playback geeft jaarlijkse training over omgaan met geld door middel van theater op het Tendercollege;
- MoneyWays verzorgt financiële educatie op basisscholen en voortgezet onderwijs. Ook worden voorstellingen door Playback verzorgd;
- Jaarlijkse inzet bij de Week van het geld waarin extra aandacht wordt besteed aan preventie van schulden in samenwerking met Sociaal wijkteam Velsen en jongerenwerk Welzijn Velsen;
- Velsenwijzer.nl en op de website van de gemeente;
- Startpunt Geldzaken. Via Startpunt Geldzaken kunnen inwoners zelf een budgetplan opstellen. Er zijn geldplannen beschikbaar voor huishoudens in verschillende omstandigheden;
- Informatiebrief aan jongeren die 18 jaar worden (per 2019). In de brief worden jongeren geïnformeerd over hun plichten en verantwoordelijkheden vanaf het moment dat ze 18 worden.

6. Algemene conclusies en aanbevelingen

Hieronder staan algemene conclusies en aanbevelingen die volgen uit voorgaande hoofdstukken.

6.1 Armoede

*Minimahuishoudens in Velsen*⁶³

Een grote groep Velsenaren leeft in armoede en het is de afgelopen jaren niet gelukt om dit op te lossen. Ruim 5.100 inwoners leven van een minimum inkomen (tot 110 procent Wsm), waaronder 1.200 kinderen die in armoede opgroeien. 16 procent van de minima heeft de AOW leeftijd. Ruim twee derde leeft zelfs langdurig in armoede. Minima doen een groter beroep op voorzieningen zoals jeugdhulp en Wmo dan niet minima.

Werkende armen onvoldoende in beeld

Het werkelijk aantal mensen dat in armoede leeft, ligt waarschijnlijk nog hoger. Werkende armen vormen een groeiende groep die maar moeilijk in beeld is te brengen. Zij hebben betaald werk, maar profiteren onvoldoende van de economische groei en worstelen om het hoofd boven water te houden. Dit met de almaar stijgende (vaste) lasten en het ontbreken van financiële buffers. Zij hebben vaak geen contact met de gemeente via (minima)regelingen en melden zich ook niet bij hulpverlening. Daarom moeten alternatieve routes worden gevonden om met deze groep in contact te komen, dat kan bijvoorbeeld via kinderen en door vroegsignalering (van betalingsachterstanden). Via vroegsignalering van betalingsachterstanden krijgt de gemeente signalen van betalingsachterstanden zoals bij energie en de zorgpremie. Met deze informatie kan de gemeente de inwoner actief opzoeken en hulp aanbieden. In samenwerking met scholen en andere organisaties kan via het kind het contact gelegd worden met het gezin om zodoende in contact te komen met de (werkende) ouder.

Grote groep langdurige minima

Er is sprake van langdurige minima wanneer iemand langer dan drie jaar leeft van een inkomen tot 110 procent Wsm. In Velsen leven 1.608 huishoudens langdurig van een laag inkomen en dat is 69 procent van de minimahuishoudens tot 110 procent Wsm. Om dit te doorbreken moet de aanpak anders; er moet gekeken worden naar de achterliggende oorzaken van armoede en bij de aanpak stellen we de persoon centraal (en niet de regelingen). Onderzocht moet worden wat nodig (maatwerk) is om iemand structureel vooruit te helpen, in plaats van de situatie in stand te houden.

Concentratie van armoede

Het armoedepercentage ligt voor heel Velsen op 7,4 procent en ligt daarmee onder het landelijke gemiddelde. Maar er zijn grote verschillen in wijken; de meeste wijken hebben een bovengemiddeld armoedepercentage. Velsen-Noord 15 procent, IJmuiden 10 procent en Zee- en Duinwijk 12 procent en de overige wijken zitten tussen de 2 en 3 procent. Er is sprake van een concentratie van minimahuishoudens in een aantal wijken. Naast het algemene aanbod voor armoede en schulden kan ingezet worden op een meer gerichte integrale wijkaanpak. Gedacht wordt aan een inzet met woningcorporaties, GGD, basisscholen en maatschappelijke organisaties.

Kinderarmoede

Het percentage kinderarmoede is met 9 procent ongeveer gelijk het landelijk gemiddelde (8,5 procent). Dit gemiddelde percentage voor Velsen geeft echter een vertekend beeld; in de meeste wijken ligt het percentage ver boven het gemiddelde.

---

⁶³ De data komen uit de armoedemonitor en dit is een nulmeting en laat nog geen vergelijk over jaren zien.

In Velsen-Noord is dat 23 procent, Zee- en Duinwijk 20 procent en IJmuiden 10 procent. Kinderen uit minimahuishoudens doen ook een groter beroep op voorzieningen zoals jeugdhulp. In 2018 is een aanpak kinderarmoede gestart, maar het is nog te vroeg om de resultaten hiervan te zien. De aanpak is destijds ingestoken vanuit de vraag en behoefte van kinderen zelf, maar de omvang van het aantal kinderen dat in armoede opgroeit en de concentratie over een aantal vraagt om een intensivering van de aanpak. In samenwerking met onder meer het voorveld (kinderopvang, consultatiebureaus, basisscholen etcetera) en andere beleidsterreinen kan een integrale aanpak worden uitgewerkt, bijvoorbeeld in de vorm van pilots.

Werken loont, maar niet evenredig voor iedereen

Werken vanuit de bijstand loont in alle gevallen, maar niet voor alle huishoudens in dezelfde mate (tabel 6). Alleenstaanden, paren zonder kinderen en alleenstaande ouders gaan er bij aanvaarding van werk in alle gevallen op vooruit. Bij alleenstaanden met kinderen is de voortuitgang beperkt. Maar gezinnen met kinderen gaan er bij een stijging van het inkomen niet of nauwelijks op vooruit. Voor deze huishoudens is daarom de stimulans werk te accepteren beperkt. Minimahuishoudens ontvangen een hoger bedrag aan toeslagen van het Rijk dan het bedrag aan lokale regelingen dat zij kunnen ontvangen. De financiële invloed van de gemeente is daarom kleiner dan van het Rijk. Het bedrag aan landelijke toeslagen neemt voor de meeste huishoudens geleidelijk af bij een hoger inkomen. Het recht op minimaregelingen, met uitzondering van de collectieve zorgverzekering, vervalt in Velsen bij een inkomen boven 110 procent Wsm. Doordat huishoudens met kinderen (de alleenstaande ouder en paren met kinderen) van meer regelingen gebruik kunnen maken, geldt voor hen dat de gemeentelijke bijdrage harder afloopt als het inkomen boven 110 procent Wsm komt. Ook blijkt dat gezinnen over minder vrij budget beschikken dan de Nibudnorm. De inkomensruimte (bij aanvaarden van werk) bij huishoudens met kinderen kan deels via kind-regelingen worden opgevangen door hiervoor de inkomensgrens te verruimen. Dit stimuleert de ouder om wel werk te aanvaarden en uit de bijstand te stromen.

Het gebruik van gemeentelijke regelingen kan verbeteren

Een aantal regelingen is de afgelopen jaren (incidenteel) onder de aandacht gebracht en dat leverde meer aanvragen op. Maar over het algemeen kan het gebruik van minimaregelingen verbeteren. Er zijn verschillende oorzaken waardoor het gebruik achterblijft:

- De regelingen zijn onvoldoende bekend bij de doelgroep en professionals;
- Het aanvragen is te omslachtig en ingewikkeld waardoor mensen het erbij laten zitten.
- Laaggeletterdheid en het niet beschikken over de juiste vaardigheden spelen een rol.

Kinderen lopen door het lage bereik risico op achterstanden bij het meedoen aan de samenleving en bij het krijgen van ontwikkelkansen (ontmoeten van voorbeeldfiguren, uitgedaagd worden). Kansen worden gemist om inwoners te steunen op de weg uit armoede; doordat ze niet (kunnen) participeren aan de samenleving (bijvoorbeeld via sociale activiteiten en sport).

Kind-regelingen

Over het algemeen heeft Velsen een uitgebreid pakket aan kind-regelingen. Een aantal regelingen kunnen beter op de behoefte van kinderen worden afgestemd zoals het aanbod voor zwemmen c.q. het behalen van een zwemdiploma. In het huidige aanbod is er een vangnetregeling voor kinderen tot 6 jaar die in Velsen naar school gaan. Dus niet alle kinderen in Velsen kunnen hiervan gebruik maken. Ook geldt er een leeftijdstijdsbeperking om deel te nemen en wordt er geen inkomensstoets gedaan. Daarnaast bestaat er voor kinderen een 10-badenkaart. Kinderen kunnen hiervan alleen gebruik maken wanneer ze een diploma hebben en/of onder begeleiding van een volwassene. In de praktijk is gebleken dat kinderen niet mochten zwemmen, maar dat het bedrag al wel was toegekend (met teleurstelling als gevolg). De tegemoetkoming voor sociaal culturele activiteiten kan verruimd worden. Hiervoor geldt een vergoeding van € 75,-, maar dit is bijvoorbeeld voor muziek- of danslessen niet toereikend (landelijk hanteert het Jeugdfonds Sport en Cultuur voor culturele activiteiten een

vergoeding van € 450,-). Kind-regelingen kunnen een aanvulling bieden op het gezinsinkomen dat er bij aanvaarden van werken nauwelijks op vooruit gaat (zie hiervoor). Het mes snijdt aan twee kanten; meer kinderen kunnen meedoen door verruiming van de doelgroep naar 130 procent Wsm en de ouder/ouders wordt/worden gestimuleerd tot het aanvaarden van werk (om duurzaam uit te stromen). Een oplossing kan zijn om de kind-regelingen te verruimen naar 130 procent van het Wsm (in plaats van 110 procent Wsm), dit heeft namelijk als effect dat niet alle kind-regelingen meteen vervallen bij een geringe stijging van het inkomen van de ouders.

Inkomensondersteuning voor deelname in de samenleving

De bijzondere bijstand en de meeste minimaregelingen zijn gericht op een inkomen tot 110 procent Wsm (voor een overzicht wordt verwezen naar tabel 20, bijlage 1). De afgelopen jaren is het pakket aangevuld met een regeling voor kinderen in de basisschoolleeftijd en is een collectieve zorgverzekering toegevoegd (met een inkomensgrens tot 130 procent Wsm). De vergoeding voor sociaal culturele activiteiten is met € 75,- te beperkt. Dit bedrag is voor volwassenen niet toereikend om bijvoorbeeld te kunnen sporten. Sporten stimuleren we juist omdat het goed is voor de algehele gezondheid en draagt bij aan de kansen op werk en het behouden van werk. Het bedrag voor kinderen voor culturele activiteiten € 75,- is ook te beperkt (het Jeugdfonds Sport en Cultuur gaat hiervoor uit van € 450,-). Kinderen kunnen naast deze regeling voor sociaal culturele activiteiten een beroep doen op een regeling voor sport van € 200,-. Deze regelingen en vergoedingen kunnen meer toegespitst worden op de behoefte. Voor volwassenen kan de vergoeding voor sociaal culturele activiteiten bijvoorbeeld verruimd worden naar € 150,- en/of de inkomensgrens van 110 procent verhogen naar 120 procent. Het effect hiervan is dat volwassenen beter in staat worden gesteld om mee te doen in de samenleving wat een positief effect heeft het algehele welbevinden en daarmee de uitstroom naar werk bevordert.

Voor de verruiming van de regeling voor kinderen wordt naar de toelichting bij 'kind-regelingen.' verwezen.

6.2 Aanpak schulden

Schuldenaanpak Velsen

De gemeentelijk schuldhulpverlening is in Velsen een samenwerking tussen PLANgroep, Socius en de gemeente. Het Sociale Wijkteam speelt nog een beperkte rol in de aanpak. 1 procent van de Velsenaren doet een beroep op schuldhulpverlening. Van minimahuishoudens heeft 8,3 procent een vorm van schuldhulpverlening. In andere gemeenten ligt dit percentage tussen de 10 en 20 procent. Het aantal meldingen schuldhulpverlening bij Plangroep neemt de afgelopen jaren af.

We weten niet hoeveel mensen een beroep op schuldhulpverlening willen doen en dit in de praktijk niet doen. Met andere woorden; het 'niet-bereik' weten we niet en daarmee weten we dus ook niet wat de omvang van de doelgroep is. Vanuit landelijke cijfers is bekend dat maar een kleine groep de weg naar de officiële hulp vindt. Dit heeft verschillende oorzaken zoals; het aanbod vanuit de gemeente is onvoldoende bekend of onvoldoende toegankelijk. Ook heerst er een taboe op het bespreekbaar maken van schulden, schamen mensen zich en door de stress komen zij ook niet meer in actie. In de benchmark armoede en schulden voor Velsen zien we dat het in Velsen bij schuldhulpverlening gaat om een gemiddeld schuldbedrag van € 30.000,- en dertien schuldeisers, dit is vergelijkbaar met het landelijke beeld.

Onze schuldhulpverlening stoelt op de traditionele aanpak; het gaat uit van een bepaalde mate van zelfredzaamheid die juist bij schulden en geldstress onder druk staan. Uit onderzoek en uit de praktijk weten we dat deze (rationele) aanpak onvoldoende soelaas biedt. Het kijkt onvoldoende naar de achterliggende oorzaken van de problemen, er zijn onvoldoende instrumenten of vaardigheden om stress bij inwoners te reduceren en er worden (te) hoge eisen gesteld aan de zelfredzaamheid (bandbreedte) van de inwoner.

Nieuwe inzichten vanuit de wetenschap zijn deels bekend en worden op beperkte schaal toegepast. De schuldhulpverleningsconsulenten hebben oog voor de effecten van stress op het handelen van cliënten, maar hebben hierop nog geen structureel antwoord. Daarvoor biedt deze armoedevisie houvast.

Vroegsignalering van betalingsachterstanden

Met vroegsignalering van betalingsachterstanden is een aantal jaar geleden gestart. Achterstanden van energie, gemeentelijke belastingen en de zorgpremie worden verwerkt. Het gaat om de signalen die de gemeente (verplicht) van deze organisaties ontvangt; de zogenoemde afsluitbrieven. Het gaat zodoende om achterstanden van tenminste vier maanden en de vraag is of dit nog valt onder vroegsignalering (want met afsluiting wordt al gedreigd). Signalen worden handmatig gecombineerd en dat is arbeidsintensief en de resultaten van de aanpak zijn niet goed in beeld. Maar op basis van de huidige werkwijze en de wettelijke taak die gemeente per 2021 krijgt voor vroegsignalering, zijn er aanknopingspunten te formuleren voor verbetering, zoals:

- Het uitbreiden van crediteuren (signaalpartners) met woningcorporaties en PWN (drinkwatervoorziening);
- Gebruikmaken van een digitaal portal waarin signalen worden gemeld en gematcht (bijvoorbeeld Vindplaats van Schulden van BKR of RIS vroeg eropaf van Inforing). Een dergelijk systeem levert managementinformatie op waarmee de uitvoering gevolgd kan worden.
- Aanscherpen criteria voor vroegsignalering (een veel gebruikt criterium is het tussen 30 en 100 dagen criterium).

Vroegsignalering van betalingsachterstanden is een instrument dat in ontwikkeling is. Met het oog op de nieuwe wettelijke taak wordt aan een landelijk monitor gewerkt. Via vroegsignalering kunnen werkende armen bijvoorbeeld in beeld komen bij hulpverlening en komen (beginnende) schulden situaties eerder aan het licht. Zodoende is het mogelijk om eerder (laagdrempelige) ondersteuning te bieden en lopen schulden niet verder uit de hand.

Laagdrempelige ondersteuning (preventief aanbod)

Voor de aanpak van schulden werken in Velsen verschillende organisaties samen zoals Stichting Schuldhulpmaatje, Fonds Urgente Noden, 155 –help-een-bedrijf en de Formulierenbrigade en de Financiële Thuisadministratie van Socius. Met dit laagdrempelige aanbod worden veel Velsenaren bereikt en worden inwoners gesteund. Om meer mensen vroegtijdig in beeld te krijgen en om in contact te komen met de werkende armen, kan het laagdrempelige aanbod verstevigd worden; door (meer) onderlinge samenwerking en samenwerking met de Sociale Wijkteams verstevigen. Daarnaast zou onderzocht kunnen worden of in een aantal kwetsbare wijken een specifiek aanbod kan worden ingericht door meer naar inwoners toe te gaan in plaats van te wachten tot inwoners zelf naar hulpverlening komen. Wetende dat hulp zoeken een enorme drempel is. Gedacht kan worden aan een inloop voor financiële vragen zoals bijvoorbeeld een financieel café of een gecombineerde inloop voor andere vragen.

6.3 Rapporteren en monitoren

Een algemeen beeld op basis van beschikbare informatie

Veel partijen zijn betrokken bij de aanpak van armoede en schulden; welzijnsorganisaties, charitatieve instellingen, maar ook woningcorporaties, crediteuren bij vroegsignalering en bewindvoerders bij de schuldenaanpak. Allen beogen zij een bijdrage te leveren aan de oplossing van armoede en schulden. Daarnaast hebben armoede en schulden betrekking op andere beleidsterreinen zoals wonen, werk & inkomen, gezondheid en sport. Voor deze notitie is een aantal cijfers in beeld gebracht om een indruk te geven van de stand van zaken over de aard en omvang armoede en schulden, het bereik van regelingen en instrumenten en de kosten. Cijfers zijn vaak niet te vergelijken omdat verschillende doelgroepen en criteria worden gebruikt.

Een totaal overzicht van de behaalde resultaten en kosten kan daarom niet worden gegeven. In 2019 is een nulmeting gedaan om de omvang en samenstelling van minimahuishoudens en het gebruik van regelingen in beeld te brengen (armoedemonitor). Om te zien hoe de ontwikkeling van de samenstelling en omvang van minimahuishoudens is, wordt deze monitor na verloop van tijd herhaald. Via de inkomenseffectrapportage is gekeken naar de effecten van onze regelingen op het budget van minima. Dit onderzoek gaat er evenwel vanuit dat iedereen van alle regelingen gebruik maakt maar dat is in de praktijk niet het geval (dat zien we bijvoorbeeld terug in het bereik bij de armoedemonitor).

Met subsidierelaties kunnen aanvullende afspraken gemaakt worden over het rapporteren van resultaten voor de uitvoering van deze visie en over het meten van de klanttevredenheid.

Lastig effecten meten bij een complexe aanpak

Verschiedende factoren zijn van invloed op de omvang van armoede, zoals het welvaartsniveau en de economische situatie van ons land, maar ook de werkgelegenheid in onze regio. Invloed van gemeenten op deze factoren is beperkt maar wel bepalend voor het succes van de aanpak. Het behalen van resultaten is mede afhankelijk van andere (lokale) beleidsterreinen zoals wonen, sport, gezondheid en de uitvoering door samenwerkingspartners (Socius, Schuldhulpmaatje et cetera).

De effecten van onze aanpak hebben niet alleen betrekking op schuldhulpverlening, maar beslaan ook andere levensterreinen. Het beroep dat wordt gedaan op andere ondersteunende voorzieningen zoals jeugdhulp, werk & inkomen, Wmo en zorg. Op levensterreinen van mensen zelf, gezondheid, werk, leerprestaties en criminaliteit. Effecten van de aanpak zijn mede hierom ook lastig te meten. Vragen 'als wie is de doelgroep van beleid' moeten worden uitgewerkt want de doelgroep is niet in beeld. Denk aan de werkende armen of inwoners die geen hulp zoeken uit schaamte (en te laat aan de bel trekken). En hoe meten we de resultaten van preventie en vroegsignalering? Een totaal rapportage over de aanpak van armoede is mede hierom niet (nog) niet voor handen.

Ondanks dat het lastig is om effecten te meten, is sturingsinformatie nodig om de uitvoering te monitoren en waar nodig bij te sturen. Met de kanteling van onze werkwijze en de focus op preventie en vroegsignalering verwachten wij meer informatie en kengetallen te verzamelen. Binnen de kaders van de AVG koppelen we (beschikbare) data en informatie om meer en beter inzicht te krijgen in trends en ontwikkelingen voor de aanpak van armoede en schulden. We onderzoeken of we een lokale monitor en/of meetinstrument kunnen ontwikkelen. Verder kan voor vroegsignalering een businesscase worden uitgewerkt⁶⁴. Door beter inzicht kunnen we sturen op de uitvoering van de visie. Naarmate de aanpak vordert ontstaat ook (meer) inzicht in de financiële effecten en dit kunnen we op termijn meenemen in de begrotingen en meerjarenperspectieven.

Resume: Met de huidige aanpak zijn goede stappen gezet, maar is nog onvoldoende duurzaam resultaat behaald.

Terugkijkend kunnen we de aanpak van de afgelopen jaren omschrijven als symptoombestrijding. De inzet was gericht op het pakket inkomensondersteunende maatregelen en het beheersen van de kosten. De uitgaven voor bijzondere bijstand zijn met deze maatregelen stabiel gebleven, maar de armoede is niet bestreden.

Met de huidige aanpak worden inwoners ondersteund, maar wordt onvoldoende duurzaam resultaat behaald (geen duurzame uitstroom). Ruim twee derde van de minimahuishoudens is langdurig minima en in een aantal wijken is het aantal inwoners dat in armoede leeft bovengemiddeld hoog.

---

⁶⁴ Het ondersteuningsprogramma Schouders Eronder heeft hiervoor een draaiboek opgesteld dat kan worden ingevuld.

In deze wijken groeien veel kinderen op in armoede en zij hebben beperkte kansen om daaraan te ontsnappen. Doordat we niet aan de voorkant van problemen komen en armoede dus niet structureel aanpakken, is het risico op het overerven van armoede aanzienlijk. En daarmee houden we armoede in stand en bestaat de kans dat armoede eerder toeneemt dan afneemt. Juist in tijden van crisis.

De focus ligt met deze armoedevisie op het voorkómen van armoede en schulden en zet inwoners meer centraal (en niet de regelingen). Alleen daarmee kan meer resultaat worden behaald. Er is niet één oplossing, maar er is maatwerk nodig waarbij verschillende instrumenten worden ingezet die elkaar versterken.

Daar komt nu in 2020 een crisissituatie bovenop wat veel sectoren raakt en waardoor de economie ineens tot stilstand is gekomen. Er is alle reden om te verwachten dat hierdoor meer inwoners te maken krijgen met inkomensverlies en mogelijk schulden als gevolg. Met deze armoedevisie staan we klaar om ook deze inwoners zo snel mogelijk weer financieel op eigen benen te laten staan.

7. Begroting en planning

7.1 Begroting

Het uitvoeringsprogramma voor de jaren 2020- 2022 is gedekt. Het accent voor de uitwerking ligt op het kantelen van de werkwijze, het toegankelijker maken van minimaregelingen en preventie-activiteiten. Daarnaast wordt een aantal pilots uitgewerkt. Daarna, in 2022, vindt een tussentijdse evaluatie plaats. Mede op basis van de evaluatie kan het pakket minimaregelingen worden verbeterd en worden voor de begroting van 2023 voorstellen gedaan. De verbetervoorstellen voor de minimaregelingen staan in het uitvoeringsprogramma (doel 3) en bijlage 6 nader toegelicht.

Begroting (in bijlage 11 staan de achterliggende financiële gegevens)

Beschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
Huidige begroting (armoede en schulden)	€ 3.834.413	€ 3.839.413	€ 3.849.413	€ 3.849.413	€ 3.849.413
Nieuwe acties (middelen reeds beschikbaar)	€ 144.500	€ 119.500	€ 10.000	€ 10.000	
Nieuwe acties ten laste van innovatiebudget 2020		€ 100.000	€ 100.000		
Nieuwe acties ten laste van innovatiebudget 2021,2022		€ 37.500	€ 52.500		
Nieuwe acties voor armoedevisie (2023,2024) en pm-posten			€ 0	€ 235.338	€ 235.338
Totaal budget	€ 3.978.913	€ 4.096.413	€ 4.011.913	€ 4.094.751	€ 4.084.751
Inverdien effect			pm	pm	pm
Benodigd extra budget armoedevisie 2020 - 2024	€ 144.500	€ 257.000	€ 162.500	€ 245.338	€ 235.338

Tabel 20 - begroting

Opmerkingen bij tabel 20:

* Het bereik van minimaregelingen is onzeker. Het bereik kan tegenvallen, maar ook hoger zijn; het zijn openeindregeling.

* Het voorstel is om vanaf 2023 de minima-regelingen te optimaliseren. In 2022 moet hiervoor een begrotingsvoorstel worden gedaan.

* Na invoering minima- of stadspas vindt een besparing plaats op uren inzet consulenten. In een businesscase kan dit worden uitgewerkt. Ook de aansluiting op Jeugdfonds Sport en Cultuur kan een besparing opleveren in uren consulenten.

7.2 Autonome ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen zijn van invloed op het gebruik van de armoedemiddelen. Het kan gaan om economische en politieke ontwikkelingen, bijvoorbeeld om belastingkeuzes, ingrepen in de sociale zekerheid, maar ook ontwikkelingen zoals de vluchtelingenstroom en crisis. Gemeenten hebben hierop geen of weinig invloed.

Minimaregelingen zijn zogenaamde open-einde regelingen. Dit betekent dat de gemeente gebonden is om bedragen of voorzieningen te verstrekken als de inwoner aan voorwaarden voldoet.

Verstrekkingen kunnen niet direct worden gestopt als het budget dreigt te worden overschreden. Jaarlijks wordt de uitputting van de budgetten gemonitord via de P & C cyclus. Indien overschrijding dreigt, wordt een oplossing gezocht.

8. Verantwoording en Monitoring

8.1 Borging kwaliteit schuldhulpverlening

De kwaliteit van de dienstverlening borgen we met vastgestelde procedures, zoals de afhandeling van klachten en de bezwaarprocedure. PLANgroep voert voor de gemeente Velsen de minnelijke schuldhulpverlening uit en met deze organisatie zijn contractuele afspraken gemaakt. PLANgroep is aangesloten bij de NVVK en werkt volgens deze gedragsregels. Socius ondersteunt het traject schuldhulpverlening en ook met deze organisatie zijn afspraken vastgelegd.

Daarnaast is de gemeente Velsen aangesloten bij de Divosa Benchmark Armoede & Schulden. De benchmark brengt jaarlijks de prestaties van gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid in kaart voor preventie, armoedebeleid en schuldhulpverlening. De benchmark meet de presentaties en is bedoeld als intern sturingsinstrument. Onderdeel van de benchmark zijn benchlearningbijeenkomsten die periodiek worden georganiseerd.

8.2 Monitoring & verantwoording

8.2.1 Monitoring

Armoedemonitor Velsen

In 2019 is een nulmeting (zie hiervoor hoofdstuk 4) gedaan naar armoede in Velsen en dit onderzoek wordt in 2023 herhaald. In de monitor wordt de grootte en de samenstelling van de minimapopulatie in beeld gebracht en bereik van de minimaregelingen. Met de armoedemonitor monitoren we het uitvoeringsprogramma. Aanvullend onderzoeken we of we zelf een lokale monitor kunnen ontwikkelen.

Rapportages

Daarnaast wordt de uitvoering gevolgd met bestaande instrumenten zoals via managementrapportages (waaronder Pw, bijzondere bijstand en minimaregelingen), de Benchmark Armoeden en Schulden van Divosa en de GGD gezondheidsmonitor (kindermonitor en volwassenenmonitor) en GGD sociaaleconomische gezondheidsverschillen (SEGV). Verder monitoren we de uitvoering via de rapportages van onze samenwerkingspartners zoals de jaarverslagen van PLANgroep en Socius (zie hiervoor hoofdstuk 5). Bij deze instrumenten wordt de cijfermatige kant van de aanpak in beeld gebracht zoals het verloop van het aantal meldingen schuldhulpverlening, het bereik per activiteit, samenstelling minimahuishoudens of het bereik van regelingen.

Effecten voor de doelgroep

Naast de kwantitatieve kant is het van belang om de effecten van de aanpak voor de doelgroep te meten; de kwalitatieve gegevens. Voor de totstandkoming van dit plan vonden huiskamergesprekken plaats en het is de bedoeling om dergelijke gesprekken vaker te laten plaatsvinden. Een andere optie is het houden van spiegelgesprekken. Een van de eerste activiteiten voor de uitvoering van het plan is om afspraken te maken over hoe we de ervaring van inwoners betrekken bij het meten van de resultaten en effecten. Dit wordt in samenspraak met onze partners en de Participatieraad uitgewerkt.

Evaluatie

In het uitvoeringsprogramma staan per doel, indicatoren en de beoogde effecten waarover wordt gerapporteerd in een tussentijdse en eindevaluatie van dit plan. De instrumenten die hier worden genoemd worden daarbij gebruikt.

Verantwoording

Periodiek rapporteren we over de voortgang van de uitvoering aan de gemeenteraad via de P&C cyclus. Daarnaast gaan we tussentijds de uitvoering van dit plan evalueren en vindt aan het einde van de looptijd een eindevaluatie plaats. Beide evaluaties sturen we naar de gemeenteraad.

	Wie voert het uit	Planning
1 meting armoedemonitor	KWIZ onderzoeksbureau	2023
Onderzoeken mogelijkheden om zelf een armoedemonitor op te stellen.	Beleidsadviseur/ Statistiek en onderzoek	2020
Rapportages	Maraps, relaties	Jaarlijks
Benchmark armoede en schulden	Beleidsadviseur	Jaarlijks
Benchmark werk en inkomen	Beleidsadviseur	
Uitwerken aanpak kwalitatief onderzoek	Beleidsadviseur	2020
Tussentijdse evaluatie	Beleidsadviseur	2022
Eindevaluatie	Beleidsadviseur	2024

Bijlage 1 Uitvoeringsprogramma armoedevisie 2020- 2024

Hieronder volgt het uitvoeringsprogramma voor de armoedevisie 'Een andere kijk op armoede 2020-2024'. Het programma beschrijft een integrale aanpak van maatregelen die elkaar versterken. Per doel zijn maatregelen uitgewerkt en gefaseerd. Deze indeling correspondeert met de tabellen uit hoofdstuk 2 (tabel 1 – 5). Gekeken is naar een logische opvolging van maatregelen zodat ze elkaar versterken.

Prioriteit is gegeven aan de kanteling van de werkwijze door de andere kijk op armoede gestalte te geven. Dit is de basis is voor de nieuwe aanpak waarop andere maatregelen volgen. Daarna, vanaf 2023, volgt het verbeteren van het pakket inkomensondersteunende maatregelen.

Doel 1: Effectiever schuldhulp verlenen

1.1 Wat doen we nu?

De werkwijze schuldhulpverlening

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) schrijft voor dat de gemeenteraad eens per vier jaar een plan voor integrale schuldhulpverlening aan inwoners vaststelt. De Wgs verstaat onder schuldhulpverlening:

'het ondersteunen bij het vinden van een adequate oplossing gericht op de aflossing van schulden indien redelijkerwijs is te voorzien dat een natuurlijke persoon niet zal kunnen voortgaan met het betalen van zijn schulden of indien hij in de toestand verkeert dat hij heeft opgehouden te betalen, alsmede de nazorg.'

Velsen werkt voor schuldhulpverlening samen met Socius en PLANgroep⁶⁵. Inwoners komen vaak zelf met een ondersteuningsvraag bij de gemeente en hebben dan als eerste contact met de consultants schuldhulpverlening. Socius verzorgt het op orde brengen van de administratie, het dossier en psychosociale begeleiding bij het schuldhulpverleningstraject. PLANgroep verzorgt het schuldhulpverleningstraject (zie voor schema schuldhulpverlening bijlage 9).

Verbetering werkproces begin 2020

Ontwikkelingen op het gebied van de schuldenaanpak en de behoefte van de gemeente aan (meer) inzicht en regie op de aanpak van betalingsachterstanden en/of schulden waren in 2019 aanleiding voor het verbeteren van het werkproces schuldhulpverlening. In 2020 zijn, voortlopend op de kanteling van de werkwijze, verbeteringen doorgevoerd. De belangrijkste punten in de nieuwe werkwijze zijn;

- Eenduidige taakverdeling tussen gemeente, Socius en PLANgroep over de begeleiding van de cliënt in de verschillende fasen van het schuldhulpverlening;
- De gemeente voert casusregie;
- Inzet screeningsinstrument Mesis⁶⁶;
- Inzet nazorg.

Kosten: € 20.000,- (eenmalig) en Mesis € 5.000,- (jaarlijks)

Planning: 2020

⁶⁵ Op basis van een aanbestedingsprocedure is PLANgroep ingezet.

⁶⁶ Mesis is een screeningstool om het gedrag, motivatie, vaardigheden en leerbaarheid van de inwoner in beeld te brengen.

Aanbesteding schuldhulpverlening PLANgroep

Sinds 2014 verzorgt PLANgroep de schuldhulpverlening in Velsen. In 2020 moet dit opnieuw worden aanbesteed.

Kosten: inzet in uren

Planning: 2020

Pilot afbouw budgetbeheer voor meer financiële zelfredzaamheid

In 2018 startte de pilot 'Afbouw budgetbeheer'. Het doel van de pilot is het vergroten van de financiële zelfredzaamheid van inwoners. Na de evaluatie in 2019 is de werkwijze voortgezet.

Kosten: onderdeel van reguliere afspraken PLANgroep en Socius

Planning: 2020

115-Help-een-bedrijf

De gemeente Velsen is aangesloten bij 155-hulp een bedrijf. Het instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf (IMK) wil zelfstandigen in nood vroegtijdig signaleren en ZZP'ers en inwoners met een eigen bedrijf door verwijzen naar de juiste hulpverlening.

Kosten: € 6.050,- (jaarlijks)

Planning: Doorlopend

1.2 Wat gaan we nog meer doen, anders of beter doen?

Kantelen dienstverlening: Een onderzoek een vorm van stress sensitieve dienstverlening

De nieuwe wetenschappelijke inzichten voor een effectieve aanpak armoede en schulden verwerken we in onze dienstverlening. Een meer duurzame en mensgerichte aanpak vereist een andere manier van denken en handelen. In ons land zijn verschillende werkwijzen beproeft met een vormen van schuldhulpverlening waarbij is ingezet op het vermijden en reduceren van stress, het versterken van de executieve functies en een laagdrempelige toegang. Een systeem van waarderen (werken met beloningsprikkel) in plaats van boetes en maatregelen. Van deze ervaringen leren we.

Onderzocht wordt welke dienstverlening aansluit op de ambities en wensen van Velsen. Ook wordt bekeken of we de werkwijze integraal sociaal domein breed kunnen doorvoeren en of schuldhulpverlening in eigen beheer kan worden uitgevoerd⁶⁷. We kijken daarbij naar de inzet en resultaten van Mobility Mentoring® en stress sensitieve dienstverlening van Nadja Jungmann. Dit wordt uitgewerkt in en plan van aanpak en daarna vindt de invoering plaats.

Kosten: projectleider 0,6 fte gedurende 2 jaar (plan van aanpak en implementatie)

Planning: 2020 - 2022

Nazorg bij schuldhulpverlening

Nazorg wordt een vast onderdeel van het nieuwe proces schuldhulpverlening (2020). In het 3e jaar of aan het einde van een schuldhulpverleningstraject start de nazorg om de inwoner voor te bereiden op een financieel zelfredzame toekomst. Dit is maatwerk. Budgetcoaching is een instrument dat voor nazorg kan worden ingezet, zoals voor individuele coaching, groepsaanbod en e-learning. PLANgroep kan dit verzorgen, maar dit kan ook verzorgd worden door het voorliggend veld zoals Schuldhulpmaatje, psycho-sociale ondersteuning, cursussen in taal-, reken- en digitale vaardigheden, etc. De consulent schuldhulpverlening geeft het nazorgadvies.

Kosten: reguliere afspraken met partners

Planning: 2020

---

⁶⁷ In de sessie van 10 juni 2020 zijn vragen gesteld over de organisatie van schuldhulpverlening. Deze worden bij de activiteit betrokken.

Herfinanciering van schulden

Soms is een betalingsregeling niet mogelijk en wordt naar alternatieve mogelijkheden voor hulp gekeken. Voor jongeren met relatief kleine schulden kan het gewenst zijn om de schuldensituatie snel op te lossen. Jongeren komen vaak niet in aanmerking voor de reguliere schuldhulpverlening en daarom is een (andere) aanpak urgent. Herfinanciering, waarbij in een keer alle schulden worden opgelost, kan een maatregel zijn om in te zetten. In 2020 start een pilot voor jongeren (zie hieronder) en wordt verder onderzocht of voor andere doelgroepen herfinanciering als ondersteuning gewenst is.

Pilot New Future

Begin 2020 start de pilot New Future Velsen met 10 jongeren. In New Future koopt de gemeente de schulden van de jongeren af en maakt afspraken over begeleiding en afbetaling. Met deze aanpak verbeteren we duurzaam de financiële zelfredzaamheid van de jongeren. De gemeente Velsen werkt samen met de gemeente Haarlem en de Stichting Streetcornerwork omdat zij al ervaring hebben met de aanpak.

Kosten: € 103.500,- (2020, 2021)

Planning: 2-jarige pilot

Sociaal Leenfonds

Soms is er tijdelijk een inkomensterugval waardoor relatief kleine bedragen zoals de huur, zorgpremie niet betaald kunnen worden. Om te voorkomen dat deze achterstand omslaat naar een schuldensituatie start Fonds Urgente Noden met een 'Sociaal Leenfonds'. Het sociaal leenfonds verstrekt (kleine) leningen tegen 0% rente. Terugbetaling vindt plaats binnen 36 maanden of korter. Het Sociaal Leenfonds (SLF) startte in de gemeente Haarlem en Zoetermeer. Fonds Urgente Noden voert SLF uit en dat heeft als voordeel dat er geen nieuwe rechtspersoon nodig. Onderzocht wordt of een Sociaal Leenfonds een aanvulling is op het instrumentarium in Velsen.

Kosten: Pm

Planning 2022

Vergroten financiële zelfredzaamheid na bewindvoering

De kosten voor bewindvoering zijn de afgelopen jaren enorm gestegen. Dit is een landelijk beeld. De rechter legt bewindvoering op en de kosten hiervoor worden voor minima vergoed via de bijzondere bijstand. Vaak is de gemeente niet betrokken bij bewindvoeringszaken en vindt doorverwijzing plaats vanuit het maatschappelijk middenveld, zoals huisartsen, verslavingszorg en maatschappelijk werk. Verder is het de vraag of bewindvoerders voldoende toewerken naar financiële zelfstandigheid van een cliënt en of dat cliënten tevreden zijn over de werkwijze van de bewindvoerder.

In 2020 sluit de gemeente Velsen een convenant met bewindvoerders om de zelfredzaamheid van inwoners na bewindvoering te vergroten. Het doel is om de doorverwijzing naar bewindvoering te stroomlijnen en om de doorstroming bij bewindvoerders te bevorderen. Daarbij werken we samen met ketenpartners en bewindvoerders. In het convenant staan de samenwerkingsafspraken.

Schuldhulpverlening van de gemeente Velsen heeft in de aanpak een cruciale rol, zij vormen de 'financiële poort'. Samen met cliënten wordt gekeken naar een passend ondersteuningsaanbod.

Kosten: € 15.000,- (eenmalig)

Planning: 2020

ZZP'ers en inwoners met een eigen bedrijf

Voor zelfstandigen met een laag gezinsinkomen kan ook het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (BBZ) worden ingezet. De levensvatbaarheid van de onderneming is daarbij doorslaggevend. Onderzocht wordt of schuldhulpverlening aan ZZP'ers en inwoners met een eigen bedrijf kan worden uitbesteed aan een gespecialiseerde schuldhulpverlening.

Kosten: uren

Planning: 2023

Huizenbezitters en inwoners zonder inkomen

Inwoners met een eigen woning kunnen zich melden voor schuldhulpverlening. Met hypotheekverstrekkers wordt de samenwerking gezocht. Onderzocht wordt of kan worden aangesloten bij het project Schakel! In Schakel! zoeken de grootste hypotheekverstrekkers en de NVVK-leden de samenwerking bij klanten met betalingsproblemen. De aanpak bij inwoners zonder een inkomen is gericht op het verwerven van een inkomen. Dit gebeurt in samenwerking tussen schuldhulpverlening, re-integratieconsulenten en de sociale wijkteams.

Kosten: uren

Planning: 2023

Schuldenpardon

In de sessie van 10 juni 2020 is verzocht om het zogenoemde schuldenpardon als activiteit in het uitvoeringsprogramma op te nemen. Het schuldenpardon zou een mogelijke kostenbesparing kunnen opleveren voor de gemeente Velsen. Recent heeft de toenmalige staatssecretaris Van Ark van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hiertoe een standpunt ingenomen. *'Een schuldenpardon houdt geen rekening met de afloscapaciteit die mensen vaak wel hebben en ook niet met de schuldeisers die misschien onnodig geld mislopen en daardoor zelf financiële problemen krijgen. [...] Dat is een reëel risico voor kleine bedrijven en zzp'ers. Een generaal schuldenpardon voorkomt bovendien niet dat daarna nieuwe schulden ontstaan. Het zou zelfs kunnen worden uitgelegd als een prikkel om niet af te lossen.'*⁶⁸

De ontwikkelingen voor het schuldenpardon worden gevolgd.

1.3 Monitoring: Resultaten, effecten

De resultaten en effecten van de aanpak brengen we in beeld aan de hand van onderstaande ijkpunten.

Indicatoren:

- Aantal bereikte cliënten per maatregel;
- Aantal trajecten schuldhulpverlening (SHV), budgetbeheer, New Future
- Doorlooptijd per traject SHV, budgetbeheer, New Future
- Aantal mensen dat zich meldt bij de gemeente of andere hulpinstanties met financiële vragen en/of schulden;
- Hoogte gemiddeld schuldenbedrag.

Monitoring

- Armoedemonitor
- Divosa Benchmark;

---

⁶⁸ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20182019-2754.html>

Doel 2: Meer inwoners vroegtijdig in beeld, minder Velsenaren raken in schulden

1.4 Wat doen we nu?

Preventie en voorlichtingsactiviteiten;

- Informatiebrief jongeren;
- Startpunt Geldzaken;
- Folder schuldhulpverlening;
- Cursus 'grip op je knip' en 'Omgaan met geld' (Socius);
- Netwerkbijeenkomst (seminar oktober 2019).

Kosten: € 1.567,- (jaarlijks)

Planning: Doorlopend

Convenant voorkomen huissuitzettingen

In 2015 is tussen woningcorporaties, Socius en de gemeente afgesproken om huissuitzettingen te voorkomen. De afspraken liggen vast in een convenant (zie ook hoofdstuk 5). Er worden aanvullende afspraken gemaakt over hoe gerapporteerd wordt over de behaalde resultaten.

Kosten: € 10.000,- (jaarlijks)

Planning: Doorlopend

Vroegsignalering van betalingsachterstanden (energie, zorgpremie en gemeentelijke belastingen)

In 2015 is gestart met vroegsignalering van betalingsachterstanden. In hoofdstuk vijf vindt u een toelichting op de aanpak.

Kosten: -

Planning: Doorlopend

Formulierenbrigade

De Sociaal Raadslieden van Socius verzorgen de Formulierenbrigade. Voor een toelichting zie hiervoor hoofdstuk 5.

Kosten: subsidie Socius

Planning: Doorlopend

Financiële thuisadministratie (FAT)

Socius helpt bij de financiële administratie. Zie voor een toelichting hoofdstuk 5.

Kosten: subsidie Socius

Planning: Doorlopend

Schuldhelpmaatje

Schuldhelpmaatje is een vrijwilligersorganisatie en biedt hulp bij de financiën. Zie voor een toelichting hoofdstuk 5.

Kosten: € 3.000,- (jaarlijks subsidie)

Planning: Doorlopend

Taalhuis Velsen

Het Taalhuis Velsen is ondergebracht bij de Bibliotheek in IJmuiden en biedt diensten aan voor iedereen die de benodigde basisvaardigheden wil leren: taalvaardigheid, digitale vaardigheid en rekenvaardigheid. Het Taalhuis richt zich op iedereen met een (digitale) taalachterstand en wordt bediend vanuit de Bibliotheek en het speciaal ingerichte Taalsprekruur bij de Bibliotheek.

Vrijwilligers en deskundige medewerkers bieden ondersteuning bij het herkennen, verbeteren en verwerven van de basisvaardigheden.

Kosten: subsidie Bibliotheek

Planning: Doorlopend

1.5 Wat gaan we nog meer doen, anders of beter doen?

Doorontwikkelen vroegsignalering

Per 2021 krijgen gemeenten een wettelijke taak in vroegsignalering⁶⁹. Deze wetwijziging en de ervaring van de huidige aanpak (in Velsen) zijn aanleiding om de aanpak verder te ontwikkelen. Met vroegsignalering verwachten we meer inwoners met beginnende schulden/betalingsachterstanden in beeld te krijgen en waarmee we proberen erger te voorkomen. Daarnaast verwachten we via deze vorm van vroegsignalering inwoners eerder in beeld te krijgen, die zelf de weg naar hulp (nog) niet hebben gevonden en/of de werkende armen te bereiken.

De samenwerking met deelnemende partijen kunnen we uitbreiden, de verwerking van meldingen kan meer gestructureerd worden en de werkwijze kan verbeteren. Betalingsachterstanden voor huur en water (PWN, drinkwaterbedrijf) kunnen bijvoorbeeld aan de aanpak worden toevoegen. Hiermee vergroten we de kans op matches⁷⁰ van meldingen. Daarnaast kijken we of de criteria voor vroegsignalering voldoende effectief zijn⁷¹.

We sluiten aan op Vindplaats van Schulden van het BKR. Vindplaats van Schulden is een digitaal portal dat meldingen van betalingsachterstanden koppelt en waarbinnen terugkoppeling plaatsvindt naar de deelnemende partijen. Het gebruik van het portal levert een besparing op de inzet van schuldhelpverlening; het gaat sneller doordat men niet meer handmatig meldingen hoeft te koppelen en het geeft minder administratie last. De werkwijze verbeteren we; medewerkers worden getraind, bijvoorbeeld met 'motiverende gespreksvoering' en we verbeteren de communicatie over de aanpak naar inwoners en naar samenwerkingspartners.

Daarnaast is behoefte aan inzicht in wat vroegsignalering in euro's oplevert. Het landelijke ondersteuningsprogramma 'Schouders Eronder' heeft een draaiboek businesscase vroegsignalering gemaakt welke wij willen uitwerken.

Kosten: uren en portal Vindplaats van Schulden € 10.000,- (jaarlijks)

Planning: 2020 en volgend.

Integraal communicatieplan

Uit de armoedemonitor, de gesprekken met inwoners (huiskamergesprekken) en professionals blijkt dat de gemeentelijke regelingen en dienstverlening onvoldoende bekend zijn. Professionals en inwoners geven aan dat de communicatie kan verbeteren. Verschillende factoren spelen een rol; een grote groep inwoners is onvoldoende vaardig om hulp te vragen, soms laaggeletterd en digitaal niet vaardig. Ook speelt onbekendheid met de mogelijkheden en schaamte een rol. Kortom de communicatie vanuit de gemeente kan beter.

Ook hier geldt dat de traditionele benadering niet (meer) volstaat. In de communicatie houden we rekening met de situatie van de inwoner; de gevolgen van geldzorgen, de (chronische) stress, de mate van zelfredzaamheid, maar ook het taalniveau en het bezit van de juiste vaardigheden.

---

⁶⁹ Behandeling Tweede Kamer 6 maart 2020. Wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening (Wgs). In deze wet wordt onder meer geregeld dat een aantal schuldeisers signalen van betalingsachterstanden aan gemeenten mag doorgeven in het kader van vroegsignalering van schulden.

⁷⁰ Van een match bij meldingen bij betalingsachterstanden is sprake wanneer één of meerdere achterstanden worden gesignaleerd van bijvoorbeeld huur en/of zorg.

⁷¹ Landelijk is gangbaar om te werken met betalingsachterstanden tussen de 30 en 100 dagen. In Velsen wordt een vier maanden termijn gehanteerd.

Daarnaast zetten we communicatie in om armoeden en schulden bespreekbaar te maken; om het taboe te doorbreken. Voor dit plan maken we een integraal communicatieplan met een jaarlijks actieprogramma. Dat betekent dat we in- en externe partners en andere disciplines (Wmo, jeugd, onderwijs) hierbij betrekken. Waar mogelijk betrekken we inwoners zelf om de communicatie te verbeteren.

Het integraal communicatieplan is gericht op:

- Het wegnemen van drempels voor hulp en ondersteuning (leesbaarheid, taalgebruik e.d.);
- Het doorbreken van het taboe op armoede (ervaringsverhalen, informatie verstrekken);
- Het vergroten van het bereik van de gemeentelijke regelingen (communicatiemiddelen);
- Organiseren van netwerk- en themabijeenkomsten.

Kosten: € 2.500,- (2021 - 2024)

Planning: 2020

Wijkaanpak IJmuiden en Velsen Noord

De meeste minimahuishoudens wonen volgens het armoedeonderzoek in de gebieden Velsen-Noord en IJmuiden. Ook kinderarmoede concentreert zich in deze gebieden. De professionals in Velsen bevestigen dit beeld. Deze gebieden komen ook in de gezondheidsmonitor van de GGD als aandachtgebieden naar voren.

Wij vinden dat inwoners uit beide wijken extra aandacht verdienen en dat iedereen gelijke kansen moet krijgen om mee te doen. Met onze partners, zoals het onderwijs, woningcorporaties, GGD, sociale wijkteams, welzijnsorganisaties et cetera, verkennen we de mogelijkheden voor een integrale aanpak in deze gebieden. Ook inwoners betrekken we hierbij. Bij een integrale aanpak denken we aan een samenhangende inzet op verschillende thema's zoals gezondheid (SEGV), wonen, veiligheid, financiën (armoede, schulden, werk, perspectieven), participatie (sport, bewegen, cultuur). De aanpak richt zich op alle inwoners; volwassenen en kinderen.

Kosten: Pm

Planning: 2023 e.v.

Pilot financieel café (verkenning)

In 2019 brachten we een werkbezoek aan het financieel café in de gemeente Amstelveen en Uithoorn. In deze gemeenten is het financieel café een laagdrempelige wijkvoorziening voor inwoners met financiële vragen. Vrijwilligers, ondersteund door een professional, organiseren het financieel café. In Velsen willen we een pilot financieel café starten met als doel is inwoners te bereiken die de weg naar de reguliere hulpverlening (de gemeente, Socius e.d.) nog niet hebben gevonden.

Kosten: € 5.000,-

Planning: 2021 (pilot)

Beter in beeld door samenwerking Sociale wijkteam

De Sociale Wijkteams spelen een rol bij de aanpak van financiële vragen van inwoners. Financiële vragen komen nu nog beperkt terecht bij de teams. Ook de andere manier van denken over de aanpak van armoede en schulden, zoals stress sensitieve dienstverlening en een outreachende werkwijze, is hier van belang. We bekijken of deskundigheidsbevordering bijdraagt aan het beter in beeld krijgen (herkennen & signaleren) van financiële vragen en knelpunten en ondersteuning bij doorverwijzing. Het Nibud biedt bijvoorbeeld een eendaagse training aan 'Het signaleren van schulden en begeleiden van cliënten' voor professionals verbonden aan een wijkteam.

Daarnaast bekijken we welke rol wijkteams kunnen spelen bij nazorg.

Kosten: -

Planning: Doorlopend

Inzet ervaringsdeskundigen om het taboe te doorbreken

Om het taboe op armoede en schulden te doorbreken gaan we werken met ervaringsdeskundigen. Ervaringsdeskundigen spreken de taal van de doelgroep. Zij kunnen inwoners motiveren en enthousiasmeren in het bespreekbaar maken van financiële knelpunten en de aanpak ervan. Daarnaast krijgen ervaringsdeskundigen een rol in het verbeteren van de dienstverlening.

Kosten: € 5.000,-

Planning: 2022

Inzet sleutelfiguren om eenvoudig informatie uit te wisselen

Inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond vormen een derde deel van het totaal aan minimahuishoudens in Velsen. Inzet van een sleutelfiguur met dezelfde culturele achtergrond en/of herkomst kan de drempel om hulp te zoeken verlagen⁷². Deze sleutelfiguren spreken dezelfde taal en kennen de culturele achtergrond van deze inwoners. Informatie kan op deze wijze effectief worden overgebracht. De inzet van sleutelfiguren beperkt zich niet alleen tot inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond.

Kosten: € 5.000,-

Planning: 2022

Naar inwoners toe (experiment met een outreachende aanpak)

De stap naar de gemeente en/of hulpverlening is voor veel (kwetsbare) inwoners groot. Mensen zijn onvoldoende vaardig om zelf hulp te zoeken, hebben een beperkte taalbeheersing, zijn niet digitaal vaardig, maar ook schaamte en de mate van stress spelen een rol. Dit komt naar voren bij de gesprekken met inwoners, uit onderzoek en blijkt ook uit het relatief lage gebruik van gemeentelijke (minima) regelingen. Het gevolg is dat hulpvragen (te) laat bij de gemeente terecht komen. De traditionele dienstverlening, waarbij inwoners naar de gemeente toe moeten komen en een afspraak moeten maken, moet anders.

Onderzocht wordt of we een experiment kunnen starten waarin onze dienstverlening laagdrempelig, aan huis en/of op locatie geboden wordt. Een spreekuur in de wijk, eventueel gecombineerd met andere diensten. De basisgedachte is om naar inwoners toe te gaan en met een proactieve houding en dienstverlening.

Kosten: Pm

Planning: 2022

Aandacht voor doelgroepen bij financiële ondersteuning

Financiële zaken zijn voor verschillende doelgroepen moeilijk. Omdat er sprake kan zijn van een beperking, verslaving, psychische problemen en laaggeletterd. Bij hulp en ondersteuning aan deze inwoners zijn financiën vaak onderbelicht. We zetten in op:

- Deskundigheidsbevordering;
- Verbeteren van communicatie;
- Samenwerking /taalakkoord;
- Inzet ervaringsdeskundigen (zie hiervoor);
- Samenwerking verbeteren met onder meer werkgevers en IJmond werkt.

Kosten: -

Planning: Doorlopend

Gratis bellen voor cliënten⁷³

Inwoners met een laag inkomen en/of cliënten schuldhulpverlening maken vaak gebruik van prepaid bellen. Zij hebben vaak geen telefoonabonnement omdat dit te duur is of omdat ze geen abonnement (meer) kunnen afsluiten. Een bel-app als oplossing via BuenO telefonie kan hierin voorzien. Via deze toepassing kunnen cliënten gratis bellen naar hun zorgverleners, dienstverleners, zoals de huisarts, de bewindvoerder en de uitkeringsdienst⁷⁴. Deze nummers worden vooraf allemaal gecontroleerd en komen op een goedgekeurde lijst met nummers. De gemeente neemt de belkosten voor haar rekening en zorgt ervoor dat inwoners/cliënten toch mobiel bereikbaar blijven voor de hulp- en dienstverlening. Dit draagt bij het reduceren van stress en het halen van doelen voor zelfredzaamheid.

Kosten: Pm

Planning: 2023

1.6 Monitoring: Resultaten, effecten

De resultaten en effecten van de aanpak brengen we in beeld aan de hand van onderstaande ijkpunten.

- Aantal nieuwe cliënten schuldhulpverlening;
- Aantal trajecten schuldhulpverlening;
- Aantal succesvolle trajecten vroegsignalering⁷⁵;
- Hoogte van het gemiddelde schuldbedrag;
- Aantal mensen dat zich meldt bij de gemeente of andere hulpinstantie met financiële vragen en of schulden;
- Aantal huisuitzettingen, afsluitingen energie, zorg, water;
- Aantal en soort hulpvragen (bij Socius, schuldhulpmaatje, vroegsignalering, taalhuis);
- Aantal reacties op persberichten, social media.

Monitoring

- Armoedemonitor
- Benchmark armoede en schulden

Doel 3: De inwoners van Velsen financieel weerbaar door ondersteuning op maat

1.7 Wat doen we nu?

Overzicht van de huidige minimaregelingen

Regelingen	%	Bedrag*
Kwijtscheldingen		
Afvalstoffenheffing, rioolheffing, onroerend zaakbelasting (eigenaarsdeel), hondenbelasting (alleen eerste hond).	100 %	Jaarlijks vastgesteld
Individuele inkomensvoetstuk		
Extra inkomensondersteuning voor langdurige minima zonder zicht op inkomensverbetering. Bedoeld voor inwoners vanaf 21 jaar tot de pensioengerechtigde leeftijd.	100 %	Alleenstaande € 420 Alleenstaande ouder (2 kind) € 516 Paar en paar zonder/met kind € 576

⁷³ BuenO Telecom kan een eenvoudige bel-app implementeren. Deze toepassing is ontwikkeld voor de gemeenten Groningen en Drachten en wordt verder uitgerold. De investeringskosten voor de gemeente zijn relatief laag. De bel-app is in eerste instantie voor gemeenten ontwikkeld, maar kan ook voor vrijwilligersorganisaties worden ingezet.

⁷⁴ Privé nummers van familie en vrienden vallen hier niet onder.

⁷⁵ Er is contact geweest, plan van aanpak, afloop interventie.

Individuele studietoelage	110 %	
De toeslag is bedoeld voor inwoners met een arbeidsbeperking die niet in staat zijn tot het verdienen van het wettelijk minimumloon.		Alleenstaande € 2.699 per jaar; Alleenstaande ouder € 2.898 per jaar;
Bijzondere bijstand/minimaregelingen		
Indirecte schoolkosten basisonderwijs	110 %	€ 50,-
Indirecte schoolkosten voortgezet onderwijs	110 %	€ 270,-
Deelname sociaal culturele activiteiten (alle inwoners)	110 %	€ 75,-
Deelname sport en cultuur 4-18 jaar	110 %	€ 200,-
Seizoenkaart speeltuin	110 %	In natura (€22,- / €30,-)
Fiets kinderen 6 tot 18 jaar	110 %	80 % Nibudnorm: 6-8 jaar, €136,- 8-12 jaar, € 248,- 12-18 jaar, € 336,-
Fiets volwassenen		€ 210,-
Computer/laptop/tablet MBO/VO	110 %	€ 350,-
10-Badenkaart	110 %	In natura
Collectieve zorgverzekering		
De gemeente biedt minima een collectieve zorgverzekering aan via Univé. Voor vergoeding medische kosten bijzondere bijstand is het uitgangspunt het pakket van de collectieve zorgverzekering. - Basis + aanvullend - Basis + aanvullend - Basis + aanvullend + eigen risico	130 %	Korting €18,60, premie € 121,80 Korting € 23,60, premie € 140,80 Korting € 43,60, premie € 150,20

Tabel 21 Overzicht minimaregelingen

*beleidsregels bijzondere bijstand 2019
Kosten: minimabeleid

Re-integratie

IJmond Werkt! verzorgt de re-integratie van inwoners met een korte tot redelijke afstand tot de arbeidsmarkt. Hiervoor biedt IJmond Werkt! trajecten aan die leiden naar werk en zet het Werkgeversservicepunt (WSP) in als ondersteuning voor werkgevers. Voor inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt voert de gemeente activeringstrajecten uit. We motiveren inwoners om in beweging te komen en samen verkennen we ontwikkelingskansen. In de praktijk leidt dit tot deelname aan een opleiding, vrijwilligerswerk en soms tot een betaalde baan. Voor jongeren zetten we in op een doorgaande lijn van school naar werk.

Kosten: begroting Participatiewet
Planning: Doorlopend

1.8 Wat gaan we nog meer doen, anders of beter doen?

Optimaliseren pakket inkomensondersteuning door het uitwerken van de volgende voorstellen ([een meer uitgebreide toelichting op onderstaande staat in bijlage 6](#)):

Uit de inkomenseffectrapportage blijkt dat het pakket voor inkomensondersteuning kan verbeteren. Vooral paren met kinderen gaan er bij inkomensstijging niet op vooruit en hun budget voor vrije bestedingen is beperkt. Mede hierom worden de volgende maatregelen voorgesteld:

- Het verhogen van de vergoeding voor de Sociaal culturele activiteiten (SCA) volwassenen van € 75,- naar € 150,-. Voor jongeren blijft de vergoeding € 75,-.
- Het verhogen van de inkomensgrens voor de kind-regelingen van 110 procent naar 120 procent;
- Aansluiten bij het Jeugdfonds Sport en Cultuur Noord-Holland (JFSC). Voor sport met € 250,- en voor cultuur met € 350,-. Daarnaast wordt de huidige vangnetregeling voor zwemlessen geïntegreerd bij het JFSC. Hiervoor wordt een bedrag beschikbaar gesteld van tenminste € 600 voor het behalen van een A+B diploma.

Verder te ondernemen acties:

- Minima en huisdieren. Een huisdier is meer dan alleen een dier. Het heeft een sociale component (bijv. tegen eenzaamheid of om in beweging te komen). Het dier maakt vaak al jaren deel uit van het huishouden. Een voorstel om het dier weg te doen vanwege de kosten levert doorgaans meer stress op en zet de persoon/huishouden eerder op achterstand dan dat men vooruit wordt geholpen;
  - o Onderzoeken van de mogelijkheden voor kwijtschelding hondenbelasting voor alle honden van minima;
  - o Verkennen van de mogelijkheden om al dan niet in samenwerking met partners een minimaregeling voor huisdieren van minima in te stellen. Bijvoorbeeld een samenwerking met dierenartsen.
- De kostendelersnorm houdt (te) weinig rekening met de individuele omstandigheden van de inwoner. We willen de kostendelersnorm rechtvaardig toepassen en de individuele omstandigheden meewegen bij de verstrekking van bijzondere bijstand en minimaregelingen; maatwerk. De Participatiewet biedt hiervoor ruimte en dit werken we uit in een werkinstructie c.q. richtlijn;
- Onderzoeken of de inkomensgrens voor de individuele inkomens toeslag van 100 procent naar 110 procent verhoogd kan worden.
- Onderzoek bijverdienste naaste een uitkering⁷⁶.

Kosten: zie berekening bijlage 6

Planning: aanpassen verordening/beleid 2022, uitvoering 2023

Verbeteren dienstverlening door ont-bureaucratisering, vereenvoudigen aanvraagprocedures en formulieren.

Onze dienstverlening en de procedures zijn toegankelijk voor alle inwoners. We werken aan een integrale dienstverlening waarbij we er mee rekening houden dat niet iedereen beschikt over (voldoende) digitale vaardigheden. Ook wordt rekening gehouden met laaggeletterden, de mate van zelfredzaamheid en stress. Deze actie heeft relatie met de kantelingen de werkwijze schuldhulpverlening. Idealiter loopt dit in elkaar over voor de verschillende domeinen bij de gemeente Velsen; Pw, Wmo, jeugd etc.

We zetten in op:

- Het verbeteren en vereenvoudigen van aanvragen en procedures. Dit is in 2020 gestart;
- Deskundigheidsbevordering (herkennen signalen van stress, laaggeletterdheid e.d.);
- Het denken vanuit de cliënt; wat heeft de cliënt nodig om vooruit te komen? Bijvoorbeeld een 'Klantreis', training en coaching.

Kosten: Pm

Planning: Nader uit te werken

Vereenvoudiging aanvragen door de introductie van een minima- stadspas

De aanvraagprocedure voor (minima)regelingen kan beter; eenvoudiger, laagdrempeliger, meer integraal. Onderzocht wordt of een minima- of stadspas onze dienstverlening kan verbeteren en het bereik kan vergroten.

De introductie van een vorm van een minima- c.q. stadspas is een langgekoesterde wens van de gemeenteraad. Ook de Cultuurvisie 2020-2024 stelt een vorm van stadspas voor.

⁷⁶ Deze onderzoeksvraag is opgenomen in vervolg op de sessie van 10 juni 2020.

Een pas vereenvoudigt het aanvragen en verstrekken van minima-regelingen. Eens per jaar wordt beoordeeld of iemand in aanmerking komt voor een pas. Dit kan integraal worden toegekend. De inwoner bepaalt vervolgens zelf of hij/zij gebruik maakt van het toegekende budget. Het budget is gekoppeld aan de specifieke activiteit (sport, schoolkosten, cultuur ed.). Het budget wordt zo ook besteed aan het doel waarvoor het bedoeld is. Naast een verbetering in de klantgerichtheid levert de pas een besparing op voor de gemeente doordat minder uren consulenten nodig zijn voor de (administratieve) behandeling van aanvragen. Deze winst in tijd kan bijvoorbeeld worden ingezet in het beheer van de relatie met de cliënt (als onderdeel van de kanteling van de werkwijze).

In het voorjaar van 2020 heeft een quick scan plaatsgevonden naar de mogelijkheden voor een gecombineerde (cultuur, minima-regelingen en dergelijke) pas⁷⁷. Ook bij in de huiskamergesprekken is een voorkeur uitgesproken vóór een pas⁷⁸. Voor de introductie van een variant 'pas' moeten we een aanbestedingsprocedure volgen. Dit gebeurt in samenspraak met het onderdeel cultuur (cultuurvisie). Bij aanbesteding werken we uit hoe we de pas (gefaseerd) invoeren⁷⁹.

Kosten: Pm

Planning: 2021

Terugvordering en verhaal

Velsen voert beleid op terugvordering, verhaal en incasso. We bekijken of deze activiteiten meer op de individuele situatie kunnen worden afgestemd en of dit in beleid of een gedragslijn kan worden vastgelegd. Het uitgangspunt moet zijn dat de situatie van de inwoner niet mag verslechteren. Een boete opleggen aan iemand met schulden is niet constructief; hij of zij had immers al onvoldoende geld. Of het opleggen van een maatregel waarbij een bepaalde periode de uitkering wordt stopgezet, waardoor de inwoner financieel in de knel komt bij de betaling van de vaste lasten, niet meer naar zijn werk kan etc.

Kosten: -

Planning: 2022

Bronheffing bespreken met zorgverzekeraar

We onderzoeken of we inwoners uit de bronheffing kunnen halen. Dit bespreken we met de aanbieder van onze collectieve zorgverzekering (zie bijlage 7).

Kosten: -

Planning: 2022

Aanpak armoede in relatie met gezondheid

Leerkring

Armoede en gezondheid zijn nauw met elkaar verbonden, dat blijkt ook uit de gezondheidsmonitor voor Velsen. Het stimuleringsprogramma Gezond in... wordt uitgevoerd door Pharos en Platform 31⁸⁰. Speciaal voor Gids-gemeenten, wat Velsen is, starten leerkringen voor een lokale aanpak. In de leerkring staan de financiën, stress en gezondheid centraal. Samen met GGD Kennemerland sluit Velsen aan bij de leerkring armoede en gezondheid van het stimuleringsprogramma en bekijken we de mogelijkheden voor een aanpak.

Gezondheid & bewegen

Er zijn gezondheidseffecten als gevolg van bewegen. Bij 'Velsen in Beweging' sporten inwoners op fysio-niveau en doen ervaring op met de inzet van bewegen ter bevordering van de gezondheid. In Velsen onderzoeken we of we bewegen kunnen inzetten om vitaal te worden en om een financieel fit leven te stimuleren.

Kosten: € 5.000

Planning: 2021, 2022

---

⁷⁷ Voor een (stads)pas kunnen verschillende combinaties gemaakt worden; louter minimapas, gecombineerd met cultuur, mantelzorgers, vrijwilligers, kortingen etc. en eventueel voor iedereen aan te schaffen tegen betaling. Geadviseerd wordt om klein te beginnen en de opties gefaseerd uit te bouwen.

⁷⁸ Huiskamergesprekken hebben in januari 2020 plaatsgevonden. Lees ook paragraaf 4.4

⁷⁹ Het heeft de voorkeur om 'klein' te beginnen met een minimapas en deze de opvolgende jaren uit te breiden naar een stadspas met kortingsregelingen e.d. Zodoende zijn de kosten en werkzaamheden te overzien en is de kans op succes groter.

⁸⁰ Gezond in... is het stimuleringsprogramma dat GIDS-gemeenten helpt bij het versterken van hun lokale aanpak van gezondheidsachterstanden. Het gaat daarbij niet om blauwdrukken maar om het aansluiten bij wat gemeenten al doen. Het programma biedt de gemeenten vier jaar lang advies op maat en ondersteuning.

Inzetten energiecoach

Een energiecoach wordt ingezet om de energielasten te verlagen en energie-armoede tegen te gaan. De energiecoach is een vrijwilliger die getraind is op het onderwerp energiebesparing in huis (advisering is gericht op het gedrag en apparatuur). Daarnaast wordt de energiecoach getraind in gespreksvaardigheden om laagdrempelig buurtbewoners te kunnen adviseren. De energiecoach legt daarvoor huisbezoeken af.

IWOON faciliteert en begeleidt de energiecoaches voor het geven van bespaaradvies en het verstrekken van bespaarproducten op maat. Iedereen kan meedoen. Een toelichting treft u aan in bijlage 10.

Kosten; subsidie

Planning: Is gestart.

1.9 Monitoring: Resultaten, effecten

De resultaten en effecten van de aanpak brengen we in beeld aan de hand van onderstaande ijkpunten.

- Aantal uitkeringen;
- Aantal re-integratietrajecten IJmond! En met welk resultaat;
- Gebruik en bereik minima-regelingen;
- Aantal minimagezinnen waarmee contact is;
- Aantal uitgegeven boetes en straffkortingen;
- Aantal mensen dat terugvalt in de schulden;
- Bereik en gebruik (stads)pas (t.z.t.).

Monitoring

- Armoedemonitor
- Benchmark armoede en schulden
- Benchmark werk & inkomen

Doel 4: Alle kinderen gelijke kansen

1.10 Wat doen we nu?

- Plan van aanpak kinderarmoede (2018), zie bijlage 5;
- Financiële ondersteuning via kind-regelingen (zie hiervoor tabel 9);
- Informatiebrief jongeren vanaf 18 jaar;
- Week van het geld;
- Educatie op scholen door:
  - Playback training over omgaan met geld (theater) wordt aangeboden⁸¹;
  - Financiële educatie op basisscholen van MoneyWays wordt aan basisscholen en voortgezet onderwijs aangeboden⁸².

Kosten: € 72.600

Planning: Is gestart/doorlopend.

---

⁸¹ Niet alle scholen maken hiervan gebruik.

⁸² Niet alle scholen maken hiervan gebruik.

1.11 Wat gaan we nog meer doen, anders of beter doen?

Pilot kinderarmoede

Naast de ondersteuning via kind-regelingen werken we een aanpak uit om het systeem van kinderarmoede te doorbreken. Hiervoor willen we de samenwerken werken met de hogeschool van Amsterdam of Utrecht. De wens is om via een pilot hieraan invulling te geven. De kaders zijn;

- Kinderen staan centraal in de aanpak;
- Via het kind de gezinssituatie (duurzaam) verbeteren;
- Vergroten ontwikkelkansen van alle kinderen/jongeren in het gezin;
- Bevorderen gezondheid kind en gezin;
- Doorbreken overerving.

Pilots; hoe pakken we het aan?

In overleg met samenwerkingspartners en inwoners wordt een pilot uitgewerkt met bovenstaande kaders. In voorbereiding op de armoedevisie is met basisschool De Zefier een aantal opties besproken voor een pilot met laagdrempelige toegang via de basisschool. Dit is ook een concept dat we verder willen uitwerken met De Zefier.

Kosten: € 10.000 (plan van aanpak/onderzoek)

Planning: start uitwerking 2021

Optimaliseren kind-regelingen

- Aansluiten bij Jeugdfonds Sport en Cultuur Noord Holland (ook hiervoor);
- Verhogen na de inkomensgrens voor kind-regelingen van 110 procent Wsm naar 120 procent Wsm(zie ook hiervoor);
- Uit het Sportakkoord volgt dat er een beweegaanbod moet zijn voor kinderen van 0 tot 4 jaar. Met onder meer kinderopvangorganisaties en GGD wordt onderzocht of en welke ondersteuningsbehoeften er zijn voor de leeftijdscategorie 0 – 4 jaar. Voor de aansluiting Jeugdfonds Sport en Cultuur wordt de uitgegaan van de brede doelgroep 0 – 18 jaar;
- Doen wat nodig is voor kinderen in armoede (pilot);
In 2020 start de pilot 'Doen wat nodig is voor kinderen in armoede'. In deze pilot krijgt het Sociale Wijkteam een budget voor kinderen in armoede. Met het budget kan de hulpverlener snel - en met minimale verantwoording – een relatief kleine problemen oplossen. Het budget wordt ingezet als er geen voorliggende voorziening is. Het geld wordt in natura uitgekeerd. Het budget kan bijvoorbeeld gebruikt worden voor een winterjas, schoenen of schoolspullen. Het Sociale Wijkteam bepaalt gezamenlijk of iemand in aanmerking komt voor een bijdrage en het maximum bedrag per aanvraag is € 250,-.

Kosten: Zie berekeningen bijlage.

Planning: 2022 uitwerken beleid, 2023 uitvoering.

Preventie via educatie op scholen

Met scholen spreken we over het tegengaan van armoede in de klas en financiële educatie. Deze gesprekken verlopen via de contacten met individuele scholen maar ook via de Lokale Educatieve Agenda (LEA) en het directeurenoverleg. Niet alle scholen in de gemeente Velsen maken gebruik van het aanbod voor educatie via MoneyWays of Playback. We bekijken wat hiervoor de redenen zijn en of we scholen kunnen inspireren om deze (of een andere vorm) educatie aan te bieden.

Kosten: Pm

Planning: 2023

1.12 Monitoring: Resultaten, effecten

De resultaten en effecten van de aanpak brengen we in beeld aan de hand van onderstaande ijkpunten.

- Aantal kinderen (in armoede) dat bereikt wordt in pilot(s);
- Aantal scholen waar financiële educatie wordt verzorgd en het bereik van het aantal kinderen/jongeren
- Gebruik en bereik kind-regelingen.

Monitor

- Armoedemonitor

Doel 5: Versterken samenwerking voor effectieve armoedebestrijding

1.13 Wat doen we nu?

De gemeente Velsen werkt samen met:

- Stichting Fonds Urgente Noden;
- Socius (FAT, Sociaal raadslieden, formulierenbrigade);
- Schuldhulpmaatje;
- En andere maatschappelijke- en welzijnsorganisaties.

Kosten: subsidierelaties ed.

Planning: Doorlopend

1.14 Wat gaan we nog meer doen, anders of beter doen?

Regisseur voor de aanpak van armoede

Duurzaam bestrijden van armoede in Velsen is een gezamenlijke opgave. Het lukt alleen door samenwerking met diverse betrokken partijen; maatschappelijke partners, inwoners, werkgevers etc. Er is momenteel geen gestructureerd overleg waar partijen bij elkaar komen om over armoede en schulden te spreken. Tijdens het seminar in oktober 2019 bleek daaraan wel behoefte te zijn. Ook binnen de gemeentelijke organisatie is het van belang om het thema armoede en schulden de komende jaren (integraal) hoog op de agenda te houden en om de voorgenomen kanteling te ondersteunen.

Om de samenwerking verder vorm te geven wordt een armoederegisseur ingezet. Deze zal het proces van samenwerking aanjagen en verdiepen en ervoor zorgen dat armoede integraal onderdeel (blijft) uitmaken van beleid. De armoederegisseur is een aanjager, een verbinder, houdt het onderwerp op de agenda en stimuleert de oprichting van een alliantie om armoede tegen te gaan. Daarnaast onderzoekt de armoederegisseur de mogelijkheden van een lokale monitor of meetinstrument om de resultaten en effecten van de aanpak te meten.

Kosten: € 50.000, (0,6 fte voor 2 jaar)

Planning: 2021, 2022

Alliantie oprichten tegen armoede in Velsen

Samen met zoveel mogelijk betrokken partners gaat de gemeente Velsen samenwerken om armoede uit te bannen. We denken aan financiële instellingen, werkgevers, woningcorporaties, sportverenigingen, culturele instellingen, welzijns- en vrijwilligersorganisaties en inwoners. De gemeente stimuleert de oprichting een alliantie, die is gericht op het uitbannen van armoede in de gemeente Velsen. Idealiter wordt deze 'alliantie' uitgevoerd door een gezamenlijke organisatie van deelnemende partijen. De regisseur armoede heeft in dit proces een initiërende en aanjagende rol.

Kosten: -

Planning: start 2020

Daarnaast gaan we de samenwerking met verschillende partners intensiveren, dit zijn onder meer:

Samenwerking met werkgevers

Uit onderzoek blijkt dat een werknemer met schulden een bedrijf gemiddeld € 13.000 kost. Hierbij valt te denken aan een verminderde productiviteit, verzuim, administratiekosten in verband met beslagleggingen etc. We willen met werkgevers bespreken hoe we onze inwoners duurzaam kunnen laten uitstromen naar een betaalde baan door het bieden van perspectief en bij hen het thema laaggeletterdheid agenderen (voor zover dat nodig is).

Versterken van de samenwerking met het voorveld, jeugd en scholen

Als je eenmaal bewust bent van de signalen van armoede, dan kan je daarop actie ondernemen. Uit onderzoek blijkt dat het onderwerp armoede voor leerkrachten op school lastig is⁸³. Zij hebben moeite met signalering en zijn mede hierdoor onvoldoende in staat om hierop te anticiperen. Tegelijkertijd is de school, het kinderdagverblijf een goede plek om in gesprek te komen over de financiële situatie van het gezin. We willen daarom de samenwerking met de hele lijn waarlangs kinderen opgroeien verder intensiveren. We betrekken consultatiebureaus, peuterspeelzalen en scholen in de aanpak.

Samenwerking huisartsen

In december 2019 is op initiatief van Huisartsenpraktijk Reiding een themabijeenkomst voor huisartsen georganiseerd over armoedebeleid, Wmo en bijzondere bijstand⁸⁴. Bij deze bijeenkomst is de wederzijdse behoefte aan een verdergaande samenwerking, voor in het bijzonder deze onderwerpen, uitgesproken.

Kosten: -

Planning: start 2020

Aansluiten bij de Alliantie Kinderarmoede⁸⁵

Velsen sluit aan bij de Alliantie Kinderarmoede. De Alliantie Kinderarmoede is een samenwerking tussen Missing Chapter Foundation, Alles is Gezondheid en het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ). De alliantie wil kinderarmoede uitbannen en brengt organisaties bij elkaar om samen nieuwe, creatieve en slimme oplossingen te bedenken voor de aanpak van kinderarmoede. Zie voor de belofte en de missie bijlage 8.

Iedere organisatie die deelneemt, maakt impactvolle stappen om de effecten van kinderarmoede terug te brengen naar nul. Door aansluiting bij de Alliantie Kinderarmoede zet de gemeente Velsen zich hiervoor in:

- Wij signaleren armoede, maken dit bespreekbaar en weten welke andere organisaties betrokken kunnen worden bij de oplossing ervan;
- Wij doen wat in onze mogelijkheid ligt om de (gezondheids-)gevolgen van armoede binnen (aanstaande) gezinnen op te lossen;
- Wij werken actief samen en laten zien wat werkt.

Kosten: -

Planning: 2021

---

⁸³ Armoede in de klas (2018), onderzoek dat is uitgevoerd in opdracht van het Jeugd Educatiefonds, Stichting Kinderpostzegels en ABN AMRO.

⁸⁴ Bij deze bijeenkomsten waren huisartsen van verschillende praktijken betrokken.

⁸⁵ Motie 31 van 2019 Alliantie Kinderarmoede bij de behandeling van de Perspectiefnota 2020 – 2023, 4 juli 2019.

1.15 Monitoring: Resultaten, effecten

De resultaten en effecten van de aanpak brengen we in beeld aan de hand van onderstaande ijkpunten.

- Aantal samenwerkingspartners;
- Integraliteit (hoeveel verschillende partners uit verschillende velden/sectoren);

Voorstel voor enquêtes;

- Enquêtes voor beoordeling van de kwaliteit van de samenwerking;
- Enquête draagvlak onder samenwerkingspartners voor minimabeleid.

Algemene maatregelen

	Kosten	Planning
1-meting armoedemonitor (Kwiz)	€ 10.000	2023
Benchmark armoede en schuldhulpverlening (Divosa)	€ 3.500	Jaarlijks
Benchmark werk en inkomen (Divosa)	Participatiewet	jaarlijks
Rapportages (subsidie)relaties		Jaarlijks
Onderzoeken mogelijkheden voor (nieuwe) armoede- en schuldenmonitor Velsen.	Pm	2020 e.v.
Uitwerken kwalitatief onderzoek. O.a. met klant-tevredenheid, mate financiële zelfredzaamheid en enquêtes (voor schuldhulpverlening). In de opdracht met samenwerkingspartners kan klanttevredenheidsonderzoek worden opgenomen.	Pm	2020 e.v.
Tussentijdse evaluatie		2022
Eindevaluatie (eventueel uitbesteden)	Pm	2024

Terugblik seminar: Anders kijken naar armoede

In Velsen leven ruim 5000 mensen rond het minimum inkomen, waaronder bijna 1200 kinderen. Ruim 100 professionals uit Velsen en omgeving waren donderdag 17 oktober in het gemeentehuis om te praten over armoede in Velsen. En vóóral om hier op een andere manier naar te kijken dan tot nu toe.

“We worden gedreven door hebzucht, angst en kuddegedrag. Daar wil ik meer van weten.”

**Presentatie Nadja Jungmann
& Boek Victor Lamme**

Werking van het brein

Mensen die weinig geld te besteden hebben reageren vaak anders dan dat je eigenlijk zou verwachten. Door stress zijn ze vaak minder goed in staat zijn om beslissingen te nemen die goed zijn voor de langere termijn. Dit werd onderbouwd door lezingen over de werking van het brein door hoogleraar psychologie Victor Lamme. Gevolgd door een videolezing door Nadja Jungmann, lector schulden en incasso.

Armoede in beeld

Karin Woltering gaf een toelichting op een onderzoek dat in opdracht van de gemeente Velsen is gedaan naar armoede in Velsen. Dit onderzoek is uitgevoerd door onderzoeksbureau KWIZ.

Resultaten onderzoek

“Schriftelijke communicatie moet verbeterd worden zoals brieven, folders en websites. Laaggeletterden bereiken we totaal niet op de huidige manier.”

Taal en armoede

Elske van Schaardenburgh van de 'Stichting Lezen en Schrijven' sprak over de relatie tussen armoede en het niet of slecht kunnen lezen. Brieven en rekeningen zijn vaak te ingewikkeld. Mensen begrijpen de teksten niet waardoor schulden kunnen ontstaan of oplopen. Er wordt geen hulp gezocht omdat men nergens leest dat er hulp voor hen is.

Josée Blanken, coördinator Taalhuis en manager van de Bibliotheek Velsen, gaf informatie over hoe de bibliotheek het lezen van mensen verbetert. Maar ook hoe het taboe hierover doorbroken kan worden.

Presentatie taal & armoede

Reacties van aanwezigen

Via Mentimeter konden de deelnemers aan dit seminar aangeven wat zij belangrijk vonden. Via deze link kunt u de uitslagen teruglezen.

Reactie deelnemers

In gesprek

De deelnemers aan het seminar waren afkomstig van onder andere basisscholen, GGD, woningcorporaties, Voedselbank, Schuldhulpmaatje, hulpverleners, bewindvoerderskantoren, politie, Rabobank en medewerkers en raadsleden van de gemeente Velsen. Ze deelden verhalen uit de praktijk en bespraken wat er nodig is om armoede in Velsen aan te pakken.

“Met deze kennis en informatie hebben we goud in handen om armoede op een andere manier aan te pakken.”

Wat kan morgen al anders?

Het seminar en het gesprek gaf reden om elkaar meer actief op te zoeken en samen te werken. Op zoek te gaan naar die plaatsen die nu nog niet goed in beeld zijn zoals scholen, sportverenigingen ed. Er is een andere benadering nodig. Meer persoonlijk. Niet zelfredzaamheid centraal stellen, maar met de klant bespreken wat haalbaar is. Kleine stapjes zetten en belonen. Hiervoor is het nodig om vertrouwen op te bouwen. Dit kost tijd.

Belangrijke stap in goede richting

Wethouder Marianne Steijn was blij met de opbrengst van de middag. “Met deze kennis en informatie hebben we goud in handen om armoede op een andere manier aan te pakken. Een uitdaging welke ik nooit alleen kan oplossen, maar waarbij samenwerking noodzakelijk is. De opbrengst van deze middag is een belangrijke stap in de goede richting.”

Bijlage 3 Relatie tussen armoede en gezondheid

De relatie tussen armoede en gezondheid (RIVM)

De situatie van mensen die in armoede leven wijkt in veel opzichten af van mensen die welvarender zijn. Volwassenen, die leven met geldzorgen, schulden of armoede, hebben vaak te maken met chronische stress, ongezonde leefstijl, chronische ziekte als diabetes mellitus type 2 en hart- en vaatziekten, maar ook psychosociale problemen of opvoedproblematiek kan een gevolg zijn.

Vier factoren spelen een rol in de negatieve relatie tussen armoede en gezondheid (1, 2):

- 1) Meer financiële middelen betekent vaak meer materiële mogelijkheden (bijvoorbeeld gezonde voeding of gezondheid bevorderende of –beschermende producten) en betere leefomstandigheden.
- 2) Psychosociale mechanismen: langdurige financiële zorgen en gebrek aan perspectief leiden tot chronische stress wat de gezondheid negatief kan beïnvloeden. Chronische ziektes hebben invloed op de lichamelijke conditie waardoor kwetsbaarheid voor andere ziektes kan ontstaan. Daarnaast heeft chronische stress invloed op de mentale conditie. Mensen die te maken hebben met chronische stress hebben meer moeite met het onderscheiden van hoofd- en bijzaken, zijn gevoelig voor korte termijn belangen en directe beloning, staan minder open voor advies en hulp en zijn minder goed in staat om positieve intenties om te zetten in actie. Hierdoor is het moeilijker om bijvoorbeeld een ongezonde leefstijl aan te passen.
- 3) Gedragsfactoren: mensen die in armoede leven, hebben vaak een minder gezonde levensstijl en zijn daardoor ongezonder. Mensen met een laag inkomen roken meer, hebben vaker overgewicht, voldoen minder vaak aan de beweegrichtlijn en zijn zwaardere drinkers ten opzichte van mensen met een inkomen boven de lage-inkomensgrens. Daarnaast lopen jongeren met een lage opleidingsachtergrond, schooluitval en een beperkt toekomstperspectief een hoger risico op een onbedoelde zwangerschap of jong ouderschap.
- 4) Een slechte gezondheid kan van invloed zijn op het doorlopen van onderwijs en daarmee de kansen op werk beïnvloeden. Dat is weer van invloed op de gezondheid. Mensen die te maken hebben met chronische ziekten of arbeidsongeschiktheid, hebben over het algemeen een lager inkomen en hogere zorgkosten. Dit vergroot het risico op financiële problemen.

Door de verbanden over en weer ligt het risico van een negatieve spiraal op de loer. Een negatieve spiraal die moeilijk doorbroken kan worden, juist doordat er op meerdere levensdomeinen problemen zijn. Denk bijvoorbeeld aan het verliezen van een baan of een scheiding. De financiële zorgen die daarbij kunnen ontstaan kunnen leiden tot allerlei andere problemen zoals psychosociale problemen of ziekte.

Bron:

<https://www.loketgezondleven.nl/gezonde-gemeente/themadossiers/armoede-schulden-en-gezondheid/relatie-armoede-en-gezondheid>

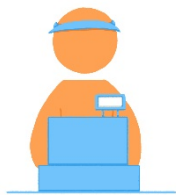
Bijlage 4 Voorbeeld Casus paar met kinderen

Voorbeeld Casus paar met kinderen bij tabel 6

Lenie en Otto hebben twee kinderen en krijgen een bijstandsuitkering, wat neerkomt op een netto-inkomen van € 1.465 per maand (dit is inclusief vakantietoeslag). Zij hebben maandelijks recht op € 869 aan toeslagen van het Rijk. Dit bestaat uit de huurtoeslag, zorgtoeslag, combinatiekorting en kinderbijslag. Tot slot kunnen Lenie en Otto rekenen op een financiële bijdrage vanuit de gemeente van € 190 per maand. Dit bestaat uit de kwijtschelding voor gemeentelijke belastingen, korting op de collectieve zorgverzekering, de regeling sociaal culturele activiteiten, sport en cultuur kinderen en de indirecte schoolkostenregeling. In totaal hebben ze een inkomen van € 2.524 per maand.

Als Lenie werk krijgt tegen een inkomen van 110 procent Wsm, dan stijgt het netto-inkomen naar € 1.612 per maand. De huurtoeslag gaat iets omlaag maar verder houden ze recht op de toeslagen en de kinderbijslag. Een totaalbedrag van € 858. Het recht op minimaregelingen komt deels te vervallen. Ze hebben geen recht meer op kwijtschelding. De gemeentelijke bijdragen zijn samen € 130 per maand. Het totaal inkomen van Lenie en Otto is bij een inkomen van 110 procent Wsm € 2.599. Dit is een stijging van € 75 (3 procent) ten opzichte van het totaal inkomen bij een bijstandsuitkering.

Wanneer Lenie tegen een inkomen van 120 procent Wsm gaat werken, stijgt het netto-inkomen naar € 1.758 per maand. De bijdrage van het Rijk daalt naar blijft € 745. De bijdragen van de gemeente zijn gedaald naar € 45. Ze kunnen alleen nog gebruikmaken van de collectieve zorgverzekering. Het totale inkomen van Lenie en Otto is € 2.547 per maand. Dit is € 23 (1 procent) meer dan wanneer ze een bijstandsuitkering hebben.

Als Lenie gaat werken tegen een inkomen van 130 procent Wsm dan stijgt het netto-inkomen naar € 1.905 per maand. De bijdragen van het Rijk zijn gedaald naar € 626 per maand. Ze ontvangen minder huurtoeslag en kindgebonden budget, maar nog net zoveel zorgtoeslag. De bijdrage van de gemeente is hetzelfde gebleven, namelijk € 45. Ze kunnen bij een inkomen gelijk aan 130 procent Wsm gebruikmaken van de collectieve zorgverzekering. Het totale inkomen is nu € 2.575 per maand, dit is € 51 (2 procent) meer dan toen hij een bijstandsuitkering had.

Bijlage 5 Acties aanpak kinderarmoede (2018)

In april 2018 is de notitie 'Kinderen in armoede' vastgesteld. Kinderen zelf zijn bij de totstandkoming betrokken. Hieronder volgt een overzicht van de doelen en acties uit dit plan en in hoeverre deze gerealiseerd zijn.

1. Doelen voor de korte termijn

Doel 1: Zorg dat alle kinderen kunnen meedoen op school

a) Indirecte schoolkosten (*gerealiseerd*)

Uitbereiding van de vergoedingen schoolkosten voor kinderen in de leeftijdscategorie van 4 tot en met 12 jaar met een bedrag van € 50,-. Hiervoor wordt de grens van 110 procent van de bijstandsnorm gehanteerd.

Doel 2: Bekendheid van de regelingen en daarmee het bereik van de doelgroep vergroten.

b) Communicatie en bereik (*flyer is gerealiseerd*)

Inzetten op het verbeteren van de communicatie over de bestaande en nieuwe regelingen. In 2019 is een flyer ontwikkeld en verspreid. Daarnaast wordt de aanvraagprocedure onder de loop genomen.

Doel 3: Geven van sportkansen en cultuurdeelname aan kinderen en jongeren uit gezinnen met een laag inkomen.

c) Verhogen van de vergoeding voor regeling sport en cultuur van 200,- naar 275,-. (*wordt gerealiseerd via deze armoedevisie*).

Doel 4: Maatwerk kunnen bieden en snel kunnen inspelen op de problematiek

d) Experiment met een vrij te besteden budget. In het experiment wordt voor twee sociale wijkteams/scholen een budget beschikbaar gesteld. (*pilot start in 2020*)

e) Verruim inkomensgrenzen voor minima-regelingen (de kind-regelingen) – (*wordt via deze armoedevisie gerealiseerd c.q. voorstellen voor gedaan*).

2. Doelen/adviezen voor de lange termijn

f) Huiswerkbegeleiding voor kinderen en hulp voor ouders

Met studiebegeleidingsinstituut Study Consultancy uit Santpoort-Noord is de pilot 'Huiswerkbegeleiding plus' gestart. De ondersteuning bestaat uit een combinatie van drie keer per week reguliere huiswerkbegeleiding op een van de locaties van Study Consultancy en een keer per twee à drie weken coaching en begeleiding thuis. De nadruk bij de aanpak ligt op het aanleren van studievoordigheden. De bezoeken aan huis zijn er op gericht om ouders te helpen bij het begeleiden en stimuleren van hun kind bij de schoolloopbaan.

Samen met het jongerenwerk van Stichting Welzijn Velsen is er een workshop budget koken georganiseerd in het jongeren centrum van Velsen-Noord. Het doel is om jongeren te bewust te maken van de kosten voor (gezond) eten en te leren omgaan met geld.

g) Uitbreiding van JINC

h) Workshops en lessen geven over omgaan met geld

Bijlage 6 Toelichting op de voorgestelde maatregelen

Uit de inkomenseffectrapportage⁸⁶ blijkt dat het pakket voor inkomensondersteuning kan verbeteren. Vooral paren met kinderen gaan er bij inkomensstijging niet op vooruit en hun budget voor vrije bestedingen is beperkt. Bij de vaststelling van deze armoedevisie (in 2020) is de financiële ruimte beperkt en dat is van invloed op de uitvoering van de maatregelen. Mede hierom wordt voorgesteld om de volgende acties in 2021/2022 voor te bereiden en voor zover het financiële gevolgen heeft, deze ruimte te zoeken in de begroting 2023 (dus in 2022 de financiële posten uitwerken).

Samengevat

Vanaf 2023 een aantal gerichte minima-regelingen structureel te verbeteren en het extra budget dat hier voor nodig is bedraagt:

- SCA volwassenen	€ 90.000,-
- Kinderen: € 62.000,- (kind-regelingen)+ € 80.000,- (sport, cultuur, zwemmen)	€ 142.000,-
- Extra budget dat nodig is	€ 232.000,-
<hr/>	
- In 2021 en 2022 uit het innovatiebudget (incidenteel per jaar)	€ 25.000,-

Toelichting op de voorgestelde maatregelen:

- **Verhogen tegemoetkoming Sociaal culturele activiteiten voor volwassenen**

De vergoeding voor de regeling 'Deelname sociaal culturele activiteiten (SCA) is met € 75,- voor volwassenen te laag. Deelname aan sport, beweegactiviteiten en/of culturele activiteiten leveren een bijdrage aan een fitter en gezonder leven. Dit is nodig voor de route naar een (succesvol) werkend bestaand. Voorgesteld wordt om dit bedrag op te hogen naar € 150,-. Hierdoor wordt het bijvoorbeeld mogelijk om te gaan sporten (abonnement en eventueel een bescheiden eigen bijdrage). Met een verhoging van de inkomensgrens van 110% naar 120% wordt voorkomen dat bij (een geringe) inkomensstijging deze regeling direct vervalt. Het ophogen van de inkomensgrens stimuleert de stap naar een betaalde baan. Deze regeling SCA wordt in een nieuw jasje gegoten en is bedoeld voor sport en cultuur voor volwassenen.

Kosten:

De uitgaven voor SCA bedragen in 2019 ruim € 180.000,- (voor kinderen en volwassenen). Voor de berekening gaan we uit van een fifty-fifty verdeling bij het gebruik van de regeling door volwassenen en kinderen. De extra kosten voor het verhogen van de tegemoetkoming van € 75,- naar € 150,- bedragen **€ 90.000,-**.

Het voorstel om, naast de verhoging van de vergoeding van € 75 naar € 150, de inkomensgrens te verhogen naar 120 procent Wsm bij de SCA voor volwassenen wordt voorlopig 'on hold' gezet omdat de financiële ruimte daarvoor niet toereikend is⁸⁷. De kosten voor deze verruiming bedragen **€ 68.000**. Mogelijk wijzigt de situatie in de toekomst en kan een hogere inkomensgrens worden ingevoerd.

- **Verhogen inkomensgrens kind-regelingen naar 120 procent**

Het verhogen van het inkomenspercentage voor alle kind-regelingen naar 120 procent Wsm. Met het verhogen van de inkomensgrens voor de kind-regelingen (schoolkosten, computer fiets e.d.) wordt voorkomen dat alle regelingen (zoals dat nu het geval is) ineens vervallen wanneer stellen (iets) meer dan 110 procent Wsm gaan verdienen. Het voorkomen van deze inkomensval stimuleert ouders in de stap naar een betaalde baan. Het ophogen van het inkomenspercentage voor kind-regelingen heeft de voorkeur omdat zodoende meer kinderen (in gezinnen waar weinig te besteden is) kunnen meedoen. Door kinderen te ondersteunen bij het meedoen aan de samenleving worden zij in staat gesteld tot het ontwikkelen van een (sociaal) netwerk, wordt hen perspectief geboden, krijgen zij kansen om mee te

⁸⁶ Samenvatting in hoofdstuk 4, pagina 35 van deze armoedevisie.

⁸⁷ Het verhogen van de inkomensgrens naar 120% is onderdeel van scenario 4 zoals dat bij de sessie van 10 juni 2020 is besproken.

doen aan sport/bewegen, culturele en sociale activiteiten en daarmee worden hun ontwikkelkansen vergroot (om zelf uit armoede te blijven).

Kosten:

De uitgaven voor de kind-regelingen (m.u.v. sport en cultuurregeling voor kinderen) bedraagt in 2019 € 228.340,-. De doelgroep wordt van 110% naar 120% uitgebreid en er wordt rekening gehouden met een bereik van 40%. De extra kosten voor het verhogen van de kind-regelingen: **€ 62.000,-**

Nb. De kosten voor het verhogen van de inkomensgrens voor deze kind-regelingen naar 130% bedragen € 100.000,- in plaats van € 62.000,-⁸⁸.

- **Aansluiten Jeugdfonds Sport en Cultuur Noord-Holland**

Het doel is om meer kinderen te bereiken met de kind-regelingen en om in contact te komen met gezinnen, die het financieel niet breed hebben, maar nog niet bekend zijn bij hulpverlening⁸⁹. Het Jeugdfonds Sport en Cultuur Noord-Holland (JFSC) is een instrument dat we willen inzetten. Ook het behalen van het A+B diploma voor alle kinderen tussen 4 en 18 jaar willen we onderbrengen bij het fonds. Het fonds ondersteunt kinderen tussen de 0 en 18 jaar met sport en cultuur door jaarlijks een bedrag toe te kennen. Via het JFSC kan het netwerk rond het kind/het gezin ingezet worden en flink worden verbreed. Het fonds werkt met intermediairs die professioneel betrokken zijn bij het kind. Dat zijn bijvoorbeeld schooldirecteuren, leerkrachten, IB'ers, jeugdhulpverleners, huisartsen, buurtsportcoaches, gemeenteconsulenten en de medewerkers van het Sociale Wijkteam. Zij kunnen samen met de betrokkene een aanvraag doen voor ondersteuning op het gebied van sport (incl. a+b diploma voor zwemmen) en cultuur. Deze werkwijze draagt ook bij aan het verlagen van de drempel voor het doen van een aanvraag. De gemeente Velsen en het fonds stellen spelregels op. Binnen drie weken na een aanvraag is duidelijk of het verzoek wordt gehonoreerd. Ouders hoeven zelf geen geld voor te schieten. Het fonds betaalt rechtstreeks de factuur van de sportvereniging, culturele instelling of de rekening voor attributen. Zodoende komt het geld ook daadwerkelijk bij het kind terecht. Het contact tussen de intermediair en het kind/het gezin is waardevol en kan een brug zijn naar verdere ondersteuning.

De samenwerking met het JFSC levert naast het werken met intermediairs, ook laagdrempelige, een groter bereik en efficiency voordelen op. Naast gemeenteconsulenten kunnen ook andere professionals (intermediairs) samen met het kind een aanvraag doen. Dat betekent dat niet langer alle aanvragen voor sport en cultuur via de gemeenteconsulenten moeten lopen. Ook de verantwoording over de bestede middelen is eenvoudig; via halfjaar- en jaarrapportages. De voordelen voor de samenwerking met JFSC zijn groot en zijn de geringe kosten voor deelname waard. De huidige regeling voor sport en cultuur voor kinderen wordt omgevormd naar de samenwerking met het JFSC. Dit kan al in 2020/2021 starten met de huidige budgetten. Voor de uitbreiding van de doelgroep en de samenwerking wordt een extra impuls gevraagd via het Innovatiefonds Domein Samenleving van (in 2021 en 2022 á €25.000,-). Verder kan de aansluiting bij het JFSC goed in samenhang met de minima- of stadspas.

Kosten:

De voorgestelde vergoeding voor sport wordt € 250,- en voor cultuur € 350,-. Hierbij wordt de inkomensgrens van 120% Wsm gehanteerd. De huidige uitgaven voor deze post bedraagt € 75.000 (gebaseerd op de uitgaven 2019).

De extra kosten voor sport (€ 36.000) en cultuur (€ 14.000) bedragen vanaf 2023 structureel **€ 50.000,-**

Voor zwemmen wordt uitgegaan van 50 aanvragen per jaar (in de eerste jaren daarna loopt naar verwachting het aantal terug) á € 600,-. De kosten voor zwemmen bedragen vanaf 2023 en 2024 **€ 30.000,-**.

⁸⁸ De inkomensgrens voor alle kind-regelingen ophogen naar 130% Wsm was onderdeel van scenario 4 dat is besproken in de sessie op 10 juni 2020.

⁸⁹ Denk hierbij onder meer aan de werkende armen.

Het budget voor deelname aan het Jeugdfonds Sport en Cultuur is als volgt verdeeld:

- **€ 100.00,-** per jaar in de jaren 2021 en 2022.
Dit bestaat dus uit het huidige budget van € 75.000,- plus € 25.000,- uit het innovatiebudget;
- **€ 155.000,-** vanaf 2023
Dit bestaat uit het huidige budget van € 75.000,- plus een structureel uitbreiding € 80.000,-.

- *Onderzoek naar de effecten van het verhogen van de inkomensgrens van 100 procent naar 110 procent Wsm voor de Individuele inkomenstoelage (lit).*

De individuele inkomens toeslag is bedoeld voor mensen die langdurig gebruik maken van een minimumuitkering en geen zicht hebben op verbetering (een betaalde baan). Buffers om knelpunten op te vangen zijn er niet meer. De regeling loopt tot de pensioengerechtigde leeftijd en bij het bereiken van die leeftijd gaat de inkomensnorm automatisch omhoog. Verschillende gemeenten experimenteren de normen en vergoedingen voor de lit. Voor de gemeente Velsen wordt onderzocht of het, na de in deze nota voorgestelde aanpassingen, gewenst is om de lit aan te passen.

Bijlage 7 Bijstandsgerechtigden en bronheffing

Wanneer mensen een premieachterstand hebben van meer dan zes maanden, komen zij in de zogenoemde bronheffing. Het College van Zorgverzekeringen (afgekort CVZ) voert de bronheffing uit. Het CVZ houdt iedere maand een bedrag in op de bijstand van deze inwoners. Dit bedrag is hoger dan de normale premie. De hoogte van het bedrag is 130 procent van de standaardpremie. Dit is onwenselijk omdat daardoor mogelijk nieuwe schulden ontstaan, immers het beschikbare budget voor deze mensen is lager door de hogere premie. Samen met zorgverzekeraar Univé wordt gekeken hoe we inwoners met een bijstandsuitkering uit de bronheffing kunnen krijgen. In verschillende gemeenten zijn hier inmiddels ervaringen mee opgedaan. Om uit deze bronheffing te kunnen komen dient aan drie voorwaarden te worden voldaan:

- de premie voor de zorgverzekering moet maandelijks door de gemeente rechtstreeks aan de zorgverzekeraar worden betaald;
- belanghebbende dient zich aan sluiten bij de collectieve zorgverzekering van de gemeente waardoor het eigen risico is “afgedekt”;
- er dient maandelijks een bedrag van € 38 te worden afgelost op de premieachterstand gedurende 36 maanden. Dit bedrag mag lager worden vastgesteld als er sprake is van beslag en/of andere aflossingen.

Indien aan bovenstaande wordt voldaan, wordt de resterende schuld/premieachterstand kwijtgescholden en kunnen mensen met een schone lei verder.

Bijlage 8 Missie en belofte Alliantie Kinderarmoede

Het aansluiten bij de Alliantie betekent instemmen met de 'belofte';

Ja wij, partijen van de Alliantie Kinderarmoede, onderschrijven de misse missie en beloven de opgesomde activiteiten uit te voeren.

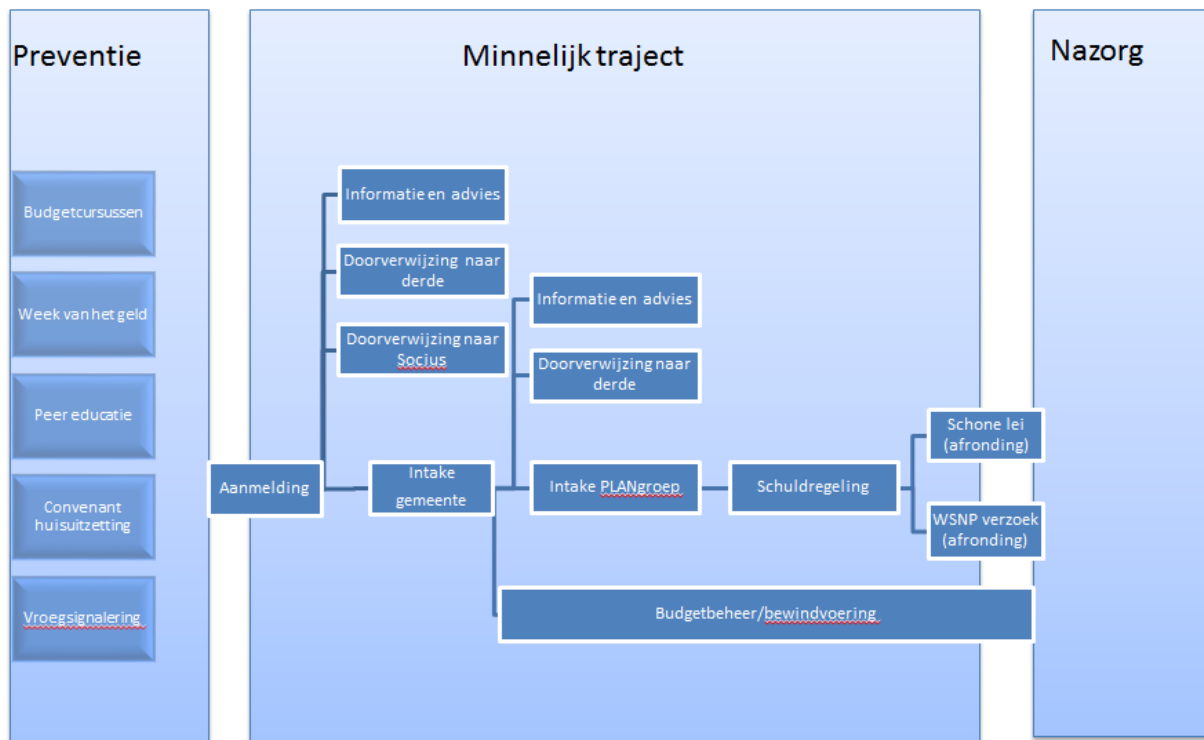
Wij willen armoede onder kinderen uitbannen en stellen daarbij stevige doelstellingen: in 2030 zijn kinderen niet meer de dupe van armoede en zijn er geen nieuwe gezinnen meer die in armoede vervallen. Dit streven kan alleen als wij gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen en ons onvoorwaardelijk inzetten. Met de Alliantie Kinderarmoede worden organisaties uit alle hoeken van de samenleving bij elkaar gebracht om samen nieuwe, creatieve en slimme oplossingen te bedenken voor de aanpak van kinderarmoede.

Iedere organisatie die deelneemt, maakt impactvolle stappen om de effecten van kinderarmoede terug te brengen naar nul. Uitgangspunt is dat altijd wordt geluisterd naar de wensen van de kinderen en de gezinnen.

Door aansluiting bij de Alliantie Kinderarmoede zet de gemeente Velsen zich in voor:

- Wij signaleren armoede, maken dit bespreekbaar en weten welke andere organisaties betrokken kunnen worden bij de oplossing ervan.
- Wij doen wat in onze mogelijkheid ligt om de (gezondheids-)gevolgen van armoede binnen (aanstaande) gezinnen op te lossen.
- Wij werken actief samen en laten zien wat werkt.

Bijlage 9 Schema schuldhulpverlening

Bijlage 10 Inzetten energiecoaches

Laagste inkomensgroepen

Huishoudens met lage inkomens zijn een aanzienlijk groter aandeel van hun inkomen kwijt aan kosten voor het klimaatbeleid dan huishoudens met hoge inkomens. Het grotere aandeel van huishoudens met een laag inkomen gaat nog verder oplopen als Nederland in de toekomst klimaatneutraal wil zijn. De gemiddelde kosten in de periode tot 2050 worden geschat op circa 20 miljard euro per jaar (CE Delft, 2017). Die kosten betreffen een combinatie van kosten voor maatregelen om CO₂ te besparen, de zogenaamde energietransitie, en klimaatheffingen op CO₂-emissies door de overheid. De kosten lopen op van 5 miljard in de huidige situatie naar een kleine 40 miljard in 2050. Momenteel - met de huidige systematiek van het klimaatbeleid - geeft een huishouden met een laag inkomen iets meer dan 5 procent uit aan kosten in verband met klimaatbeleid. Dat is ongeveer 3,5 keer zoveel als een rijk huishouden. Als die kosten in de toekomst ook verdeeld worden volgens de huidige systematiek van het klimaatbeleid, dan zal een huishouden met een laag inkomen meer dan 17 procent van het besteedbaar inkomen kwijt zijn aan kosten voor het klimaatbeleid.

Sociale Energietransitie

Om ook de laagste inkomensgroepen mee te laten doen in de energietransitie – en ook mee te laten profiteren van eventuele besparingen – is een andere aanpak nodig. Deze aanpak valt onder de noemer sociale energietransitie. Hierin betekent sociaal enerzijds dat het gericht is op alle huishoudens, voornamelijk die met een kleine beurs. Anderzijds wordt bedoeld op de sociale woningbouw, daar waar een groot deel van deze laagste inkomensgroepen wonen. De sociale energietransitie bestaat hiermee naast de landelijke en regionale energietransities en -strategieën die vanuit rijks, provinciaal en gemeentelijk beleid worden opgelegd en gepromoot.

Positie binnen het RAP

Binnen het Regionaal Actieprogramma Wonen (RAP) 2016-2020, *Geeft Thuis*, is een aantal inspanningsverplichtingen opgenomen, gericht op onder andere lage inkomensgroepen, betaalbaarheid & beschikbaarheid en duurzaamheid. Met een inzet op de sociale energietransitie binnen het RAP komt de regio aan deze drie inspanningsverplichtingen tegemoet.

Om verdere invulling te geven aan deze sociale energietransitie, is in het eerste en tweede kwartaal van 2019 verkend welke initiatieven van betekenis kunnen zijn voor de lagere inkomensgroepen. Zowel in eigen regio als daarbuiten is naar voorbeelden gezocht. Uit een eerste inventarisatie is het project 'Energiecoaches' naar voren gekomen. Door de positieve ervaringen in de eigen regio (Haarlem) en landelijke succesverhalen, en door de mogelijkheden om dit op relatief korte termijn op te schalen naar de regio is verder onderzocht of een dergelijk project voor de regio gestart kan worden.

Energiecoaches

Iedereen die communicatief is, zelf initiatief wil nemen en durf heeft om anderen te informeren, kan energiecoach worden. De energiecoach geeft voorlichting en tips aan medebewoners over het zelf besparen van energie. Stichting !WOON heeft het project Energiecoaches onder meer in Haarlem gedaan. Na een aanbestedingstraject is door de corporaties en de gemeente Haarlem gekozen voor !WOON om het energiecoach-traject te leiden. Vanwege de positieve ervaringen is ervoor gekozen om deze partij te vragen een begroting te maken voor een soortgelijk traject voor de regio.

De aanpak van !WOON beoogt om in totaal circa 40 energiecoaches te werven, op te leiden en te begeleiden die bewoners van individueel bespaaradvies en bespaarproducten voorzien. Daarvoor wordt de pool van 25 ervaren coaches in Haarlem ook benaderd. Andere soortgelijke vrijwilligers zijn uiteraard ook welkom om zich aan te melden.

De Energiecoach is een vrijwilliger die een specifieke training heeft gevolgd waardoor hij/zij deskundig is op het onderwerp energiebesparing in huis door gedrag en apparatuur. Hij/zij heeft vaardigheden opgedaan om laagdrempelig buurtbewoners te kunnen adviseren. !WOON faciliteert en begeleidt de energiecoaches om huurders in de regio IJmond/Zuid-Kennemerland bespaaradvies en bespaarproducten op maat te geven. Na een uitgebreid intakegesprek worden de coaches klaargemaakt om huisbezoeken te doen. Niemand wordt van

deze actie uitgesloten, dus ook particuliere woningbezitters kunnen zich aanmelden voor een huisbezoek van een energiecoach of zich aanmelden om energiecoach te worden.

Met de opzet van een **regionaal** Energiecoach-project streven we naar 1000 bezoeken in een jaar.

Doelen en resultaten

Het doel is om de energielasten voor bewoners met een lager inkomen te verlagen en daarmee energiearmoede zoveel mogelijk te voorkomen.

Huurders (en eigenaar-bewoners) worden voorzien van energie-bespaaradvies op maat in huis. De promotionele uitingen richten zich op sociale huurders, maar niemand wordt uitgesloten van deelname. Het bespaaradvies van de coach aan de bewoners leidt tot een groter energiebewustzijn van bewoners. Uit onderzoek van !WOON blijkt dat een energiecoachbezoek voor een energiebesparing van gemiddeld 8 procent per maand zorgt. Dit draagt bij aan het verlagen van de woonlasten (en dus mogelijke energiearmoede). De opbrengsten gaan echter verder dan alleen financieel. Door het laagdrempelig aanbieden van een dergelijk advies wordt ook de kennis bij deze doelgroep vergroot (het *hoe* en *waarom* van de (landelijke) energietransitie met als mogelijk gevolg een beter begrip en draagvlak hiervoor. Daarnaast biedt het op sociaal gebied kansen door mensen met hun burens in contact te laten komen.

Werkwijze – werving van coaches, huisbezoeken en communicatie

Om het project stevig neer te zetten, vanaf het begin en gedurende de doorlooptijd, is een gedegen communicatieplan noodzakelijk. Hierbij gaat !WOON uit van een goede samenwerking met de betrokken gemeenten en corporaties. Er worden lokale partners betrokken bij de werving van coaches en huisbezoeken. Uitgangspunten bij de werving zijn: het benutten van lokale vindplaatsen (buurtcentra, etc.), benutten van natuurlijke momenten van corporaties (woningverbetering, nieuwe verhuring), netwerk benutten van de gemeente en belangrijke sleutelfiguren in de wijk, zoals bewonerscommissies, sociale wijkteams en energiecoöperaties.

Gedurende het project worden de werkzaamheden vanuit !WOON door het projectteam Energiecoach verricht.

Financiering

Het project energiecoaches komt in aanmerking voor de subsidieregeling Woonfonds van de Provincie Noord-Holland⁹⁰. Dit betekent dat 50 procent door de provincie gefinancierd wordt, en 50 procent door de deelnemende gemeenten en/of corporaties.

---

⁹⁰ https://www.noord-holland.nl/Loket/Producten_en_Diensten/Producten_op_alfabet/W/Woonvisie_Noord_Holland_subsidie

Bijlage 11 Begroting en planning

Activiteiten	Regulier of nieuw	Begroting 2020 (informatie uit scenario 1)	Kosten (nieuwe) activiteiten binnen vastgestelde begroting 2020	Reguliere begroting 2021	Kosten nieuwe activiteiten 2021	Reguliere begroting 2022	Kosten nieuwe activiteiten 2022	reguliere begroting 2023	Kosten nieuwe activiteiten 2023	reguliere begroting	Kosten nieuwe activiteiten 2024	Welk budget	Wie voert uit?	Planning
DOEL 1: EFFECTIEVER SCHULDHULPVERLENEN														
Trajecten schuldhulpverlening	r	€ 150.000		€ 150.000		€ 150.000		€ 150.000		€ 150.000		Schuldhulpverlening	Domein Samenleving	doorlopend
Socius (AMW/SRL)	r	€ 575.000		€ 575.000		€ 575.000		€ 575.000		€ 575.000		Schuldhulpverlening	Domein Samenleving	doorlopend
Optimaliseren proces	n		€ 20.000	€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		Schuldhulpverlening	Samenleving	eenmalig
Mesis (screeningsinstrument)	n		€ 5.000	€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		Schuldhulpverlening	Domein Samenleving	2020
Aanbesteding schuldhulpverlening PLANgroep	r			€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		Uren	Domein Samenleving	2021
Pilot afbouw budgetbeheer voor meer financiële zelfstandigheid	r	€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		Reguliere PLANgroep en Socius	Domein Samenleving	lopend
115-Help-een-bedrijf	r	€ 6.050		€ 6.050		€ 6.050		€ 6.050		€ 6.050		Preventie schulden	Domein Samenleving	doorlopend
Subtotaal		€ 731.050	€ 25.000	€ 736.050	€ 0	€ 736.050	€ 0	€ 736.050	€ 0	€ 736.050	€ 0			
NIEUWE ACTIVITEITEN														
Onderzoek en plan van aanpak Kantelen dienstverlening (2 jaar projectleider 0,6 fte)	n				€ 50.000		€ 50.000		pm		pm	Innovatiebudget 2020	Domein Samenleving	Q4 2020
Nazorg bij schuldhulpverlening	n		€ 0	€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		Reguliere PLANgroep	Domein Samenleving	2020
<i>Herfinanciering van schulden</i>													Domein Samenleving	
* New Future (pilot)	n		€ 103.500		€ 103.500		pm		pm		pm	Reserve schulden 2020,2021	Domein Samenleving	2020,2021
* Onderzoek sociaal Leenfonds (pilot)	n				va 2022		€ 5.000		pm		pm	Innovatiebudget 2022	Domein Samenleving	2021,2022,2023
Vergroten financiële zelfredzaamheid na bewindvoering	n		€ 15.000		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0	Innovatiebudget 2020	Domein Samenleving	2022
Onderzoek zzp-ers en inwoners met een eigen bedrijf	n											uren	Domein Samenleving	2022
Onderzoek huizenbezitters en inwoners zonder inkomen	n											uren	Domein Samenleving	2022
Subtotaal	n	€ 0	€ 118.500	€ 0	€ 153.500	€ 0	€ 55.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			

Activiteiten	Regulier of nieuw	Begroting 2020 (informatie uit scenario 1)	Kosten (nieuwe) activiteiten binnen vastgestelde begroting 2020	Reguliere begroting 2021	Kosten nieuwe activiteiten 2021	Reguliere begroting 2022	Kosten nieuwe activiteiten 2022	reguliere begroting 2023	Kosten nieuwe activiteiten 2023	reguliere begroting	Kosten nieuwe activiteiten 2024	Welk budget	Wie voert uit?	Planning
DOEL 2: MEER INWONERS VROEGTIJDIG IN BEELD, MINDER VELSENAREN IN SCHULDEN														
Preventie activiteiten (info brief, startpunt geldzaken, folder cursus e.d)	r	€ 1.567		€ 1.567		€ 1.567		€ 1.567		€ 1.567		Preventie schulden	Domein Samenleving	doorlopend
Voorkomen huisuitzettingen (convenant)	r	€ 10.000		€ 10.000		€ 10.000		€ 10.000		€ 10.000		Preventie schulden	Domein Samenleving	doorlopend
Vroegsignalering van betalingsachterstanden	r	€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		uren	Sociaal Wijkteam/schuldhelpverl	doorlopend
Formulierenbrigade	r	€ 103.000		€ 103.000		€ 103.000		€ 103.000		€ 103.000		Schuldhelpverlening	Domein Samenleving/subsidie Sociaal	doorlopend
Financiële thuisadministratie (FAT)	r	€ 50.000		€ 50.000		€ 50.000		€ 50.000		€ 50.000		Schuldhelpverlening	Sociaal Domein/in	doorlopend
Schuldhelpmaatje	r	€ 3.000		€ 3.000		€ 3.000		€ 3.000		€ 3.000		Preventie schuldhelpverlening	Domein Samenleving	doorlopend
Taalhuis-Velsen	r											WEB gelden, subsidie Bibliotheek	Domein Samenleving	doorlopend
<i>Subtotaal</i>		€ 167.567	€ 0	€ 167.567	€ 0	€ 167.567	€ 0	€ 167.567	€ 0	€ 167.567	€ 0			
NIEUWE ACTIVITEITEN														
Door ontwikkelen vroegsignalering/nieuwe wgs	n											Uren, Kadernota 2021	Domein Samenleving	2021, 2022,2023,2024
BKR Vindplaats van schulden	n				€ 10.000	€ 10.000		€ 10.000		€ 10.000		Preventie schulden	Domein Samenleving	Vanaf 2021
Integraal communicatieplan (opstellen plan en uitvoering; advertentie, flyer)	n				€ 2.500		€ 2.500		€ 2.500		€ 2.500	Innovatiebudget	Domein Samenleving	2020 -2024
Wijkaanpak IJmuiden en Velsen Noord	n								pm		pm	Optie co-financiering en uren	Domein Samenleving	2020-2024
Pilot financieel café (2 jaar)	n				€ 5.000	pm		pm		pm		Preventie schulden daarna dekking in pilot	Domein Samenleving	2021
Beter in beeld door samenwerking Sociaal Wijkteam	n				€ 0	€ 0		€ 0		€ 0		budget sw	Domein Samenleving	2021
Inzet ervaringsdeskundigen om het taboe te doorbreken	n				va 2022		€ 5.000		pm		pm	Innovatiebudget 2022	Domein Samenleving	2022, 2023
Inzet sleutelfiguren om eenvoudig informatie uit te wisselen	n				va 2022		€ 5.000		pm		pm	Innovatiebudget 2022	Domein Samenleving	2022, 2023
Naar inwoners toe (experiment met een outreachende aanpak)	n				va 2022		€ 5.000		pm		pm	Innovatiebudget 2022	Domein Samenleving	2021,2022,2023

Activiteiten	Regulier of nieuw	Begroting 2020 (informatie uit scenario 1)	Kosten (nieuwe) activiteiten binnen vastgestelde begroting 2020	Reguliere begroting 2021	Kosten nieuwe activiteiten 2021	Reguliere begroting 2022	Kosten nieuwe activiteiten 2022	reguliere begroting 2023	Kosten nieuwe activiteiten 2023	reguliere begroting	Kosten nieuwe activiteiten 2024	Welk budget	Wie voert uit?	Planning
Aandacht voor doelgroepen bij financiële ondersteuning	n				€ 0		€ 0		€ 0		€ 0	geen kosten	Domein Samenleving	doorlopend
Gratis bellen voor klanten	n				va 2024				pm		pm	Minimabeleid	Domein Samenleving	2024
<i>Subtotaal</i>		€ 0	€ 0		€ 17.500	€ 10.000	€ 17.500	€ 10.000	€ 2.500	€ 10.000	€ 2.500			
DOEL 3: INWONERS FINANCIËEL WEERBAAR DOOR ONDERSTEUNING OP MAAT														
Inkomensondersteunende maatregelen (bijzondere bijstand, minimaregelingen)	r	€ 2.292.000		€ 2.218.568		€ 2.218.568		€ 2.218.568		€ 2.218.568		Minimabeleid	Domein Samenleving	doorlopend/ open eind
Collectieve zorgverzekering	r	€ 547.696		€ 547.696		€ 547.696		€ 547.696		€ 547.696		Minimabeleid	Domein Samenleving	doorlopend
Re-integratie	r											Participatiewet	Domein Samenleving	doorlopend
<i>subtotaal</i>		€ 2.839.696		€ 2.766.264	€ 0	€ 2.766.264	€ 0	€ 2.766.264	€ 0	€ 2.766.264	€ 0			
NIEUWE ACTIVITEITEN														
<u>Optimaliseren pakket inkomensondersteuning:</u>													Domein Samenleving	
* Verbereren regeling SCA volwassenen (van €75 naar €150)	n				va 2023				€ 90.838		€ 90.838	Begrotingsvoorstel 2023	minimabeleid	
* Onderzoek minima en huisdieren	n								pm		pm	uren	minimabeleid	
* Toepassing kostendelersnorm	n								€ 0		€ 0	geen kosten	minimabeleid	
* Onderzoek inkomensgrens individuele inkomens toeslag	n										pm	uren	minimabeleid	
Verbeteren dienstverlening door ont-bureaucratisering, vereenvoudiging aanvraagprocedures en formulieren	n				€ 0		€ 0		€ 0		€ 0	geen kosten	Domein Samenleving	incidenteel, start 2020
Vereenvoudiging aanvragen: Invoering minima- stadspas	n				pm		pm		pm		pm	Initiatief portefeuille cultuur	Domein Samenleving en cultuur	2021
Terugvordering en verhaal	n				€ 0		€ 0		€ 0		€ 0	uren	Domein Samenleving	2022
Bronheffing bespreken met zorgverzekeraar	n				€ 0		€ 0		€ 0		€ 0	uren	Domein Samenleving	2021
Aanpak armoede in relatie met gezondheid	n				va 2022		€ 5.000		pm		pm	Innovatiebudget 2022	Domein Samenleving	2020,2021
Inzetten energiecoach	n				€ 0		€ 0		€ 0		€ 0	subsidie	Ruimte/wonen	
<i>Subtotaal</i>				€ 0	€ 0	€ 0	€ 5.000	€ 0	€ 90.838	€ 0	€ 90.838			

Activiteiten	Regulier of nieuw	Begroting 2020 (informatie uit scenario 1)	Kosten (nieuwe) activiteiten binnen vastgestelde begroting 2020	Reguliere begroting 2021	Kosten nieuwe activiteiten 2021	Reguliere begroting 2022	Kosten nieuwe activiteiten 2022	reguliere begroting 2023	Kosten nieuwe activiteiten 2023	reguliere begroting	Kosten nieuwe activiteiten 2024	Welk budget	Wie voert uit?	Planning
DOEL 4: ALLE KINDEREN GELIJKE KANSEN														
Plan van aanpak kinderarmoede 2018 - uitgevoerd. (huiswerkbegeleiding loopt door)	r	€ 51.000		€ 51.000		€ 51.000		€ 51.000		€ 51.000		Kinderen in armoede (Klijnsmagelden)	Domein Samenleving	2020, 2021
Kind-regelingen (zie hiervoor bij inkomensondersteunende maatregelen)												Minimabeleid	Domein Samenleving	
Informatiebrief jongeren vanaf 18 jaar	r	€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		geen kosten	Domein Samenleving	
Playback voorstellingen voortgezet onderwijs	r	€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000		Preventie schulden	Domein Samenleving	
Voorstelling basisschool	r	€ 4.600		€ 4.600		€ 4.600		€ 4.600		€ 4.600		Preventie schulden	Domein Samenleving	
Moneyways financiële educatie op voortgezet onderwijs	r	€ 12.000		€ 12.000		€ 12.000		€ 12.000		€ 12.000		Preventie schulden	Domein Samenleving	
<i>Subtotaal</i>		<i>€ 72.600</i>	<i>€ 0</i>	<i>€ 72.600</i>	<i>€ 0</i>	<i>€ 72.600</i>	<i>€ 0</i>	<i>€ 72.600</i>	<i>€ 0</i>	<i>€ 72.600</i>	<i>€ 0</i>			
NIEUWE ACTIVITEITEN														
Pilot kinderarmoede (2020/2021 uitwerken plan van aanpak)	n				€ 10.000		pm		pm		pm	Innovatiebudget 2021	Domein Samenleving	Opstart najaar 2020
Optimaliseren kind-regelingen (indirecte schoolkosten, fiets, computer, sca) van 110% naar 120%	n				va 2023				€ 62.000		€ 62.000	Begrotingsvoorstel 2023	Domein Samenleving	2022
Aansluiting Jeugdfonds Sport en Cultuur inclusief verruimen doelgroep (van 110% naar 120% en verruimen toekenning)	n			€ 73.432	€ 25.000	€ 73.432	€ 25.000	€ 73.432	€ 50.000	€ 73.432	€ 50.000	Innovatiebudget á €25.000 in 2021,2022. Begrotingsvoorstel 2023 á €50.000	Domein Samenleving	Vanaf 2021
Zwemmen onderbreng bij JFSC					va 2023				€ 30.000		€ 30.000	Begrotingsvoorstel 2023	Domein Samenleving	
Pilot 'Doen wat nodig is voor kinderen'; budget Sociale Wijkteams (2-jarige pilot)	n	€ 10.000		€ 10.000		€ 10.000		€ 10.000		€ 10.000		Kinderen in armoede (Klijnsmagelden)	Domein Samenleving	Pilot 2020 en 2021
Uitbreiding educatie op scholen									pm		pm	Co financiering		
<i>subtotaal</i>		<i>€ 10.000</i>		<i>€ 83.432</i>	<i>€ 35.000</i>	<i>€ 83.432</i>	<i>€ 25.000</i>	<i>€ 83.432</i>	<i>€ 142.000</i>	<i>€ 83.432</i>	<i>€ 142.000</i>			

Activiteiten	Regulier of nieuw	Begroting 2020 (informatie uit scenario 1)	Kosten (nieuwe) activiteiten binnen vastgestelde begroting 2020	Reguliere begroting 2021	Kosten nieuwe activiteiten 2021	Reguliere begroting 2022	Kosten nieuwe activiteiten 2022	reguliere begroting 2023	Kosten nieuwe activiteiten 2023	reguliere begroting	Kosten nieuwe activiteiten 2024	Weik budget	Wie voert uit?	Planning
DOEL 5: VERSTERKEN SAMENWERKING														
Stichting Fonds Urgente Noden	r	€ 10.000		€ 10.000		€ 10.000		€ 10.000		€ 10.000		Preventie schulden	Domein Samenleving	
<i>Subtotaal</i>		€ 10.000	€ 0	€ 10.000	€ 0	€ 10.000	€ 0	€ 10.000	€ 0	€ 10.000	€ 0			
NIEUWE ACTIVITEITEN														
Regisseur armoedevisie (0,6 fte voor 2 jaar)	n				€ 50.000		€ 50.000		pm		pm	Innovatiebudget 2020	Domein Samenleving	Q4 2020
Netwerkbijeenkomst (nieuwe visie/samenwerking e.d.)	n		€ 1.000		€ 1.000							Preventie schulden	Domein Samenleving	
Armoede platform /alliantie (communicatiemiddelen)	n				pm		pm		pm		pm	Co financiering	Domein Samenleving	starten na vaststelling promotie activiteiten
Aansluiten alliantie kinderarmoede	n		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0	geen kosten	Domein Samenleving	2021
Samenwerken werkgevers, voorzeld/jeugd/scholen, huisartsen	n		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0		€ 0	geen kosten	Domein Samenleving	
<i>Subtotaal</i>		€ 0	€ 1.000	€ 0	€ 51.000	€ 0	€ 50.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
Algemene maatregelen														
Benchmark Divosa armoede en schulden	r	€ 3.500		€ 3.500		€ 3.500		€ 3.500		€ 3.500		Preventie schulden	Domein Samenleving	jaarlijks
1-meting (NIBUD minimaffect rapportage/ KWIZ armoedemonitor)	n		€ 0		€ 0		€ 0		€ 10.000		€ 0	Preventie schulden	Onderzoeksbur eau	periodiek 2023
Onderzoeken monitor Velsen (armoeden&schulden) uitwerken					pm		pm		pm		pm	uren	Bedrijfsvoering	2020
Kwalitatief onderzoek uitwerken					pm		€ 10.000		pm		pm	Preventie schulden	Domein Samenleving	2020
Tussentijdse evaluatie							€ 0					uren	Domein Samenleving	2022
Eindevaluatie											pm	uren/ uitbesteden	Domein Samenleving	2024
<i>Subtotaal</i>		€ 3.500	€ 0	€ 3.500	€ 0	€ 3.500	€ 10.000	€ 3.500	€ 10.000	€ 3.500	€ 0			
TOTAAL		€ 3.834.413	€ 144.500	€ 3.839.413	€ 257.000	€ 3.849.413	€ 162.500	€ 3.849.413	€ 245.338	€ 3.849.413	€ 235.338			

Bijlage 12 Begrippenlijst

AOW

Algemene ouderdomswet. Verplicht collectief basispensioen van de overheid voor inwoners vanaf de pensioengerechtigde leeftijd.

Armoedemonitor

Beschrijft de doelgroep voor het lokale armoedebeleid en gaat in op het gebruik en het bereik van inkomensondersteunende voorzieningen die de gemeente kent. De gegevens over de omvang en samenstelling van de verschillende groepen minimahuishoudens geven de situatie per 31 december 2018.

Bewindvoering

Als iemand wegens omstandigheden niet goed voor zijn eigen financiën kan zorgen, kan de kantonrechter op verzoek een beschermingsmaatregel nemen. Als een dergelijke maatregel alleen over de financiën gaat, is sprake van bewind.

BKR

Bureau Krediet Registratie. Stichting met als missie om financieel welzijn te bevorderen en Nederlands kredietregistratiebureau waar kredietverstrekkers leningen aanmelden en (laten) toetsen.

Budgetbeheer

Onder budgetbeheer wordt de maatschappelijke hulpverlening verstaan dat het inkomen van iemand tegen betaling door een onafhankelijke derde wordt beheerd. Budgetbeheer moet voorkomen dat er schulden ontstaan of dat eventuele schulden oplopen.

CBS

Centraal Bureau voor de Statistiek. Zelfstandig bestuursorgaan, onafhankelijk ten opzichte van regering en andere overheidsinstellingen, dat tot taak heeft het publiceren van betrouwbare en samenhangende statistische informatie die inspeelt op de behoefte van de samenleving.

Collectieve ziektekostenverzekering

Verzekeringsovereenkomst waarbij een partij als verzekeringsnemer optreedt ten behoeve van een aantal andere partijen of mensen, in dit geval inwoners met een laag inkomen en chronische ziekte. Door schaalgrootte en doelgroepbinding kunnen de pakketten worden afgestemd op de behoeften en kan korting worden gegeven.

Divosa

Vereniging van gemeentelijke directeuren in het sociaal domein gericht op het delen van kennis, netwerk- en belangenbehartiging.

FAT

Financiële Administratie Thuis (FAT). Vrijwilligers helpen inwoners met de administratie. Samen met de inwoner wordt gekeken naar de inkomsten en uitgaven en naar eventuele voorzieningen waarop men recht heeft.

Gemeentefonds

Financieel fonds waarmee het Rijk gemeenten voorziet van geld waarmee zij (een deel van) hun uitgaven kunnen betalen. De hoeveelheid te ontvangen geld hangt af van de kenmerken en de belastingcapaciteit van de afzonderlijke gemeente. Gemeenten mogen zelf bepalen waaraan zij het geld besteden en leggen daarover verantwoording af aan de gemeenteraad.

Inkomenseffectrapportage (IER)

Inkomenseffectrapportage biedt inzicht in de financiële positie van minima en in de mate waarin het huidige (lokale) beleid een bijdrage daaraan levert. De rapportage brengt de effecten van het lokale en landelijke beleid op de inkomens van de minima in beeld.

Individuele inkomenstoeslag

Toeslag voor personen van 21 jaar tot de pensioengerechtigde leeftijd die langdurig op een laag inkomen leeft, geen in aanmerking te nemen vermogen heeft en geen uitzicht heeft op inkomensverbetering. Onder langdurig wordt in Velsen verstaan minimaal drie jaar. De gemeente is verantwoordelijk voor verstrekking.

Individuele studietoeslag

Toeslag voor personen van 18 jaar en ouder, die recht hebben op de Wet studiefinanciering 2000 of een tegemoetkoming op de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten, geen in aanmerking te nemen vermogen hebben en van wie is vastgesteld dat hij/zij niet in staat is tot het verdienen van het wettelijk minimumloon, maar wél mogelijkheden heeft tot arbeidsparticipatie. Bedoeld voor mensen met een arbeidshandicap die volgens de regering een extra steuntje in de rug nodig hebben om te gaan studeren, omdat het voor deze mensen moeilijk is om de studie te combineren met een bijbaan.

Jeugdfonds Sport & Cultuur (JFSC)

Een CBF-gekeurde stichting, die zich inzet om kinderen te ondersteunen die, door het ontbreken van financiële middelen bij de ouders, niet bij een sportvereniging kunnen sporten of kunnen deelnemen aan culturele activiteiten.

Jeugdwet

In werking getreden per 1 januari 2015. Wet waarin de verantwoordelijkheid en plicht van de gemeente om jeugdhulp en ondersteuning te bieden waarbij de gemeente in ieder geval de jeugdige moet adviseren welke hulp het beste past, in samenspraak met de jeugdige de juiste vorm van hulpverlening te kiezen en zorgen dat de gekozen jeugdhulp ook echt beschikbaar is.

Kostendelersnorm

De kostendelersnorm is het uitkeringsbedrag voor kostendelers. Daarbij wordt gekeken naar het aantal volwassen dat in een huis woont. Hoe meer volwassen personen in een huis wonen, hoe lager de uitkering. Niet alle huisgenoten tellen mee voor de kostendelersnorm.

Langdurige armoede

In het kader van het verrichte onderzoek met betrekking tot de armoedemonitor en inkomenseffectrapportage: personen die langer dan 3 jaar op of rond 110 procent Wsm leven.

LEA

Lokaal Educatieve Agenda: diverse thema's op het gebied van onderwijs worden in samenhang gebundeld in de Lokale Educatieve Agenda. De inhoud van de LEA is ingericht aan de hand van de verantwoordelijkheden van schoolbesturen en gemeente.

Maatwerk

De oplossing die passend is binnen de specifieke context van de inwoner.

Minimahuishouden

In het kader van de armoedemonitor en inkomenseffectrapportage een huishouden dat een inkomen heeft tot 110 procent van het wettelijk sociaal minimum.

Mobility monitoring

Nieuwe aanpak om mensen blijvend uit de armoede te helpen en waarbij gebruik wordt gemaakt van inzichten uit de hersenwetenschap.

MoneyWays

MoneyWays is een landelijk lesprogramma ontwikkeld door Diversion en het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud). Met MoneyWays is bedoeld om de financiële zelfredzaamheid van jongeren te vergroten.

Nibud

Onafhankelijk voorlichtingsinstituut dat onderzoek doet naar, en voorlichting geeft over, de huishoudportemonnee.

Niet-westerse migratieachtergrond

De inwoner, of een van de ouders van de inwoner, die niet in Nederland is geboren maar wel in één van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (inclusief Turkije, maar exclusief Indonesië en Japan).

NVVK

Nederlandse vereniging voor volkskrediet. Een Nederlandse koepelorganisatie gericht op (verbeteren van) schuldhulpverlening en sociaal bankieren.

Preventie

Het voorkomen dat er financiële problemen ontstaan door van te voren in actie te komen.

Participatiewet (Pw)

Participatiewet. Per 1 januari 2015 in werking getreden. Deze wet vervangt de Wet werk en bijstand (WWB), Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en een groot deel van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong). De Participatiewet moet er voor zorgen dat meer mensen, met en zonder beperking, werk vinden bij een reguliere werkgever.

SCA

Sociaal culturele activiteiten (SCA). Inwoners kunnen een beroep doen op ondersteuning voor sociaal- culturele voorzieningen zoals lidmaatschap van een sportclub, bezoek bioscoop, theater etc.

Socius

Welzijnsorganisatie in de gemeente Velsen. Ook actief in omliggende gemeenten.

Vroegsignalering

Vroegsignalering binnen de schuldhulpverlening is het in een zo vroeg mogelijk stadium in beeld brengen van mensen met financiële problemen om vroegtijdige hulpverlening mogelijk te maken door gebruik te maken van daadwerkelijke signalen en outreachende hulpverlening.

Westerse migratieachtergrond

De inwoner, of een van de ouders van de inwoner, die niet in Nederland is geboren maar wel één van de landen in Europa (exclusief Turkije), Noord-Amerika en Oceanië.

Wgs

Wet gemeentelijke schuldhulpverlening is per 1 juli 2012 in werking getreden. Voorheen was de invulling van schuldhulpverlening een gemeentelijke aangelegenheid, waardoor schuldhulpverlening puur was gebaseerd op richtlijnen van o.a. de NVVK en gemeentelijk beleid. De Wgs is een kaderwet waarop de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is.

Wmo

Wet maatschappelijke ondersteuning is per 1 januari 2015 in werking getreden. De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is een wet in het kader van hulp en ondersteuning. Het doel van de wet is om burgers te helpen, zodat zij zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en deel kunnen nemen aan de maatschappij. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor uitvoering van de Wmo.

WRR

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. De WRR heeft tot taak de regering te informeren en adviseren over vraagstukken die van groot belang zijn voor de samenleving. De adviezen van de WRR zijn sector- en departement overstijgend en multidisciplinair. Ze gaan over de richting van het overheidsbeleid voor de langere termijn.

Wsm

Wettelijk sociaal minimum. De bijstandsnorm die van toepassing is op de huishoudsituatie (alleenstaande, alleenstaande ouder, gehuwden/samenwonenden).

WSNP

Wet schuldsanering natuurlijke personen. Het wettelijke traject die het mogelijk maakt om na 36 maanden weer schuldevrij te zijn. Toelating tot de WSNP kan alleen indien het gemeentelijke schuldhelpverleningstraject niet is gelukt. De rechtbank spreekt de WSNP uit.

Wsw

Wet sociale werkvoorziening. Per 1 januari 2015 is toegang tot de Wsw niet meer mogelijk en wordt langzaam afgebouwd.

ZZP

Zelfstandig ondernemer zonder personeel.